

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko – správní
Ústav podnikové ekonomiky a managementu

Český cirkus v 21. století

Bc. Květoslava Kellnerová

Diplomová práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Květoslava KELLNEROVÁ**
Osobní číslo: **E10181**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a management podniku**
Název tématu: **Český cirkus v 21. století**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Stanovení cíle práce
1.České cirkusy v současnosti
2.Analýza fungování cirkusu Elefant
3.Návrhy na řešení problémů
Formulace závěrů
Literatura
Přílohy

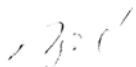
Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

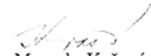
- 1 ALBRECHT , Ernest J. . The New American Circus . Florida : University Press of Florida , 1995.
- 2 ST LEON, Mark, et al. Educational practice in Australian circus, 1847-1930 . International Journal of Educational Research [online]. 2000.
- 3 SYNEK, Miloslav, et al. Manažerská ekonomika. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha : Grada, 2011.
- 4 VEBER, Jaromír, et al. Management : Základy - moderní manažerské přístupy - výkonnost a prosperita. 2. aktualizované vydání. Praha : Management Press, 2009.
- 5 Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání .
- 6 Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.
- 7 Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů .
- 8 Další zákony, nařízení a vyhlášky související s danou problematikou.
- 9 Informace o českých cirkusech

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Miroslav Buchta, CSc.**
Ústav ekonomiky a managementu

Datum zadání diplomové práce: **1. června 2011**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2012**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 21. června 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2012

Bc. Květoslava Kellnerová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, doc. Ing. Miroslavu Buchtovi, CSc., za odborné rady, připomínky a pomoc při zpracování daného tématu. Také za čas, který pan docent věnoval mým konzultacím.

Zvláštní poděkování patří Arturu Kaiserovi - prezidentu cirkusového festivalu Cirkus Cirkus, Jiřině Navrátilové - české artiste, Janu Ringelovi – drezéru kočkovitých šelem, Eriku Jungovi – českému artistovi, Dimitru Štaubertovi – českému artistovi, Ludvíku Berouskovi – majiteli Zooparku a chovateli zvířat pro cirkusy a filmový průmysl, Jiřímu Výškovi – zástupci České cirkusové asociace.

Na závěr bych chtěla poděkovat zástupcům Asociace Cirqueon – MgA. Davidu Kašparovi a Mgr. Veronice Štefanové za poskytnutí materiálů a literatury, Janu Kellnerovi a Tomáši Juříkovi za odbornou pomoc při zpracování analýz, Mgr. Pavlu Vaculíkovi za historické informace, Milanu Krotkému – administrátorovi webových stránek <http://www.cirkusland.estranky.cz/> za přístup k materiálům, managementu českých cirkusů za jejich náměty a dalším.

ANOTACE

Diplomová práce pojednává o cestovním cirkusu jako o jedné z forem podnikání v zábavním průmyslu a navazuje na bakalářskou práci Problematika dnešních cirkusů v České republice. Popisuje současný stav cirkusů na našem území, srovnává jej se světovým standardem a vysvětluje nové trendy v oblasti zábavního průmyslu. Poukazuje na problematiku, se kterou se podnikání ve specifickém odvětví potýká, a navrhuje patřičná opatření a řešení v oblasti nákladovosti i v oblasti zákonů, předpisů a vyhlášek, které v konečném důsledku zlepší jejich finanční situaci a úroveň cirkusů vzhledem k zahraničí.

KLÍČOVÁ SLOVA

cirkus, cirkusový festival, podnik v zábavním průmyslu, nový cirkus, tradiční cirkus

TITLE

Czech Circus in 21st Century

ANNOTATION

This thesis deals with a travelling circus show as a form of enterprise in the entertainment industry and extends my bachelor's work named "Problems of Contemporary Circuses in the Czech Republic". The thesis describes the recent status of circuses in the Czech Republic, compares it to the situation abroad and deals with the new trends in this kind of entertainment industry. It also discusses the common issues that this entrepreneurship brings, proposes the solutions and ideas in the field of costs management, laws and government directives that would eventually improve the circuses' financial situation as well as their overall standards.

KEYWORDS

circus, circus festival, business in the entertainment industry, traditional circus, contemporary circus

OBSAH

ÚVOD.....	11
1. ČESKÉ CIRKUSY V SOUČASNOSTI.....	12
1.1 ZÁKLADNÍ DĚLENÍ CIRKUSŮ	12
1.2 STABILNÍ CIRKUS CIRKUS CLASSIC	13
1.3 POČET ČESKÝCH CIRKUSŮ V ROCE 2011	16
1.4 ŠTĚPENÍ ČESKÝCH CIRKUSŮ.....	16
1.5 NOVÝ CIRKUS	20
1.6 CIRKUSOVÉ FESTIVALY.....	22
1.7 CIRKUSOVÉ ASOCIACE	23
1.8 ZASTŘEŠENÍ SPRÁVY CIRKUSŮ.....	23
2. PROVOZ CIRKUSU	24
2.1 PRÁVNÍ FORMA	24
2.2 CIRKUSOVÝ PROGRAM	26
2.3 SMYŠLENÝ (FIKTIVNÍ) CIRKUS ELEFANT.....	29
2.4 PŘESUN CESTOVNÍHO CIRKUSU A PŘEPRAVNÍ NÁKLADY	35
2.5 UMÍSTĚNÍ CIRKUSU NA PŘECHODNÉM MÍSTĚ HOSTOVÁNÍ.....	45
2.6 CIRKUSOVÁ ZVÍŘATA A VYBRANÉ PROBLÉMY	47
2.7 SHRNUÍ KAPITOLY	50
3. EKONOMIKA CIRKUSU	51
3.1 VÝNOSY A NÁKLADY CIRKUSU	51
3.2 NÁKLADY	52
3.2.1 Daně a poplatky.....	54
3.3 VÝNOSY	58
3.3.1 Ceny vstupenek a další příjmy	58
3.3.2 Cirkus a jeho návštěvnost.....	62
3.3.3 Průzkum názorů formou dotazníkového šetření	63
3.4 FINANČNÍ PODPORA ČESKÝCH CIRKUSŮ.....	65
3.5 SHRNUÍ KAPITOLY	67
4. PROBLÉMY CIRKUSU A NÁVRHY NA ŘEŠENÍ.....	68
4.1 REKAPITULACE PROBLÉMŮ	68
4.2 NÁVRHY ŘEŠENÍ	68
4.2.1 Povinné ručení.....	68
4.2.2 Silniční daň.....	72
4.2.3 Místní poplatky.....	74
4.2.4 Elektrické přípojky	75
ZÁVĚR.....	77
POUŽITÁ LITERATURA	78
SEZNAM PŘÍLOH.....	83

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Srovnání tradičního a nového cirkusu.....	12
Tabulka 2: Ceny vstupenek CCC v roce 2011 v Kč.....	15
Tabulka 3: Ceny vstupenek v Kč (Elefant)	30
Tabulka 4: Počty sedadel a kapacity v jednotlivých částech šapita (Elefant)	30
Tabulka 5: Ceny krmiva v Kč (Elefant)	30
Tabulka 6: Ceny zvířat v Kč a jejich počty (Elefant).....	31
Tabulka 7: Náklady na krmení pro zvíře za den v Kč (Elefant).....	31
Tabulka 8: Náklady na zvířata za časovou jednotku v Kč (Elefant)	32
Tabulka 9: Pracovní pozice a mzdy jednotlivých zaměstnanců v Kč (Elefant)	32
Tabulka 10: Celkové mzdové náklady v Kč (Elefant)	32
Tabulka 11: Druhy vozidel, jejich počty a spotřeba PHM (Elefant).....	33
Tabulka 12: Typy, značky a ceny jednotlivých vozidel v Kč (Elefant)	33
Tabulka 13: Počty vozidel a ceny za pořízení celkem v Kč (Elefant).....	34
Tabulka 14: Výčet majetku a ceny v Kč (Elefant)	35
Tabulka 15: Statistické údaje jednotlivých krajů ČR.....	36
Tabulka 16: Nejlepší a nejhorší hodnoty statistických údajů v určitých krajích.....	37
Tabulka 17: Množství obcí o určitém počtu obyvatel	37
Tabulka 18: 15 měst s největším počtem obyvatel.....	38
Tabulka 19: Počet dní hostování vzhledem k počtu obyvatelstva (Elefant).....	39
Tabulka 20: Rozdělení hracích a technických dnů	40
Tabulka 21: Přibližný počet představení, hracích a technických dnů	40
Tabulka 22: Vzdálenost mezi jednotlivými štacemi v km (Elefant)	42
Tabulka 23: Kalkulace nákladů na PHM v Kč dle jednotlivých štací (Elefant).....	44
Tabulka 24: Mzdové a honorářové náklady v Kč (Elefant)	53
Tabulka 25: Úspora mzdových a honorářových nákladů v Kč vyplývající z tabulky 24.....	53
Tabulka 26: Srovnání cen vstupného za rok 2011 v Kč	59
Tabulka 27: Srovnání cen vstupenek vybraných cirkusů v letech 2009 a 2011 v Kč	59
Tabulka 28: Procentuální změna cen vstupného vybraných cirkusů.....	60
Tabulka 29: Ceny vstupenek v Kč (Elefant)	60
Tabulka 30: Kapacita sedadel dle druhu místa a tržby za sedadla v Kč (Elefant)	61
Tabulka 31: Obsazenost – počet diváků (Elefant).....	61
Tabulka 32: Tržby za jedno vystoupení v Kč (Elefant).....	61
Tabulka 33: Bilance představení (Elefant)	62
Tabulka 34: Tržby za představení v Kč (Elefant).....	62
Tabulka 35: Přehled finanční podpory Ministerstva kultury	66
Tabulka 36: Přehled finanční podpory Magistrátu hlavního města Prahy	66

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Mapa umístění CCC.....	13
Obrázek 2: Šapito a návěs CCC	14
Obrázek 3: Rozložení sedadel CCC	15
Obrázek 4: Ilustrace štěpení	17
Obrázek 5: Štěpení cirkusu Williams	17
Obrázek 6: Štěpení cirkusu Sultán	18
Obrázek 7: Štěpení cirkusu Humberto	18
Obrázek 8: Štěpení cirkusu Andres	19
Obrázek 9: Plakát La Putyka	21
Obrázek 10: Logo ECA	23
Obrázek 11: Mapa rozdělení krajů ČR.....	36
Obrázek 12: Znázornění největších měst v ČR	38
Obrázek 13: Ukázka počtu představení a technických dnů v praxi.....	40
Obrázek 14: Ilustrační plán štací (Elefant).....	41
Obrázek 15: Mapa stanovišť cirkusů v Pardubicích.....	47
Obrázek 16: Rozdělení cirkusového hlediště	58
Obrázek 17: Rozložení sedadel	59
Obrázek 18: Grafické znázornění vývoje cen vstupenek 2009 a 2011.....	60
Obrázek 19: Rozložení sedadel cirkusu (Elefant)	61
Obrázek 20: Přesun vozového parku (Elefant).....	70
Obrázek 21: 1. fáze přesunu (Elefant)	70
Obrázek 22: 2. fáze přesunu (Elefant)	70
Obrázek 23: Registrační značka osvobozeného vozidla od silniční daně v Německu.....	73
Obrázek 24: Návrh registrační značky osvobozeného vozidla od silniční daně pro cirkusy ...	74
Obrázek 25: Ceník pro 36. ročník cirkusového festivalu v Monaku.....	84
Obrázek 26: Prezident českého cirkusového festivalu Artur Kaiser	87

SEZNAM ZKRATEK

a. s.	akciová společnost
Bc.	vysokoškolský titul bakalář
BP	bakalářská práce
CAPS	Captive Animals Protection Society (Společnost pro ochranu zvířat v zajetí)
CCC	Cirkus Cirkus Classic
CSc.	vysokoškolský titul kandidát věd
ČCA	Česká cirkusová asociace
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DIČ	daňové identifikační číslo
Doc.	vysokoškolský titul docent
DP	diplomová práce
DPH	daň z přidané hodnoty
ECA	European Circus Association (Evropská cirkusová asociace)
EP	Evropský parlament
EU	Evropská Unie
ES	Evropské společenství
FO	fyzická osoba
IČ	identifikační číslo
Ing.	vysokoškolský titul inženýr
Kč	koruna česká
km	kilometr
ks	kus
l	litr

LTZ	Lidově technická zábava
m	metr
MDR	název německé rozhlasové stanice Mitteldeutsche Rundfunk
MgA.	vysokoškolský titul magistr umění
Mgr.	vysokoškolský titul magistr
ObchZ	Obchodní zákoník
OR	obchodní rejstřík
OS	odborový svaz
OSA	Ochranný svaz autorský
PETA	People for the ethical treatment of animals (Sdružení pro etické zacházení se zvířaty)
PHM	pohonné hmoty a maziva
PO	právnícká osoba
RSCPA	Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (Královská společnost pro prevenci krutosti na zvířatech)
Sb.	sbírka zákonů
SPZ	státní poznávací značka
SRN	Spolková republika Německo
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
TD	technický den

ÚVOD

Téma této diplomové práce s názvem „Český cirkus v 21. století“ navazuje na bakalářskou práci s názvem „Problematika dnešních cirkusů v ČR“. Cirkus je zvláštní forma podniku, jehož vnitřní mechanismy zůstávají před světem skryty, a jako jeden z mála ještě nebyl dostatečně popsán z ekonomického hlediska.

Z ekonomického pohledu se jedná o jednu z forem podnikání v oblasti kultury. Uvedená forma podnikání se však v současnosti potýká s mnohými specifickými problémy, které plynou z životního stylu naší populace. Zdá se, že podnikání v kulturní oblasti je v moderní době všeobecně finančně nerentabilní. Cirkusy jako podniky jsou na pokraji záhuby, i když by je měl stát podporovat, neboť cirkus patří ke kulturnímu dědictví národa stejně tak jako divadla a jiné kulturní organizace [14].

Cirkus jako podnik představuje rozsáhlou oblast, a proto není možné v rámci jedné bakalářské a diplomové práce současně, popsat vše. Já sama pocházím z kouzelnicko-cirkusového rodu, proto můžu čerpat ze zkušeností vlastních i mě předaných.

V práci chci ukázat současnou situaci cirkusů v ČR, podrobněji rozebrat cirkus z ekonomického hlediska jak po stránce provozní, tak finanční, vysvětlit některé související otázky a nakonec upozornit na úskalí společně s možnými řešeními, která by mohla zlepšit zhoršující se stav cirkusů v ČR.

Cíle diplomové práce jsou následující:

- v návaznosti na bakalářskou práci zmapovat současný stav českých cirkusů,
- objasnit fungování cirkusu jako podniku a ukázat jeho provozní a ekonomické problémy,
- navrhnout opatření vedoucí ke zlepšení v konkrétních oblastech.

1. ČESKÉ CIRKUSY V SOUČASNOSTI

Tato kapitola se pokusí vytvořit čtenáři reálný obraz o situaci na poli cirkusové zábavy v ČR. Představíme si základní rozdělení cirkusů a rozvineme informace o stabilních cirkusech. Dále se budeme věnovat mladému žánru „nový cirkus“¹, kde představíme světově nejúspěšnější představitele skupinu Cirque du Soleil a její českou alternativu Cirk La Putyka. Zmapujeme vývoj a rozdíly mezi konkurencí, které vznikly od roku 2009, a nakonec se zmíníme o úspěchu českého cirkusového festivalu Cirkus Cirkus.

1.1 Základní dělení cirkusů

V současnosti můžeme rozlišovat dva základní druhy cirkusů podle charakteru programu, a to tradiční, kterému se budu věnovat v této práci, a „nový cirkus“, který bude vysvětlen v subkapitole 1.5. Konkrétní rozdíly mezi dvěma formami ukazuje tabulka 1. Cirkus může mít i jiné formy – lední cirkus, vodní cirkus a další.

Tabulka 1: Srovnání tradičního a nového cirkusu

	tradiční cirkus	„nový cirkus“
účinkující	členové cirkusové rodiny	absolventi cirkusových škol, konzervatoří, divadelních fakult, sportovci, tanečníci aj.
formát inscenace	stupňovité sezení kolem oválné nebo kruhové arény pod šapito	auditorium, sál (některé podniky vystupují též v kruhu)
charakter programu	série neprovázaných artistických čísel	série provázaných divadelních aktů založených na hlavním příběhu
hudba	pochody, valčíky, rytmické skladby	pestrost žánrů – pomáhá dramatisovat vyprávění
zvířata	součástí programu jsou různé formy drezúry zvířat	nejsou součástí programu (výjimečně koně)

Zdroj: vlastní zpracování

Dělení tradičního cirkusu

Tradiční cirkus jako žánr je nejstarší a z něho pak vycházejí novodobé žánry. Základní skladba tradičního cirkusového programu obsahuje: artistiku, komiku, zvířata a jiné disciplíny. Bližší informace obsahuje BP [14].

¹ Pojem „nový cirkus“ vznikl ve Francii a v překladu zní *Nouveau cirque*. V 90. letech se začalo používat označení „současný cirkus“, toto označení se používá dnes v zemích západní Evropy, USA a Kanadě. U nás pojmenování „současný“ nezdolácnělo.

Tradiční cirkus můžeme dále dělit podle formy na:

- **cestovní (mobilní) cirkus**, což je častější forma. Cirkus je mobilní a dojíždí s programem za diváky. V diplomové práci (DP) se pojednává nejvíce o tradičním cestovním cirkusu,
- **stabilní (festovní) cirkus**, což je méně častá forma. Vyznačuje se svojí imobilitou. Diváci za programem dojíždějí sami. Může mít podobu velkého stanu (šapito), které můžete vidět v ČR např. Cirkus Cirkus Classic, o němž bude zmínka v dalším textu. Nebo může mít podobu kamenné budovy, např. moskevský státní cirkus.

1.2 Stabilní Cirkus Cirkus Classic

Jak jsme již zmínili, jednou z forem tradičního cirkusu je stabilní cirkus. Ten se vyznačuje především tím, že hostuje na jednom místě a diváci za ním dojíždí sami. Převážně se tyto cirkusy nacházejí ve větších nebo hlavních městech. Cirkus Cirkus Classic (CCC) má formu šapita (nikoliv kamenné budovy) a momentálně je to jediný stabilní český cirkus. Jedná se o největší český cirkus, ale ve srovnání se světem bychom jej mohli řadit mezi střední cirkusy. CCC hostuje v Praze na Hagiboru již třetím rokem (obrázek 1). Provozovatelem je společnost Československé cirkusy a varieté, a. s.

Jde o cirkusové představení, které volně navazuje na úspěšný Mezinárodní festival cirkusového umění Cirkus Cirkus festival. Divákům se zde představují účinkující z celého světa – více v subkapitole 1.6.

Obrázek 1: Mapa umístění CCC

Zdroj: vlastní zpracování

V prosinci 2011 měl premiéru projekt s názvem „Mikulášská show“, který je separátní od CCC i přesto, že se odehrává pod stejným šapito. V březnu 2012 navázal další projekt s názvem „Cirkus Cirkus Varieté“, který dopřává zaniklou zábavu ve formě varieté – též pod šapito CCC.

CCC setrvává na stabilním místě z důvodu, že má rozsáhlý majetek, a tak není natolik finančně silný a výdělečný, aby mohl v této době cestovat. To neznamená, že by cestovat nemohl, pouze jeho režie je natolik velká, že by CCC nebyl ziskový. Idea CCC vychází z toho, že když mohou diváci dojíždět např. na muzikálová představení do Prahy, nevidí důvod, proč by také nemohli sami navštívit program stabilního cirkusu. Vždyť muzikály také nemusí cestovat, protože lidé, kteří mají zájem, si je najdou.

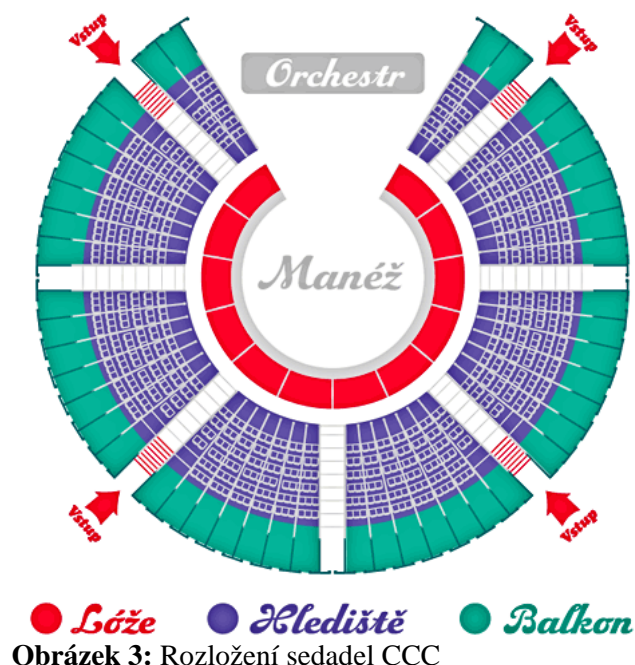
Tím ovšem nevylučujeme, že v budoucnu nebude CCC cestovat. Vozový park již má dostatečně vybaven, aby byl schopen mobility. Pokud by CCC vyjel, jeho štacemi budou pouze velká krajská města v ČR a na Slovensku. Ukázkou cirkusového stanu můžeme vidět na obrázku 2.

Obrázek 2: Šapito a návěs CCC

Zdroj: [49]

Pro ilustraci uvádím některá fakta o tomto stabilním cirkuse. Ceny vstupného se liší podle dne v týdnu, kdy se představení odehrává a podle typu sedadla (obrázek 3). Povšimněte si na dále uvedeném ceníku, že jako jeden z cirkusů nerozlišuje cenu za dítě, studenta nebo držitele ZTP (tabulka 2). Následující schéma znázorňuje ceny vstupenek platných pro rok 2011.

Obrázek 3: Rozložení sedadel CCC

Zdroj: [49]

Tabulka 2: Ceny vstupenek CCC v roce 2011 v Kč

den v týdnu \ druh sedadla	cena		
	lóže	hlediště	balkon
středa - čtvrtek	299	149	299
pátek - neděle	499	299	499

Zdroj:[49]

Pro děti je ve venkovních prostorách připravena „Cirkusová ZOO“, kde ti nejmenší diváci za symbolický poplatek na krmivo mohou navštívit exotická zvířata, která v cirkusové show pravidelně vystupují.

CCC využívá k prezentaci širokou škálu médií. Od rozhlasů, billboardů, reklamních plakátů, internetových portálů až po direct maily. Během čtyř hodin dokážou rozeslat přes milion mailů unikátním uživatelům. V poslední době stoupají v oblibě sociální sítě. I touto cestou se snaží zvyšovat reklamu díky přímé konfrontaci s divákem. Číselně můžeme druhy reklamy vyjádřit následovně:

- upoutávka v České televizi,
- milion direkt mailů,
- 10 tisíc reklamních DVD
- 120 billboardů po Praze,
- 15 tisíc letáků v autobusech a tramvajích,
- 15 tisíc reklamních tabel s plakáty²,
- 10 tisíc letáků pro rozdání v ulicích.

² Plakáty se umísťují na tabla, která se připínají na sloupy veřejného osvětlení, ploty, zábradlí atd..

Další důležité údaje o CCC

Po zbytek roku jsou šapito a další stany CCC uskladněny v halách, kde jsou zavezeny na kamionech. Náklady na uskladnění dosahují hranice 500 tisíc Kč pro období mezi dvěma sezónami.

Mimo hlavní sezónu CCC zaměstnává stabilně tři zaměstnance. V hlavní sezóně angažuje 16 uměleckých čísel. Náklady na postavení CCC jednorázově vycházejí téměř na 300 tisíc Kč a denní režie se pohybuje okolo 120 tisíc Kč [63].

1.3 Počet českých cirkusů v roce 2011

Přes stále se stěžující podmínky se na české cirkusové scéně objevil nečekaný úkaz. V době, kdy náš stát trápí důsledky krize, která zasahuje všechny aspekty hospodářství, by se zdálo, že se počet cirkusů bude redukovat. Opak je pravdou. Podniky se začínají štěpit do menších jednotek a jejich počet stoupá i přes to, že celková návštěvnost klesá.

Na základě průzkumu autorky byl na území ČR v roce 2011 zaznamenán pohyb **37 cirkusů**, a to: Alegrie, Aleš Barlay, Andres, Arlet, Astra, Bernes, Berosini, cirkus Rudolfa Berouska, Bob Navarro King, Carini, Carneval, Alex, Cirkus Classic, Cirkusové šapito Berousek, Cramer, Eduardo, Emilio, Humberto, Italiano, Jo-Joo, Jung, Kellner, Marcel, Moravan, Originál Berousek, Pacific, Pavlína, Praga, Prince, Rodolfo, Romanza, Salto, Star, Sultán, Tony, Tornádo, Williams. Z nich v roce 2011 nově vznikly cirkusy Arlet a Bob Navarro King. Původ těchto nově vzniklých cirkusů je vysvětlen v další subkapitole 1.4.

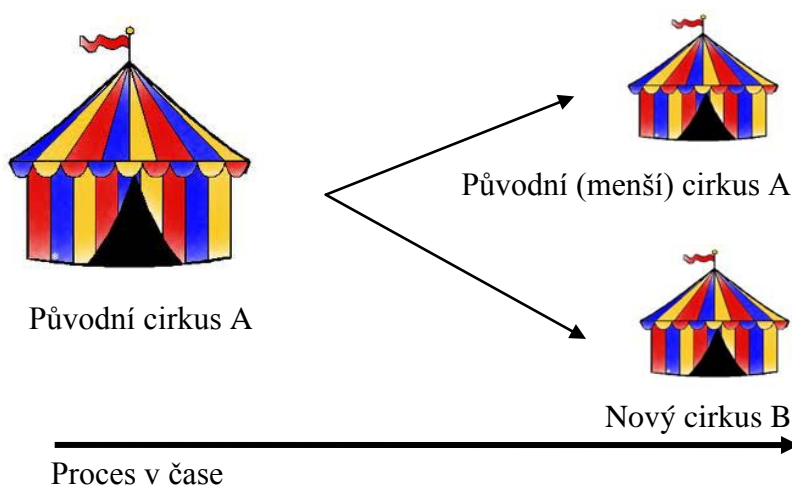
Může se zdát, že 37 cirkusů je vysoké číslo, ale pro srovnání Německo má okolo 300 cirkusů, takže po přepočtu na rozlohu území je počet cirkusů v ČR přiměřený.

1.4 Štěpení českých cirkusů

V posledních letech můžeme být svědky poklesu návštěvnosti cirkusových představení. Zdůvodňovat to můžeme různými způsoby, jako např. důsledky světové krize, rostoucí nezaměstnaností, větším finančním zatížením rodin atd. Je tedy přirozené očekávat pokles počtu cirkusů na našem území v důsledku krachu nebo vyjetí za hranice. Nečekaně opak se stal skutečností.

Nastalo štěpení znázorněné obrázkem 4. Místo toho, aby cirkus zaniknul, rozštěpil se na dvě části, z čehož vznikly dva jiné podniky. Jeden původní a druhý „nový“. Ovšem ve slabší kapitálové podobě než když byly pohromadě, neboť „nové“ cirkusy vznikly většinou dělením majetku cirkusu původního.

Procesy štěpení nastaly v poslední době u následujících podniků: **Andres, Berousek Sultán, Humberto a Williams.**

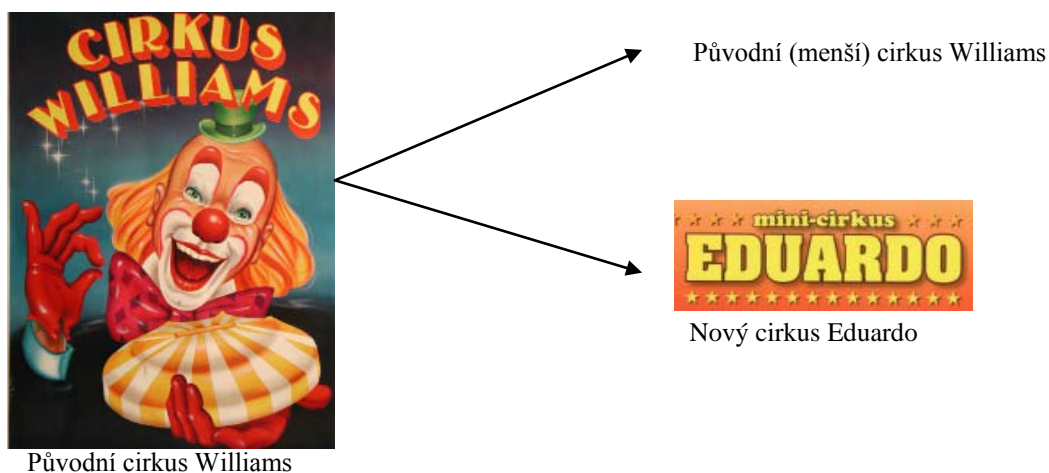

Obrázek 4: Ilustrace štěpení

Zdroj: vlastní zpracování

Cirkus Williams → Cirkus Eduardo

V devadesátých letech minulého století byl cirkus Williams poměrně známým rodinným podnikem. Cirkusovou dominancí nebyla velká zvířata, ale především akrobatické výkony v podání syna Eduarda Janečka. Mezi nejlepší vystoupení v programu patřila silová ekvilibristika na židlích. Na začátku nového tisíciletí však od rodiny odešel Eduard Janeček spolu se ženou Marií. Poté si sám zakládá konkurenční cirkus Eduardo (obrázek 5), který dodnes objíždí především malá města a vesnice v České republice. Program je prezentován na stejném principu jako v cirkuse Williams [54].

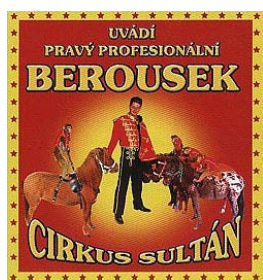

Obrázek 5: Štěpení cirkusu Williams

Zdroj: vlastní archiv

Cirkus Berousek Sultán → Cirkus Berosini

V roce 2011 jsme byli svědky dalšího štěpení rodu Berousků (obrázek 6). Od cirkusu Berousek Sultán odchází část rodiny a Ferdinand Berousek si následně zakládá konkurenční cirkus Berosini. V programu tohoto cirkusu můžeme vidět hlavně prvky převzaté z programu cirkusu Berousek Sultán jako je akrobacie v kostce nebo drezúru kačen [54].

Původní cirkus Sultán

Obrázek 6: Štěpení cirkusu Sultán

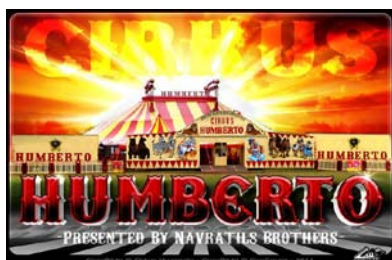
Nový cirkus Berosini

Původní (menší) cirkus Sultán

Zdroj: vlastní archiv

Cirkus Humberto → Cirkus Bob Navarro King

Pro mnohé odborníky i laiky bylo hodně velkým překvapením rozdělení cirkusu Humberto bratrů Navrátilových (obrázek 7). V roce 2009 od cirkusu odešel po téměř 18 letech bratr ředitele cirkusu Humberto - Bohumil Navrátil, který si založil vlastní cirkus Bob Navarro King. I když cirkus hostuje v Čechách teprve několik měsíců, už dnes můžeme říct, že toto rozdělení slaví asi největší úspěch ze všech zmiňovaných rozštěpených podniků. Cirkus prezentuje na české podmínky velmi povedený mezinárodní program, který je kombinovaný s tradičními drezúrami zvířat rodiny Navrátilových. Cirkus vychází z velmi dobrého zázemí, které rodina odkoupila od německého cirkusu William. Zatím se zdá, že půjde o nejzdařilejší a nejperspektivnější projekt [54].

Původní cirkus Humberto

Obrázek 7: Štěpení cirkusu Humberto

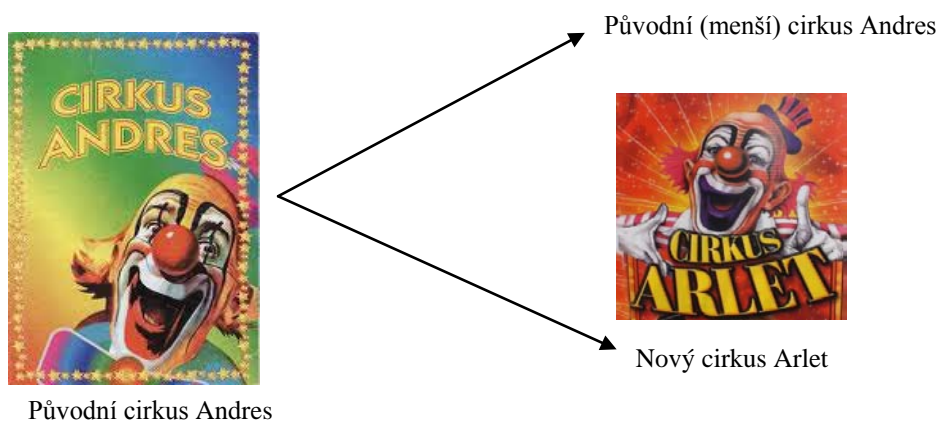
Nový cirkus Bob Navarro King

Původní (menší) cirkus Humberto

Zdroj: vlastní archiv

Cirkus Andres → Cirkus Arlet

Dalším případem rozdělení cirkusové rodiny je odchod Jana Aleše mladšího od cirkusu Andres, který si založil cirkus Arlet (obrázek 8). Nově vzniklý podnik se těší dobré návštěvnosti a celkově dobré odezvě, i přes svou malou sestavu. V show tohoto cirkusu se objevují prvky, které známe z cirkusu Andres, především tradiční drezúra šelem. Už teď je ale jasné, že odchod nejstaršího syna nejvíc ublížil samotnému cirkusu Andres, který přišel o svou největší atrakci v programu, kterou byla už zmiňovaná drezúra šelem [54].

Obrázek 8: Štěpení cirkusu Andres

Zdroj: vlastní archiv

Závěrem této části by bylo dobré říct osobní názor, že štěpení cirkusů je jev, který spolu s sebou přináší více negativ než pozitiv. Sice stoupl počet cirkusů v ČR, což by mohlo signalizovat dobré podmínky pro podnikání, nicméně realita je jiná.

„Nové“ cirkusy mají horší postavení na trhu díky své menší majetkové vybavenosti (vlivem rozdělení majetku není zázemí cirkusů tak atraktivní). Bude trvat spoustu let, než se vrátí na svou původní majetkovou pozici, protože si podniky na svůj majetek musí postupně znovu vydělat. A v neposlední řadě i možnost angažovat kvalitní umělce klesá, protože malý podnik (i přes známost značky) nepřiláká tolik diváků, tudíž si nemůže z finančních důvodů dovolit zaplatit umělce externí. Výsledkem je, že kvalita programu nemůže být zvyšována jiným způsobem než z vlastních zdrojů, což je pro diváka méně atraktivní.

1.5 Nový cirkus

V subkapitole 1.1 jsme vysvětlovali základní dělení cirkusu. Jedna z jeho forem se nazývá „nový cirkus“ a v následujícím textu se budeme věnovat jeho nejznámějším představitelům. Ze světových představitelů jsem zvolila **Cirque du Soleil**, který je obecně nejznámější a jeho českou alternativu **La Putyka**. O historii nového cirkusu a Cirque du Soleil jsme psali v BP [14].

Cirque du Soleil

„Experti na odvětví jménem „nový cirkus“ přirovnávají Cirque du Soleil k velkým společnostem typu McDonald's. Zaměstnává na pět tisíc lidí a po světě má hned několik stanovišť a souborů, které pokrývají všechny kontinenty. Na první pohled nepřehledný systém se stovkami složek funguje jako švýcarské hodinky: každý má svůj úkol, pravomoc a působiště, přesná pravidla má vizuální koncepcce, ale například i systém stěhování z místa na místo,“ [59].

Naposledy Cirque du Soleil navštívil ČR v roce 2010 s představením **Saltimbanco**. Za celou dobu odehrál 5 představení v období od 12. – 14. 11. v pražské O2 aréně. Vstupenky se prodávaly v ceně 1 290,- a 1 590,- Kč. Název Saltimbanco pochází z italského „saltare in banco“, což v překladu znamená „skákat na lavičce“ [58].

V číslech vyjádřená show Saltimbanco představuje následující:

- 2500 kostýmů a 250 párů bot se převáží v 50 kufrech,
- celá výbava pro turné váží 180 tun a vejde se do 16 kontejnerů,
- postavit scénu trvá 10 hodin, sbalená je za 3 hodiny,
- tým čítá 100 lidí, z nichž 50 tvoří doprovod,
- jedna maska se šije 40 až 80 hodin,
- poprvé se představení hrálo v roce 1992,
- turné zahrnuje přes 20 zemí.

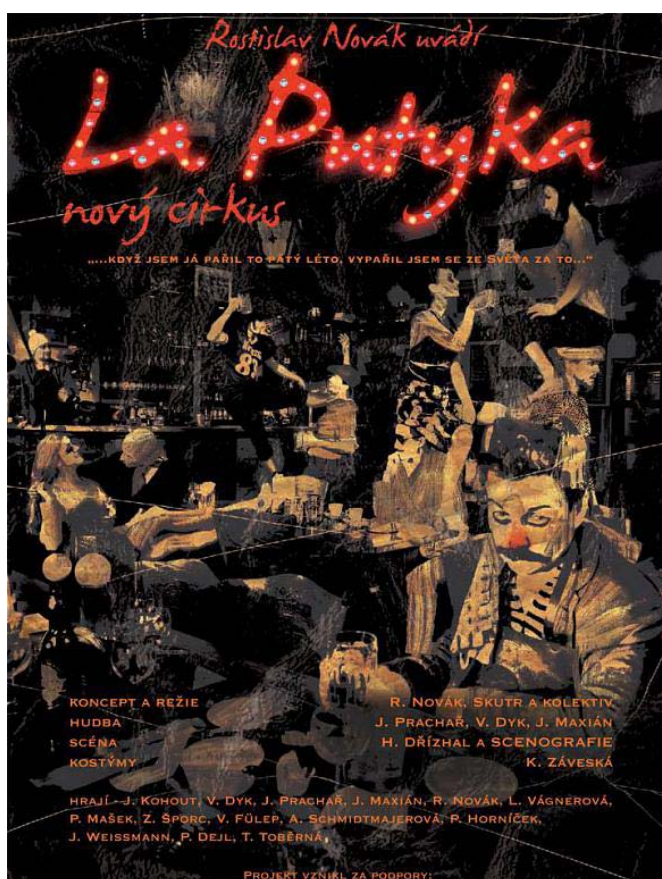
Zdroj:[59]

La Putyka

Cirk La Putyka je český soubor, který se profesionálně věnuje žánru „nový cirkus“. Snaží se překračovat hranice mezi akrobacií, moderním tancem, loutkovým divadlem, koncertem a sportem. Vytváří vlastní specifickou poetiku a svůj pohled na tento žánr. Pro Cirk La Putyka je důležitá nejen profesionalita v jednotlivých divadelních žánrech a cirkusových číslech, ale i téma, příběh a sdělení. Ukázkou reklamního plakátu můžete vidět na obrázku 9.

Společnost Cirk La Putyka, o.p.s. byla založena v roce 2009. Uměleckým ředitelem byl správně radou jmenován Rostislav Novák a výkonným ředitelem Vít Novák [55].

Umělecký soubor tvoří šestnáct členů z řad herců, muzikantů, akrobatů a tanečníků, přičemž každý z nich představuje špičku ve svém oboru a mají přesah do několika dalších žánrů. Celý realizační tým je stabilní a od počátku zkoušení se nezměnil. Spolupracují se známými soubory a umělci jako je např. Daniel Gulko, Bonaventura Gacon, The Race Horse Company, Ieto, Vladimír Puzanov, lektoři Cirque de Soleil nebo Francouzské Národní cirkusové školy. Účastní se tuzemských i mezinárodních festivalů a přehlídek [55].

Obrázek 9: Plakát La Putyka

Zdroj:[55]

1.6 Cirkusové festivaly

Další text pojednává o cirkusovém festivalu³. Cirkusový program se skládá z cirkusových čísel. Cirkusová čísla provádí artisté, klauni, drezéři a další. Jediný „metr“ na kvalitu a taky největší pocta pro cirkusového umělce je ocenění na cirkusovém festivalu. Pokud se umělcům podaří vyhrát nebo se dobře umístit na některém z festivalů, mnohonásobně o ně stoupne zájem a strhnou na sebe pozornost největších evropských cirkusů. Pro cirkus je nejlepší reklamou mít v programu aktuálního vítěze některého z festivalů a využívat to jako marketingový tah, aby zvýšil návštěvnost. Pro umělce je naopak podstatný zase vysoký honorář, který mu může vyplatit zase většinou velký podnik. Jeden ze způsobů, jak o sobě může dát umělec světu vědět, mimo samotného uměleckého výkonu, je vyhrát festival.

I přesto, že ČR v oblasti festivalů oproti světu velmi zaostávala, rychle své nedostatky v posledních letech odstranila. První **český cirkusový festival** se odehrál v únoru roku 2010 a sklidil nevídaný úspěch. Tím dal základ pro pořádání dalších ročníků a je na dobré cestě se řadit k předním světovým festivalům. Informace o zahraničních festivalech naleznete v příloze A.

Český cirkusový festival Cirkus Cirkus

První ročník byl pořádán v pražské Incheba aréně v únoru roku 2010. Druhý ročník a následně i další ročníky se uskutečňují v cirkusovém stanu, který je umístěn v Praze na Hagiboru. Festival trvá tři až sedm dnů a skládá se z několika představení. Prezidentem a zakladatelem festivalu je Artur Kaiser a předsedou poroty je herec Bolek Polívka. Dnes festival pořádá společnost Československé cirkusy a varieté, a. s., přičemž předchozí ročníky realizovala agentura Promoprodukce, a. s., která v minulých letech úspěšně uskutečnila tři ročníky hudebního festivalu *Votvírák*. Všechny ročníky festivalu jsou natáčeny Českou televizí. Záznam z festivalu je též vydáván na DVD. Další zajímavostí českého festivalu je, že pro každý ročník vznikne nová cirkusová „hymna“, jejímž autorstvím je pověřena nějaká osobnost českého showbusinessu. Tato hymna provází diváka celým festivalem daného ročníku.

Hlavní rozdíl oproti zahraničním festivalům je ten, že český festival má tři poroty: hlavní, odbornou a novinářskou. Více informací o českém festivalu naleznete v příloze B.

³ Slovo *festival* pochází z latinského slova *festive* a znamená událost, shodného významu je také slovo *feast*. Podle druhé verze slovo *festival* pochází ze středověké angličtiny a francouzštiny se základem ve starém latinském slově *festivus*, znamenající slavit nebo oslavu.[30]

1.7 Cirkusové asociace

Při řešení otázek zlepšování situace cirkusů je dobré zmínit cirkusové asociace, které fungují jako orgány, které zastřešují cirkusy a vyjednávají jako jeden celek ve smyslu zlepšování podmínek pro cirkusy. V následujícím textu uvádím **Evropskou cirkusovou asociaci**, která se významně podílí na prosazování změn v legislativě na úrovni EU a bojuje za práva cirkusů. V českých poměrech existuje **Česká cirkusová asociace**.

European Circus Association (dále jen ECA, obrázek 10) byla založena v roce 2002 za účelem podpory cirkusového umění a kultury, aby chránila tuto důležitou součást společného evropského kulturního dědictví. Ředitelem je Arie Oudenes. Asociace zaštiťuje 30 členských zemí. ČR nemá doposud své zástupce v ECA [50].

Obrázek 10: Logo ECA

Zdroj: [50]

Občanské sdružení Česká cirkusová asociace (ČCA) bylo založeno ustanovující valnou hromadou v únoru roku 2007 a je registrováno u Ministerstva vnitra ČR. Zakládajícími členy bylo sedm majitelů českých cirkusů a Jiří Výška jako koordinátor a exekutiva. V současnosti je členy 10 českých cirkusů [65].

Další informace o cirkusových asociacích naleznete v příloze C.

1.8 Zastřešení správy cirkusů

Jeden ze všeobecných problémů cirkusů je ten, že český **cirkus není nikde včleněn do kompetence státní správy**. Prakticky to znamená, že cirkus nespadá pod žádnou správu (Ministerstvo kultury, Ministerstvo zemědělství atd.). Pokud není subjekt ukotven, neví se, které ministerstvo by ho mělo spravovat.

Výsledkem toho jsou spory, problémy související s dotacemi, daňovou problematikou a další. Podle názoru autorky by se na cirkus mělo přestat pohlížet jako na klasický podnik, ale na druh podniku zabývající se uměním stejně jako je tomu u divadel. **Cirkus by měl spadat pod správu Ministerstva kultury**.

2. PROVOZ CIRKUSU

V této části se dotkneme pouze některých provozních problémů, kterými se liší od klasických podniků. Rozebereme nejčastější právní formy podnikání a poukážeme na významné skutečnosti týkající se cirkusů. Pokusíme se vysvětlit skladbu a aspekty, které ovlivňují cirkusové představení, dále se budeme zabývat personální oblastí a definujeme smyšlený cirkus Elefant, který nám bude v dalším textu pomáhat pro ilustraci v příkladech.

2.1 Právní forma

Založení cirkusu jako kteréhokoliv jiného podniku je legislativně upraveno:

- obchodním zákoníkem [34],
- živnostenským zákonem [33].

Následující text vychází ze zmíněných zákonů. Na začátku podnikání je nutné rozhodnout se pro správný typ právní formy. Volba není nezvratná a vždy ji lze změnit. Přináší to však komplikace a další náklady, kterým je možné se vyhnout dobrou počáteční volbou. Rozhodnutí, zda bude cirkus podnikat jako právnická nebo fyzická osoba, je v kompetenci zakládajícího při zvážení všech aspektů, které odlišují tyto formy. Obchodní zákoník připouští následující formy podnikání:

- podnikání fyzických osob, dále jen FO,
- podnikání právnických osob, dále jen PO.

Podnikání cirkusů jako živnost

Cirkusy jsou evidovány v živnostenském rejstříku podle předmětu podnikání jako „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“. V rámci druhů živností spadá do kategorie volných živností. Z toho vyplývají i jednodušší podmínky získání živnosti. Cirkusy jako FO jsou nejrozšířenější formou podnikání v ČR.

Podnikání cirkusů jako právnické osoby

Obchodní zákoník definuje čtyři formy právnické osoby. Všechny typy právnických osob musí být zapsány v obchodním rejstříku. Pro cirkus jako podnik je nejčastější forma s.r.o..

České cirkusy jako s. r. o.

Společnost s ručením omezeným jako podnikání PO zvolila jen malá část cirkusových podniků. Ostatní české cirkusy podnikají jako FO. V obchodním rejstříku jsou evidovány tyto cirkusy:

- Národní cirkus originál Berousek, s. r. o.,
- cirkus Kludský, spol. s r. o.,
- cirkus Bernes, s. r. o.,
- cirkus Cirkus, s. r. o.,
- Cirkus, s. r. o.,
- Létající cirkus, s. r. o..

Uveďme ještě na tomto místě dvě významné informace o **přechodném místě podnikání** a o **zimování**, ze kterých budeme následně vycházet v dalším textu.

Přechodné místo podnikání

Přechodné místo podnikání je vlastnost typická pro cestovní cirkus. Cirkus v rámci svého podnikání hostuje v obcích na základě dohody s magistrátem města či obecním úřadem nebo se soukromou osobou na přímo určeném prostranství, v určitém období, za úplatu nebo za poplatek ve vyhlášce stanovené výši pronájmu veřejného prostranství v rámci místních poplatků dané obce.

Během své sezóny, která trvá zhruba od dubna do prosince, navštíví cirkus několik měst, ve kterých hostuje přibližně 5 až 14 dní. Hostování předchází zajištění reklamy v médiích a rozmístění reklamních poutačů minimálně týden předem. Dále následuje zajištění elektrické přípojky, vody, kanalizace, dohody o svozu komunálního odpadu a další náležitosti spojené s místem pobytu. Samotné stěhování celého podniku probíhá jeden až dva dny před zahájením série představení. Po tyto dny probíhá stavba a příprava cirkusového zázemí. Během hostování proběhne přiměřený počet představení, který nejčastěji probíhá v pracovních dnech po jednom a o víkendu po dvou představeních.

Poslední den představení probíhají úklidové práce a příprava na další přesun cirkusu, který obvykle bývá následující den. Tímto by se dal stručně popsat stále se opakující cyklus přechodného místa cestovního cirkusu. Více informací nalezneme v subkapitole 2.4 a 2.5.

Zimování

Specifická vlastnost cirkusu oproti divadlům nebo kinům je zimování. V období od prosince do března podnik zajíždí do svého zimoviště (hospodářské statky většinou poblíž hlavního města), kde provádí potřebné opravy, které nemůže provádět za provozu. Dále připravuje nový program na následující sezónu. V tomto období se artisté účastní cirkusových festivalů, management hledá nové talenty do svých představení, kterými rozšiřuje program, a zajišťují se účinkující na další sezónu. Zimování má i své ekonomické důvody, neboť v zimních měsících cirkusům stoupají náklady související s vytápěním cirkusových stanů a stanů se zvířaty, které mají velké tepelné úniky. Další z důvodu je ten, že v zimních měsících je celkově nižší návštěvnost představení.

2.2 Cirkusový program

Umělecký program je tvořen jako série žánrově různých čísel, který autorka vysvětlovala v příloze BP v cirkusovém slovníku. Jen pro připomenutí, tradiční cirkusový program se skládá z artistických čísel, drezúr zvířat a klauniády. Skladba programu je subjektivní záležitostí každého cirkusu, je ovlivněna čerpáním vlastních a cizích zdrojů v personální oblasti a bude vysvětlena v následujícím textu. Dále je ovlivněna proměnlivostí štací. Při otázce periodicity obměny a tvorby uměleckých programů musíme mít na paměti základní pravidlo: „Buď se musí změnit program, nebo štace.“. Méně nákladné je měnit trasu štací, než měnit celý program.

V dnešní době velké konkurence cirkusů nestačí jen program jednou sestavit a neustále jej opakovat pro stejného diváka. Vedení moderního cirkusu musí jít dál. Musí dokázat poznat, co divák chce, neboli divákovy potřeby.

Složení (struktura) uměleckého programu je součástí marketingu cirkusu. Ta se projevuje ještě před zahájením fungování. První myšlenka musí směřovat k tomu, zda v cirkusu budou zvířata či ne. Zvířata patří k nejcennějšímu majetku cirkusu a podle toho je s ním i nakládáno. Atraktivní zvířata se mohou stát větším marketingovým lákadlem než kvalitní artisté.

Další rozhodnutí vychází z určení poměru vystoupení zvířat a artistických čísel. Všechna zvířata nemusí být nutně majetkem podniku, některá zvířata mohou být majetkem angažovaného drezéra. Zde je důležité zvážit, zda se podniku vyplatí určité zvíře vlastnit, nebo si ho na určitou dobu „pronajmout“ i s drezérem.

Při tvorbě programu nejdříve vycházíme z vlastních zdrojů, aneb „co jsme schopni svými silami dát dohromady“. To znamená, jak dokážeme využít potenciál zvířat, který máme

ve svém majetku a kolik artistických čísel jsme schopni zařadit z vlastních zdrojů. Pokud máme tyto otázky zodpovězené, zabýváme se angažováním dalších umělců – kryjeme tím vlastní mezery.

Na tomto místě by bylo dobré čtenáře upozornit, že v **českých poměrech existují pouze rodinné cirkusy**. To znamená, že řízení a vlastnictví není odděleno a také není oddělen čistě management od účinkujících samotného programu (dále jen vlastní zdroj). Pokud možno se management (resp. vlastník) a jeho rodina snaží pokrýt co nejvíce z vlastních zdrojů (zvířata, artistické disciplíny), aby tím ušetřila náklady na najímání dalších umělců.

Cirkusová tradice se dědí z pokolení na pokolení a potomstvo se již od útlého věku učí artistickému a drezérskému umění. Právě proto, aby mohli co nejvíce sami naplnit svůj program uměleckými čísly na přiměřené úrovni. Často můžeme také vidět, že nově vzniklé cirkusy vedou potomci rozštěpených nebo v historii zaniklých cirkusů. Více než kde jinde, se v tomto oboru cení zkušenosti, které se předávají z generace na generaci. V zahraničí existují jak rodinné cirkusy, tak cirkusy, kde je management (resp. vlastník) oddělen od umělců a rodinní příslušníci managementu či vlastníků se nepodílí na programu.

Angažování umělců nastává tehdy, není-li schopen management pokrýt ze svých zdrojů celý program, nebo ke zvýšení rozmanitosti. V tomto směru převažuje nabídka umělců nad poptávkou, proto není takový problém si vybrat umělce z velké škály artistických disciplín. Rozhodujícím faktorem je pochopitelně cena. Cenu angažmá určuje cirkus na jednu sezónu, což je obvyklý interval pro angažování. Pokud umělec na cenu (tzv. „gáži“) přistoupí, je angažován. Vytipování umělců se odehrává buď na zahraničních festivalech, nebo návštěvách konkurence. Není neobvyklý jev, že je umělec angažován na více než jednu sezónu.

U angažovaných cirkusových umělců je mezinárodní migrace běžná záležitost, nejsou omezeni pouze na území ČR. V našich poměrech se můžeme nejvíce setkat se zahraničními umělci ze zemí bývalého Sovětského svazu nebo z Asie. Tyto země jsou na artistické umění nejplodnější.

Nejatraktivnější pro diváka a přitom nejnákladnější pro cirkus jsou tzv. **trupová čísla**⁴. Ta se vyznačují více aktéry v manéži najednou (např. skákači, žongléři atd.). Většinou jsou to čísla, kde je angažovaná celá rodina. Tato čísla jsou nejnákladnější, protože musíte honorovat každého aktéra skupiny zvlášť, oproti tomu když máte sólového umělce, který je honorován sám za stejnou délku trvání produkce.

⁴ Odvozeno z německého slova *der Trupp* - *zástup, houf, tlupa, skupina*.

Ve velkých cirkusech se setkáváme s tím, že každé číslo je realizované jiným artistou. Je to způsobené tím, že velké cirkusy jsou majetkově a finančně silné a mohou si dovolit financovat takové personální zajištění. Naopak si povšimněte, že typickým znakem malých (českých) cirkusů, je všestrannost artistů. Jeden člověk realizuje více artistických disciplín. Tudíž je hodnotnější pro podnik a stoupá jeho využití. Z toho lze vyvodit, že pokud artista ovládá více čísel, je atraktivnější pro podnik než ten, který ovládá jen jednu artistickou disciplínu. Vše je vždy otázkou kvality.

Z předchozího vyplývá, že jedno z měřítek, ze kterého můžete posoudit finanční situaci cirkusu, je četnost angažovaných umělců vůči vlastním zdrojům. Samozřejmě, že i zde mohou být výjimky.

V příloze D uvádím tři příklady, na kterých můžeme vidět skladbu cirkusových programů reálných cirkusů různé velikosti v roce 2011.

Personální zajištění

Standardní cirkusový program má většinou následující strukturu umělců: konferenciér, klaun, drezér, artisté. Od ostatního personálu se umělci odlišují především tím, že se jejich mzdy, tj. honoráře, vyměřují obvykle za hrací den, nikoliv za běžný den. Jejich příjmy se tudíž odvíjí od počtu představení. Pokud cirkus není schopen zajistit dostatečný počet představení a jejich návštěvnost, nemůže si dovolit velký podíl externích artistů. Dále cirkus dotuje umělce tím, že jim přispívá na pohonné hmoty nebo na krmivo pro zvířata, která nejsou majetkem podniku.

Cirkus sám o sobě potřebuje dostatek personálu, bez kterého by chod cirkusu nebyl možný. Tento personál zajišťuje stavbu cirkusu, přejezdy mezi obcemi, vylepování reklamních zařízení nebo péči o zvířata. Opět zde platí stejný postup jako u umělců, že personál je z velké části realizován z vlastních zdrojů v důsledku úspor, aby nemusel být najímán. Pokud je personál najímán, tak na dobu určitou – cirkusovou sezónu.

Standardní složení personálu bývá následující: stavební dělníci, řidiči, ošetřovatelé zvířat, pokladník, zvukař, reklamáři apod.

2.3 Smyšlený (fiktivní) cirkus Elefant

Problematika cirkusů je velmi rozsáhlá a proto, abychom čtenáři pomohli vytvořit základní představu o jeho fungování, pokusíme se popsat jednoduché mechanismy, které se ho týkají. Konkrétní informace si vysvětlíme na smyšleném příkladu cirkusu Elefant, který z části dopomůže k lepšímu vykreslení situace. Pro tyto účely budeme uvažovat následující data:

- ceny vstupenek (tabulka 3),
- kapacita šapito (tabulka 4),
- ceny krmiva pro zvířata (tabulka 5),
- soupis a ceny zvířat (tabulka 6),
- náklady na zvíře za den (tabulka 7),
- náklady na zvířata za časovou jednotku (tabulka 8),
- pozice a mzdy zaměstnanců (tabulka 9),
- celkový počet zaměstnanců a náklady na mzdy (tabulka 10),
- druhy vozidel, jejich počty a spotřeba PHM (tabulka 11),
- typy, značky a ceny jednotlivých vozidel (tabulka 12),
- počty vozidel a ceny za pořízení celkem (tabulka 13),
- výčet majetku (tabulka 14).

Ceny vstupenek dělíme na:

- **základní vstupné** – dospělí,
- **zlevněné vstupné** - děti do 15 let, důchodci, tělesně postižení.

Dále dle umístění sedadla na:

- **lóže,**
- **galerie:**
 - **centrální,**
 - **boční.**

Tabulka 3: Ceny vstupenek v Kč (Elefant)

typy	základní	sleva
lůže	230	200
galerie centrální (místa 1)	180	160
galerie boční (místa 2)	150	130

Zdroj: vlastní zpracování

Kapacita diváků, kterou může cirkus pojmout, je následující:

Tabulka 4: Počty sedadel a kapacity v jednotlivých částech šapita (Elefant)

lůže	
počet lůži/stan	16
počet křesel/lůže	8
celková kapacita	128
centrální tribuna	
počet tribun	4
počet lavic/tribuna	4
počet míst/lavice cca	20
počet míst/tribuna	80
počet míst/stan	320
boční tribuna	
počet tribun	4
počet lavic/tribuna	5
počet míst/lavice cca	20
počet míst/tribuna	100
počet míst/stan	400

Zdroj: vlastní zpracování

Neodmyslitelnou položkou cirkusu jsou **zvířata**, proto budeme uvažovat následující data⁵:

Tabulka 5: Ceny krmiva v Kč (Elefant)

druh krmiva	cena
kg sena	4
kg konzervy pro psy	50
kg masa	20
kg ovsa	6
kg chleba	20
kg jablek	10
kg mrkve	5
kg kukuřičného šrotu	7

Zdroj: vlastní zpracování

⁵ Údaje týkající se cen zvířat, složení a ceny krmiv poskytl pan Ludvík Berousek [64].

Tabulka 6: Ceny zvířat v Kč a jejich počty (Elefant)⁶

ceny zvířat			počet ks	cena celkem
druh zvířete	Kč	€	ks	Kč
sibiřský tygr	74 190	3 000	5	370 950
bílý velbloud z Asie	123 650	5 000	8	989 200
lama	9 892	400	4	39 568
puhl	4 000		5	20 000
lipický kůň	98 920	4 000	8	791 360
frízský kůň	98 920	4 000	3	296 760
shetlandský pony	15 000		8	120 000
falabella ⁷	30 000		1	30 000
medvěd	49 460	2 000	3	148 380
makak rhesus ⁸	50 000		4	200 000
lev	74 190	3 000	5	370 950
slon	2 500 000		1	2 500 000
šimpanz	1 000 000		1	1 000 000
cena celkem				6 877 168

Zdroj: vlastní zpracování

Ceny zvířat vychází z běžných prodejních cen druhů zvířat [64].

Tabulka 7: Náklady na krmení pro zvíře za den v Kč (Elefant)

druh zvířete	kombinace potravy na den	cena za potravu na den v Kč
sibiřský tygr	8 kg masa	160
bílý velbloud	50 kg sena + 10 kg ovsa	235
lama	2 kg sena + mrkev, šrot	37
puhl	2/3 konzervy	34
lipický kůň	15 kg sena + 10 kg ovsa	113
frízský kůň	15 kg sena + 10 kg ovsa	113
shetlandský pony	3 kg sena + 0,5 kg ovsa	14
falabella	3 kg sena + 0,5 kg ovsa	14
medvěd	2 kg chleba, 2 kg jablek, 0,5 kg mrkve	63
makak rhesus	různé	30
šimpanz	různé	50
slon	80 kg sena + 15 kg chleba + 20 kg ovsa + 10 kg jablek + 10 kg mrkve	850
hroch	80 kg sena + 15 kg chleba + 20 kg ovsa + 10 kg jablek + 10 kg mrkve	850

Zdroj: vlastní zpracování

⁶ Pro přepočtení cen v eurech vycházíme z kurzu 24,73 CZK/EUR k 23. 3. 2012 vyhlášený ČNB.

⁷ Jedná se o nejmenší koňské plemeno. Podle stavby kostry nejde o ponyho, ale o koně. Plemeno nese jméno rodiny Falabella, která tyto malé tvory vyšlechtila na svém ranči Recreo de Roca nedaleko Buenos Aires v Argentině.

⁸ Tato opice je úzkonosý primát z čeledi kočkodanovitých. Žije v Asii a je nejvyužívanějším druhem opic v cirkusech a zvěřincích. Využívá se i pro lékařské výzkumy.

Tabulka 8: Náklady na zvířata za časovou jednotku v Kč (Elefant)

druh a počet zvířat		náklady v Kč		
		den	měsíc	rok
sibiřský tygr	5	800	24 000	288 000
bílý velbloud	8	1 880	56 400	676 800
lama	4	148	4 440	53 280
pudl	5	170	5 100	61 200
lipický kůň	8	904	27 120	325 440
frízský kůň	3	339	10 170	122 040
shetlandský pony	8	112	3 360	40 320
falabella	1	14	420	5 040
medvěd	1	63	1 890	22 680
makak rhesus	3	90	2 700	32 400
šimpanz	3	150	4 500	54 000
slon	1	850	25 500	306 000
celkem zvířat	51	4 670	140 100	1 681 200

Zdroj: vlastní zpracování

Personální zajištění se dělí na běžný personál, který je honorován denně, a umělce, kteří jsou obvykle honorováni za hrací den. V následujících tabulkách jsou použity průměrné hodnoty zjištěné osobním kontaktem s pracovníky českých cirkusů.

Tabulka 9: Pracovní pozice a mzdy jednotlivých zaměstnanců v Kč (Elefant)

funkce	počet	mzda	mzda	počet dnů	mzda
		den	hrací den		měsíčně
principál	1		2 000	22	44 000
pokladník	1	500		30	15 000
artisté	6		1 000	22	132 000
klaun	1		1 000	22	22 000
drezér	1		1 000	22	22 000
ošetřovatel	1	500		30	15 000
stavební dělník	4	500		30	60 000
řidič	0	500		30	0
zvukař	0		300	22	0
konferenciér	0		800	22	0
celkem	15				310 000

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 10: Celkové mzdové náklady v Kč (Elefant)

mzdové náklady	Kč
měsíční	310 000
sezónní	2 790 000

Zdroj: vlastní zpracování

Vozový park budeme pro ilustraci pořizovat z ojetých vozidel komisního prodeje⁹ a budeme uvažovat cenu nafty 34,70 Kč¹⁰. Tyto údaje se mohou v praxi lišit kvůli vývoji cen benzínu a nafty. Pro výpočet spotřeby počítáme s průměrnou deklarovanou spotřebou jednotlivých typů vozidel, která se může lišit dle velikosti zatížení. Ceny vozidel vychází z běžných cen komisního prodeje.

Tabulka 11: Druhy vozidel, jejich počty a spotřeba PHM (Elefant)

typ vozidla	počet vozidel	průměrná spotřeba PHM/100km
nákladní vůz (tahač)	3	35
dodávka pro zajištění reklamy	2	13
osobní automobily	2	6

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 12: Typy, značky a ceny jednotlivých vozidel v Kč (Elefant)

druh	značka, rok výroby	orientační cena za ks v Kč
motorová vozidla		
nákladní vůz (tahač)	Mercedes Actros, 2004	576 000
dodávka pro zajištění reklamy	Ford Transit 190L 2.5 TDi, 2000	77 000
osobní automobily	Škoda Octavia COMBI 1.9TDi, 2003	118 000
nemotorová vozidla		
maringotky, přívěsy	Tabbert Baronesse 680, 2005	230 000
vůz pro ubytování stavebních dělníků	Maringotka - typ Slušovice, 2000	59 000
vlek pro transport šapita	Krone SPD 27, 2005	175 000
vlek pro transport zvířat	Pezzaoli, 2005	1 401 250
vlek pro transport stožárů	Krone SPD 27, 2005	175 000
vlek pro transport plotů	Krone SPD 27, 2005	175 000
vlek pro transport galerií	Krone SPD 27, 2005	175 000
návěs pro transport pesty, zadního vchodu a židlí	General Trailor, 1999	109 000

Zdroj: vlastní zpracování

⁹ Bazarové ceny z internetových portálů www.bazos.cz, www.i-bazar.cz, www.arcar.cz, www.autoline-eu.cz.

¹⁰ Průměrná cena k 1. 1. 2012 [57].

Tabulka 13: Počty vozidel a ceny za pořízení celkem v Kč (Elefant)

druh	počet ks	cena celkem v Kč
motorová vozidla		
nákladní vůz/tahač/	3	1 728 000
dodávka pro zajištění reklamy	2	154 000
osobní automobily	2	236 000
nemotorová vozidla		
maringotky, přívěsy	7	1 610 000
vůz pro ubytování stavebních dělníků	2	118 000
vlek pro transport šapita	1	175 000
vlek pro transport zvířat	2	2 802 500
vlek pro transport stožárů	1	175 000
vlek pro transport plotů	1	175 000
vlek pro transport galerií	2	350 000
návěs pro transport pisty, zadního vchodu a židlí	1	109 000
cena vozového parku		7 632 500

Zdroj: vlastní zpracování

Základní vybavení cirkusu Elefant se bude skládat ze šapita a jeho příslušenství, vozového parku a ostatního majetku (zjednodušený model). Pokud uvažujeme orientační ceny, vychází, že jenom majetek v minimálním rozsahu¹¹ stojí cirkus **12 000 500 Kč** (tabulka 14).

¹¹ *Nezahrnujeme zvířata, rekvizity, kostýmy, zásoby ve formě reklamních prostředků atd..*

Tabulka 14: Výčet majetku a ceny v Kč (Elefant)

	druh majetku	jednotka	cena za jednotku v Kč	cena celkem v Kč
transport	nákladní vůz (tahač)	3 ks	576 000	1 728 000
	dodávka pro zajištění reklamy	2 ks	77 000	154 000
	vůz pro ubytování stavebních dělníků	2 ks	118 000	236 000
	maringotky, přívěsy	7 ks	230 000	1 610 000
	osobní automobily	2 ks	59 000	118 000
	vlek pro transport šapita	1 ks	175 000	175 000
	vlek pro transport zvířat	2 ks	1 401 250	2 802 500
	vlek pro transport stožárů	1 ks	175 000	175 000
	vlek pro transport plotů	1 ks	175 000	175 000
	vlek pro transport galerií	2 ks	175 000	350 000
	návěs pro transport písty, zadního vchodu, židlí	1 ks	109 000	109 000
šapito ¹²	šapito	1 ks	1 000 000	1 000 000
	světelná a zvuková aparatura		odhad	400 000
	základní vybavení šapita		odhad	1 500 000
	kolíky	100 ks	500	50 000
	utahováky	50 ks	1 200	60 000
	stožár – „Mast“	4 ks	100 000	400 000
	stožár – „Sturm“	25 ks	1 500	37 500
	lana k mastům	380 m	100	38 000
	stožár – „Rund“	50 ks	150	7 500
	ploty	75 ks	3 000	225 000
	kabely, hadice, rozvodní deska		odhad	300 000
	hlavní přípojkový kabel	200 m	500	100 000
	venkovní osvětlení cirkusu		odhad	50 000
ostatní	stáje pro zvířata	1 ks	100 000	100 000
	ostatní		odhad	100 000
celkem			12 000 500	

Zdroj: vlastní zpracování

2.4 Přesun cestovního cirkusu a přepravní náklady

Hlavním a specifickým znakem cestovního cirkusu je jeho mobilita. To znamená, že pokud zvažujeme založení cirkusu, měli bychom se zaměřit i na způsob, jakým se budeme dostávat ke svým divákům, jak budeme segmentovat republiku (např. kraje - obrázek 11), cyklus, podle kterého se budeme do měst vracet a které štace nám mohou přinést největší zisk.

¹² Terminologie užívaná k označování částí konstrukcí cirkusového šapita pochází z německého jazyka a zdomácněla (die Runde – okruh, der Mast - stožár, der Sturm - bouře atd.).

Je jisté, že nejvíce budeme čerpat ze zkušeností po absolvování dané štače, neboť místa, která se mohou na první pohled zdát rentabilní díky vysokému počtu obyvatel s nízkou mírou nezaměstnanosti a vysokou průměrnou mzdou, mohou být ztrátová a naopak. Ale na začátek bude dobré, když z těchto údajů budeme vycházet. V následujících tabulkách máme údaje z Českého statistického úřadu o vývoji ekonomiky jednotlivých krajů - tabulka 15.

Kraje České republiky

Obrázek 11: Mapa rozdělení krajů ČR

Zdroj:[51]

Tabulka 15: Statistické údaje jednotlivých krajů ČR

kraj	Pardubický	Praha	Středočeský	Jihocheský	Plzeňský
počet obyvatel	517 169	1 260 469	1 272 807	638 845	572 290
hrubá mzda [Kč]	20 652	30 340	23 415	21 217	22 448
nezaměstnanost [%]	7,43	4,01	6,76	6,44	6,46
kraj	Liberecký	Královéhradecký	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký
počet obyvatel	440 177	554 285	514 288	1 155 873	641 493
hrubá mzda [Kč]	21 630	21 682	21 100	22 684	20 844
nezaměstnanost [%]	9,22	6,65	8,13	8,91	10,16
kraj	Karlovarský	Ústecký	Zlínský	Moravskoslezský	
počet obyvatel	307 049	836 183	589 921	1 241 231	
hrubá mzda [Kč]	20 299	21 491	20 810	20 060	
nezaměstnanost [%]	9,56	12,38	8,79	10,66	

Zdroj:[60]

Z předcházející tabulky vyplývá následující souhrn uvedený v tabulce 16:

Tabulka 16: Nejlepší a nejhorší hodnoty statistických údajů v určitých krajích

	nejlepší hodnoty		nejhorší hodnoty	
počet obyvatel	1 272 807	Středočeský	514 288	Vysočina
hrubá mzda [Kč]	23 415	Středočeský	20 060	Moravskoslezský
nezaměstnanost [%]	6,44	Jihočeský	10,66	Moravskoslezský

Zdroj: [60]

Nejlepší kraje by statisticky měly být Středočeský a Jihočeský. Musíme vzít ovšem v úvahu, že byla vynechána Praha, i když by měla figurovat na první pozici jako nejatraktivnější lokalita. Dále můžeme vidět, že nejméně atraktivní se zdá být Vysočina a Moravskoslezský kraj.

Počet obyvatel, hrubá mzda a nezaměstnanost ovlivňuje vedení cirkusu v tom směru, že na základě těchto ukazatelů volí nejen trasu, ale i délku hostování. Nyní si **vytvoříme jednoduchý model** pro délku hostování středního cirkusu ve městech o určitém počtu obyvatel.

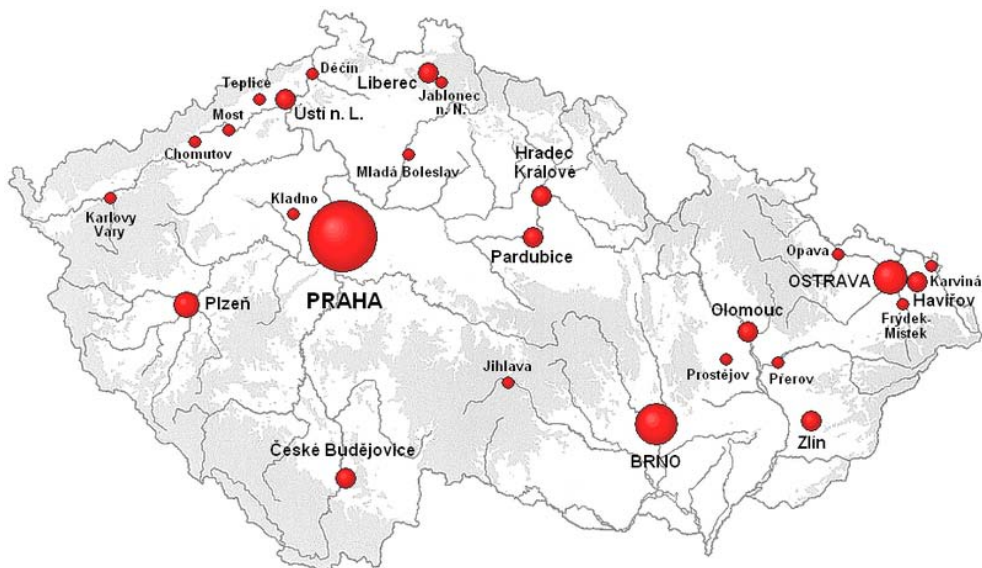
Ze statistik o počtu obyvatel¹³ zveřejněných Ministerstvem vnitra můžeme zjistit aktuální počty obyvatel v jednotlivých městech ČR (zalidněnost měst znázorňuje obrázek 12). Z aktuálních údajů, které by bylo zbytečné zde zaznamenávat, vyplývají následující pro nás relevantní údaje v tabulce 17:

Tabulka 17: Množství obcí o určitém počtu obyvatel

počet obyvatelstva	počet obcí
do 10 000	6 118
od 10 000 do 50 000	111
od 50 000 do 70 000	9
od 70 000 do 100 000	7
od 100 000 do 150 000	2
od 150 000 výše	4

Zdroj: upraveno podle [56]

¹³ Počet obyvatel (občanů ČR a cizinců bez věkového omezení) k 1. 1. 2012 zahrnující 6 251 obcí [56].

Obrázek 12: Znáznornění největších měst v ČR

Zdroj:[51]

Při analýze údajů z Ministerstva vnitra [56] vyplývá, že pro cirkusové štace je nejzajímavějších 15 českých měst a to konkrétně:

Tabulka 18: 15 měst s největším počtem obyvatel

pořadí	město	počet obyvatel
1	Praha	1 305 192
2	Brno	405 471
3	Ostrava	310 761
4	Plzeň	171 491
5	Liberec	105 871
6	Olomouc	102 363
7	Ústí nad Labem	98 117
8	Hradec Králové	95 953
9	České Budějovice	95 429
10	Pardubice	90 931
11	Havířov	81 809
12	Zlín	77 378
13	Kladno	70 849
14	Most	69 518
15	Karviná	61 607

Zdroj:upraveno podle [56]

Pokud bychom to měli konkretizovat na počet dní hostování, autorka navrhuje následující model znázorněný v tabulce 19:

Tabulka 19: Počet dní hostování vzhledem k počtu obyvatelstva (Elefant)

město s počtem obyvatelstva	počet dní
do 10 000	3
od 10 000 do 50 000	5
od 50 000 do 70 000	7
od 70 000 do 100 000	7
od 100 000 do 150 000	7 až 15
od 150 000 výše	7 až 15
do 10 000	15 až 30

Zdroj: vlastní zpracování

Autorka bere v úvahu teoretický počet obyvatel¹⁴ daného města, který může chtít představení navštívit. S větším počtem dnů dále klesají náklady na přepravu celého podniku, obměnu reklamy, tudíž vznikají úspory z rozsahu dnů hostování.

Technický den

Každý cirkus má během svého hostování své technické dny, které jsou buď na začátku hostování, nebo na konci (příklad rozdělení viz tabulka 20 a tabulka 21). Nebývá obvyklé, pokud již začnou představení v daném městě, aby se mezi dny hracími objevil technický den. S největší pravděpodobností tyto dny připadají na pondělí či úterý. Je to dáno tou skutečností, že převážně poslední hrací den v daném městě vychází na neděli a následující pondělí se koná přejezd celého cirkusu.

Technický den v sobě zahrnuje stavbu nebo bourání podniku, vyřizování potřebných záležitostí ohledně nových štací, veterinární kontroly zvířat či případné opravy škod, které na majetku vznikly běžným užíváním. Počet představení a technických dnů je individuální u každého podniku.

Na následujícím obrázku 13 můžete vidět reklamní plakát s informacemi o hostování cirkusu v určitém městě.

¹⁴ *Českých občanů a cizinců bez věkového omezení.*

Tabulka 20: Rozdělení hracích a technických dnů

počet hracích dnů v měsíci									
pondělí	TD	pondělí	TD	pondělí	TD	pondělí	TD	pondělí	TD
úterý	TD	úterý	TD	úterý	TD	úterý	TD	úterý	TD
středa	X	středa	X	středa	X	středa	X		
čtvrtek	X	čtvrtek	X	čtvrtek	X	čtvrtek	X		
pátek	X	pátek	X	pátek	X	pátek	X		
sobota	XX	sobota	XX	sobota	XX	sobota	XX		
neděle	XX	neděle	XX	neděle	XX	neděle	XX		

Zdroj: vlastní zpracování

Legenda k tabulce 20:

TD... technický den

X ... jedno představení denně

XX... dvě představení denně

Tabulka 21: Přibližný počet představení, hracích a technických dnů

počet dnů za měsíc	
hracích	20
technických	10
počet představení denně	
v pracovní den	1
o víkendu a svátcích	2
počet představení za měsíc	
v pracovních dnech	12
o víkendu a svátcích	16
celkem	28

Zdroj: vlastní zpracování

CIRKUS BOB NAVARRO KING
 po 17-ti letech se vrací opět do Prahy
Praha 10 - Vršovice
od 20.10. do 20.11. 2011
naproti Kauflandu

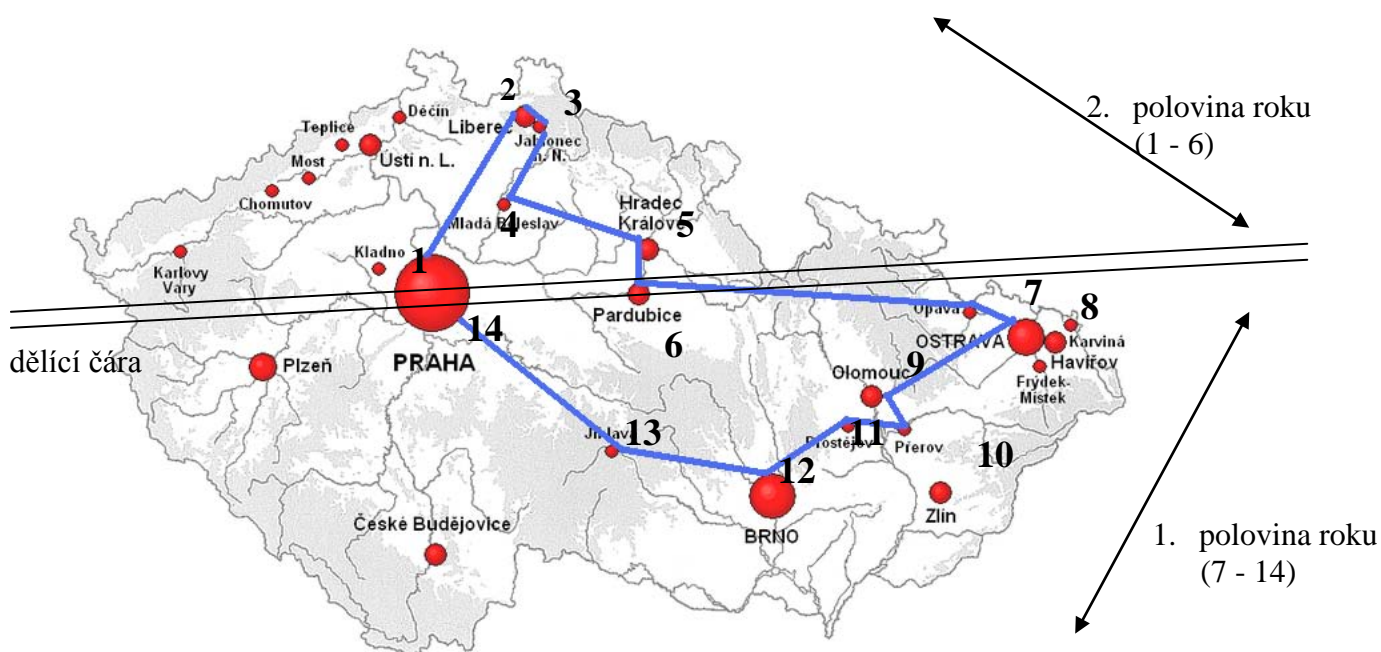
Všední dny 17:00 Hod.
 Sobota 13:30 a 16:30 Hod.
 Neděle 15:00 Hod.
 Svátky 14:00 Hod.
 Pondělí a úterý bez programu
www.cirkusbobnavarroking.cz

Obrázek 13: Ukázka počtu představení a technických dnů v praxi

Zdroj: vlastní archiv

Plán štací

Pro lepší představu čtenáře se pokusíme navrhnout seznam štací a dobu hostování na jednu sezónu cirkusu Elefant. Budeme vycházet z následujícího obrázku 14.

Obrázek 14: Ilustrační plán štací (Elefant)

Zdroj: vlastní zpracování

Jako základní předpoklad přijmeme skutečnost, že cirkus bude mít své zimoviště na okraji Prahy. Tudíž jako zahajovací a konečnou štací budeme brát Prahu. Pro jednu sezónu jsme vybrali 13 nejlukrativnějších měst. Tento stav vychází z nereálné situace, ale pro ilustraci ovšem bude nejlepší. Pro tento účel nebudeme uvažovat konkurenci, která by nám mohla křížovat trasu, a odmítavý postoj zastupitelstev jednotlivých měst. Za těchto podmínek by nemělo nic bránit hladkému průběhu sezóny. Za začátek sezóny uvažujme 1. duben a konec sezóny 15. listopad. Pořadí hostování bude následující:

město	počet dnů	hostování od - do
1 Praha	20 dní	termín: 1. 4.– 20. 4.
2 Liberec	20 dní	termín: 21. 4.– 12. 5.
3 Jablonec nad Nisou	7 dní	termín: 13. 5.– 20. 5.
4 Mladá Boleslav	10 dní	termín: 21. 5.– 1. 6.
5 Hradec Králové	15 dní	termín: 2. 6.– 18. 6.
6 Pardubice	15 dní	termín: 19. 6.– 10. 7.
7 Opava	15 dní	termín: 11. 7.– 31. 7.
8 Ostrava	20 dní	termín: 1. 8.– 22. 8.
9 Olomouc	10 dní	termín: 23. 8.– 4. 9.
10 Přerov	7 dní	termín: 5. 9.– 13. 9.
11 Prostějov	7 dní	termín: 14. 9.– 22. 9.
12 Brno	20 dní	termín: 23. 9.– 14. 10.
13 Jihlava	7 dní	termín: 15. 10.– 23. 10.
14 Praha	20 dní	termín: 24. 10.– 15. 11.

Tato města jsou od sebe různě vzdálená (různý počet km). Proto, abychom mohli vytvořit analýzu nákladů pohonných hmot pro přejezdy, musíme znát konkrétní vzdálenosti. O tom nás informuje následující tabulka 22:

Tabulka 22: Vzdálenost mezi jednotlivými štacemi v km (Elefant)

město	km
Praha	20
Liberec	109
Jablonec nad Nisou	20
Mladá Boleslav	53
Hradec Králové	100
Pardubice	24
Opava	200
Ostrava	35
Olomouc	97
Přerov	25
Prostějov	29
Brno	65
Jihlava	89
Praha	132

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá, že náročný přejezd bude mezi městy Praha - Liberec hned z kraje sezóny, dále Mladá Boleslav - Hradec Králové, poté vůbec nejnáročnější, a proto zařazený do půli sezóny přejezd Pardubice - Opava a konečný přejezd z Jihlavy do Prahy.

Cirkus Elefant vlastní vozový park, jehož výčet obsahuje tabulka 23. Pokud budeme uvažovat, že všechny automobily používají naftu, jejíž cena je **34,70 Kč za litr**¹⁵, náklady na PHM jsou v tabulce 23. Náklady týkající se samotného pohybu nutného pro zajištění mobility, vycházejí z tabulky na **216 788 Kč**. Čtenář musí mít na paměti, že do těchto nákladů nejsou zahrnuty výdaje na PHM, které automobily spotřebují během dnů hostování cirkusu ve městě a amortizace vozů. Tyto náklady můžeme pouze odhadovat.

Pozn. k tabulce 23:

Tahač musí přetáhnout na novou štaci následující:

- *vůz pro ubytování stavebních dělníků,*
- *vlek pro transport šapita,*
- *vlek pro transport zvířat,*
- *vlek pro transport stožárů,*
- *vlek pro transport plotů,*
- *vlek pro transport galerií,*
- *návěs.*

Osobní automobily musí převést šest maringotek a reklamní vůz jednu maringotku, aby všechny vozy byly efektivně využity.

¹⁵ Průměrná cena k 1. 1. 2012 [57].

Tabulka 23: Kalkulace nákladů na PHM v Kč dle jednotlivých štací (Elefant)¹⁶

typ vozidla	počet vozidel	spotřeba pohonných hmot [l/100km]	počet cest	Praha [Kč]	Liberec [Kč]	Jablonec nad Nisou [Kč]
nákladní vůz (tahač)	3	35	17	4 129,30	22 504,69	4 129,30
dodávka pro zajištění reklamy	2	13	1	90,22	491,70	90,22
osobní automobily	2	6	3	124,92	680,81	124,92
celkem				4 344,44	23 677,20	4 344,44
typ vozidla	počet vozidel	spotřeba pohonných hmot [l/100km]	počet cest	Mladá Boleslav [Kč]	Hradec Králové [Kč]	Pardubice [Kč]
nákladní vůz (tahač)	3	35	17	10 942,65	20 646,50	4 955,16
dodávka pro zajištění reklamy	2	13	1	239,08	451,10	108,26
osobní automobily	2	6	3	331,04	624,60	149,90
celkem				11 512,77	21 722,20	5 213,33
typ vozidla	počet vozidel	spotřeba pohonných hmot [l/100km]	počet cest	Opava [Kč]	Ostrava [Kč]	Olomouc [Kč]
nákladní vůz (tahač)	3	35	17	41 293,00	7 226,28	20 027,11
dodávka pro zajištění reklamy	2	13	1	902,20	157,89	437,57
osobní automobily	2	6	3	1 249,20	218,61	605,86
celkem				43 444,40	7 602,77	21 070,53
typ vozidla	počet vozidel	spotřeba pohonných hmot [l/100km]	počet cest	Přerov [Kč]	Prostějov [Kč]	Brno [Kč]
nákladní vůz (tahač)	3	35	17	5 161,63	5 987,49	13 420,23
dodávka pro zajištění reklamy	2	13	1	112,78	130,82	293,22
osobní automobily	2	6	3	156,15	181,13	405,99
celkem				5 430,55	6 299,44	14 119,43
typ vozidla	počet vozidel	spotřeba pohonných hmot [l/100km]	počet cest	Jihlava [Kč]	Praha [Kč]	
nákladní vůz (tahač)	3	35	17	18 375,39	27 253,38	
dodávka pro zajištění reklamy	2	13	1	401,48	595,45	
osobní automobily	2	6	3	555,89	824,47	
celkem				19 332,76	28 673,30	
náklady na PH za sezónu [Kč]				216 788		

Zdroj: vlastní zpracování
¹⁶ Za předpokladu průměrné ceny nafty k 1. 1. 2012 [60] a spotřeby jednotlivých vozů.

2.5 Umístění cirkusu na přechodném místě hostování

Dalším problémem, se kterým se cirkusy čím dál více potýkají, je umístění cirkusu v přechodném místě hostování. V minulosti mělo více méně každé město vyhrazený určitý prostor, na kterém stály cirkusy. V posledních letech těchto míst ubývá, neboť na jejich místech vyrůstají nová obchodní centra a obchodní domy, popř. bytové domy.

Cirkusy tudíž oslovují soukromníky, kteří vlastní větší nezastavěné pozemky, na nichž by mohly zakotvit dočasně svůj podnik. V důsledku toho, že poptávka po takových místech (nejen ze stran cirkusů, ale i ze stran provozovatelů zábavních lunaparků) je větší než nabídka, jsou ceny za tyto pronájmy jsou velmi vysoké.

Připomeňme čtenáři také fakt, že pro cirkus je velmi důležité, aby byl umístěn na atraktivním místě, kde bude na očích občanům a bude pro ně snadno dostupný. Pokud je cirkus umístěn daleko z centra města a občané pro jeho návštěvu musí využívat různé formy dopravy, stává se pro ně méně zajímavým.

Magistráty měst v posledních letech cirkusy umísťují stále častěji na sídliště. Důvodů je hned několik. Nacházejí se tam větší volné plochy, které se v centru měst jen tak nenajdou. Dále jsou zajímavé z toho důvodu, že se tam koncentruje větší počet lidí, kteří se tím pádem nachází přímo „u zdroje“.

Další z možností, které cirkusy využívají, jsou hřiště a stadiony. Problém u těchto ploch je, že neslouží pro tyto účely a zátěž, kterou musí absolvovat jako např. najíždění těžkých nákladních tahačů nebo pohyb a spásání trávy zvířaty, je může velmi poškodit.

Malý cirkusový podnik má menší problém s umístěním než velký, protože se vejde téměř všude a dokáže „se poskládat“ i na malé rozloze.

S masovým nárůstem staveb ubývá volných ploch ve městech. Pokud byste chtěli cirkus umístit na samotu daleko od centra nebo od staveb, také narazíte na úskalí. Cirkus musí mít možnost se připojit na elektrickou energii a vodu, bez které nemůže fungovat, to znamená, že tato varianta nepřichází v úvahu.

Pronájem plochy, kterou cirkus využívá a je v majetku města, se řídí vyhláškou daného města.

Příklad z praxe - město Pardubice (obrázek 15)

Dlouholeté veřejné prostranství v Pardubicích, které bylo vyhrazeno pro cirkusy a zábavní lunaparky, byl pozemek před poliklinikou Kolf. Tento pozemek patřil městu a byl přímo v srdci samotných Pardubic. Prostor byl jeden z nejlépe situovaných v ČR. Trend, který postihuje postupně všechna města, zasáhl i Pardubice. Masový nárůst obchodních center se nevyhnul ani jim. Ovlivněna velkým přílivem zahraničního kapitálu, se stala příležitost výstavby obchodního centra pro magistrát města Pardubice zajímavější než park před obchodním domem Tesco, parkoviště hotelu Labe a pozemek pro cirkusy a lunaparky. Na tomto prostranství vyrostlo obchodní centrum Afi Palace.

Cirkusům nastal problém, kde hostovat. Za poslední roky vyzkoušely několik variant. Tyto varianty jsou vyznačeny na dále uvedené mapě. Na mapě je rovněž uvedené původní místo, kde cirkusy stávaly (označené na mapě písmenem **A**).

Nejzajímavější ze všech možných variant hostování je pozemek na břehu Labe, kde se nejvíce objevují menší cirkusy (označen na mapě písmenem **B**). Tento pozemek patří soukromníkovi.

Pokud přijede cirkus o větší rozloze, musí se spokojit s umístěním dále od centra. (označené písmenem **C**). Tento pozemek patří soukromníkovi a nejvíce je kritizován ze stran diváků pro jeho špatnou dostupnost a nevyřešené možnosti parkování.

Z veřejných prostranství cirkusy začínají čím dál více využívat louku naproti hypermarketu Albert (označené písmenem **D**). Tento pozemek patří Magistrátu města Pardubic.

Obrázek 15: Mapa stanovišť cirkusů v Pardubicích

Zdroj: vlastní zpracování

Dalo by se konstatovat, že město Pardubice nejeví zájem vyřešit problém umístění cirkusů i přes vysoké ceny pronájmů pozemků, které si účtuje. Z toho důvodu se stávají Pardubice nezajímavou štací i přes svůj velký potenciál a divácký zájem.

2.6 Cirkusová zvířata a vybrané problémy

Trend aktivit ochránců zvířat se k nám dostal ze zahraničí, kde nejznámějšími organizacemi zabývajícími se právy zvířat jsou: **PETA** (People for the ethical treatment of animals), **CAPS** (Captive Animals Protection Society), **RSCPA** (Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals) a další.

Ochránci zvířat iniciují negativní přístup diváka k cirkusu, vyvolávají v něm pocit, že zvířata jsou držena v nepřijatelných podmínkách a jejich výcvik považují za týrání. Realitou je, že úroveň chovu zvířat je ve většině cirkusů vysoká. Zvířata sama o sobě jsou pro vedení cirkusu na prvním místě a stojí cirkus největší část nákladů. Ochránci prosazují návrat zvířat do volné přírody, aniž by si mnohdy uvědomili, že některé druhy zvířat by ve volné přírodě vůbec nepřežily. Na otázku týrání zvířat lze argumentovat tím, že cirkusy jsou

nejsledovanějším objektem v oblasti práv zvířat, neboť svá zvířata prezentují veřejnosti denně a pokud by bylo se zvířaty špatně zacházeno, časté veterinární prohlídky i sám divák by to odhalili. Podnikání se zvířaty díky velkému množství veterinárních nařízení a legislativních omezení obnáší komplikace, proto je ve vlastním zájmu cirkusu, aby se s nimi zacházelo co nejlépe. Samotný výcvik jim je prezentován jako hra, neboť násilím by se v nich vyvolal jen odpor a nechuť – což lze spatřit na samotných zvířatech při výkonu programu. Bohužel jsou v řadách cirkusů ale i jedinci, kteří se nechovají ke zvířatům nejlépe. Tato menšina je mediálně nejznámější, protože se na ní poukazuje a tudíž budí v divákovi dojem, že je to pro cirkusy standard. V každém odvětví jsou jedinci, kteří kazí dobré jméno, a ani cirkusové odvětví není výjimkou. Proto by se neměly odsuzovat veškeré cirkusy. Zvířata k tradičnímu cirkusu patří a baví tím diváka již po staletí. Pokud mohou být zvířata v zajetí v zoologických zahradách, není důvod, proč by nemohly být prezentovány divákům mobilně v důstojných podmínkách [14].

„Předně je nutno si uvědomit, že cirkusy nabízí to, po čem je poptávka a o co je zájem. Ano, jsou cirkusy bez zvířat (cirkus Romanza, cirkus Alegria), ale co na to dětský divák, jež se třeba poprvé setkává a učí se poznávat exotická zvířata? Jistě, od čeho máme ZOO, ale netrpí zvířata někdy více tady? Je třeba si rovněž uvědomit, že zvíře je pro krotitele zdrojem obživy a pokud by jej prezentoval před mnoha různými zraky ztýrané, hladové, stresované ba dokonce omámené drogami a opiáty, nikdo by se tímto veřejně nechlubil, nehledě na to, že takové zvíře by nepodávalo kvalitní výkon a klesala by prestiž drezéra, o pošramocené pýše a ješitnosti třeba před kolegy nemluvě“, [61].

„Cirkusová čísla jsou dlouhodobým výsledkem mnohahodinové postupné trpělivosti a pomalých kroků k celkovému úspěchu při nácviu. Tvrdit, že za hradbou cirkusových maringotek se vždy odehrávalo vše košer, nemohu, avšak vím, že odhodlání některých ochránců hraničí s vandalismem a radikálním extremismem proti všemu. Protestovat a vyslovit nesouhlas přece mohu mnoha způsoby a nemusím přitom ničit majetek, kazit práci jiných a vyvolávat až vyhledávat rvačky a incidenty. Ano, existují záběry týraných zvířat v cirkusech, ale cirkus nerovná se jatka, býčí nebo psí zápasy či výzkumný ústav“,¹⁷ [61].

Zakladatel Spolku pro výzkum chování zvířat Immanuel Birmelin tvrdí, že odborníci nezjistili v tělech cirkusových zvířat stresové hormony ani po dlouhém cestování v nákladních automobilech. Birmelin vyznává názor, že zvířata v zoo znají ve výběhu každé stéblo trávy,

¹⁷ Zde je na místě, abychom čtenáře upozornili, že všechny záběry prezentující týrání zvířat, pocházejí ze zahraničí. Samy organizace ochránců přiznávají, že nemají žádné záběry ani důkazy o týrání zvířat v českých cirkusech.

nudí se a naopak cirkus pojmají jako hru a v konečné fázi jsou daleko vitálnější, zdravější a veselejší než zvířata v zoo.

Někteří zastánci práv cirkusů jsou toho názoru, že prosazování zákazů zvířat v cirkusech je pouze politickým tahem, jak nalákat voliče. Bettina Richterová z organizace Cirkusová štace sdružující zástupce německých cirkusů v rozhlasu MDR veřejně prohlásila, že pokud se podaří zákaz prosadit v Německu, tak přijdou o práci tisíce lidí, protože cirkusy zkrachují.

Organizace Cirkusy bez zvířat

Analogií světových organizací na ochranu zvířat v ČR je, mimo jiných českých organizací, organizace „Cirkusy bez zvířat“. Tato organizace schraňuje materiál o vývoji stavu zvířat v českých cirkusech, pořádá kampaně, demonstrační akce a snaží se prosadit zákaz vystupování zvířat v cirkuse na legislativní úrovni.

Zákaz cirkusů se zvířaty ve světě

U nás prozatím není nijak výrazně omezen nebo zakázán chov zvířat pro cirkusové účely. Ovšem ve světě je situace jiná. Stav v jednotlivých zemích a formy omezení jsou vysvětleny v příloze E. Dále uvádíme příklad znění rakouského zákona na ochranu zvířat [43].

Ochranou zvířat se zabývají v ČR tyto právní předpisy:

- zákon na ochranu zvířat proti týrání [40],
- vyhláška o ochraně zvířat při veřejném vystoupení a při chovu [47],
- vyhláška o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat [47],
- vyhláška o ochraně zvířat při přepravě [46],
- doporučení „Podmínky chovu savců v cirkusech“ [48],
- nařízení Rady (ES) o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činnostech [44].

2.7 Shrnutí kapitoly

Po přečtení druhé kapitoly by měl mít čtenář představu o způsobu podnikání a o základních charakteristikách cirkusu. Vysvětlili jsme si skladbu cirkusového programu, aspekty, které jej ovlivňují, a uplatnění v praxi.

V oblasti personálního zajištění jsme definovali pracovní pozice a způsob odměňování personálu a artistů. Pro účely dalších analýz jsme definovali smyšlený cirkus Elefant, s jehož daty budeme počítat v příkladech pro ilustraci.

Pro lepší představu o cestování cirkusu jsme analyzovali území ČR a navrhli plán štací, které by mohl cirkus Elefant navštívit. Na základě těchto dat jsme mohli vyčíslit přepravní náklady.

Další téma, kterým jsme se zabývali, bylo umístění cirkusu v přechodném místě hostování, který jsme ukázali na příkladu města Pardubice.

Závěr kapitoly jsme věnovali zamyšlení nad problematikou zvířat, institucím ochrany zvířat, legislativě zabývající se ochranou a situací kolem zákazu zvířat u nás a ve světě.

3. EKONOMIKA CIRKUSU

Ekonomika cirkusu je důležitá, neboť cílem každého podniku je obvykle maximalizace zisku. Cirkus jako kterýkoliv jiný podnik má své výnosy a náklady, z nichž některé položky byly již jmenovány v druhé kapitole.

Dále se budeme věnovat pouze určitým položkám příjmů a výdajů, protože se autorka nemůže ke všem fundovaně vyjádřit.

3.1 Výnosy a náklady cirkusu

Výnosy jsou výsledky podnikání vyjádřené v penězích za určité období. Je třeba rozlišovat mezi výnosy a příjmy. **Příjmy** jsou peněžní částky, které firma skutečně získala za prodané výrobky nebo služby [2;20].

Náklady představují peněžní částky, které podnik účelně vynaložil na získání výnosů. Většinou jsou spojeny s **výdaji**, které představují peněžní úbytek aktiv (nejvíce v hotovostních prostředcích) [2;17;18].

V dalším textu se budeme věnovat pouze výnosům, které vycházejí z příjmů, a nákladům, které jsou zároveň výdaji.

Výnosy:

- výnosy ze vstupného na cirkusové představení,
- výnosy z cirkusového zvěřince,
- výnosy z prodeje zboží (občerstvení, upomínkové předměty),
- výnosy z hipodromu,
- výnosy z fotografování na zvířatech,
- výnosy z pronájmu cirkusového stanu,
- výnosy z pronájmu a drezúry zvířat pro televizní účely,
- a další.

Náklady:

- poplatky OSA,
- místní poplatky,
- veterinární poplatky,
- náklady na PHM,
- náklady na krmení zvířat,
- mzdové náklady,
- náklady na reklamu,
- daně,
- náklady na pronájem veřejných toalet,
- náklady na pojištění (povinné i nepovinné),
- náklady na komunikaci (internet, fax, mobil),
- náklady na energii, vodu, odvoz hnoje, komunální odpad,
- obnova, údržba,
- a další.

3.2 Náklady

Náklady provázejí téměř veškeré činnosti, které v ekonomickém prostředí probíhají. Pro firmu, jakožto jednu ze základních ekonomických jednotek, hrají náklady zcela klíčovou roli [16].

Mzdové náklady

Otázka mezd a honorářů je interní informace, kterou si každý cirkus chrání a je velmi individuální. Největší položkou v oblasti mezd jsou umělci, neboť na nich stojí celý cirkusový program. Výše jejich honorářů se dále rozlišuje podle počtu disciplín, který jednotlivec či skupina v programu vykonává, na kvalitě disciplíny popřípadě úspěchu a žádanosti umělce. Dále je honorář ovlivněn tím, zda ke své disciplíně umělec používá vlastní zvířata. Problematika zvířat se většinou řeší nadstandardními příspěvky na krmivo nebo sám cirkus krmivo a veterinární ošetření zajišťuje. Další položkou mezd je personál cirkusu, o kterém jsme již mluvili. Přestože konkrétní informace o mzdách nejsou známé, můžeme jejich výši odhadnout a pro lepší představu si je ukážeme na příkladu cirkusu Elefant.

Ilustrační příklad

Pro reálně vyjádření mzdových nákladů cirkusu *Elefant* vycházíme z již zmiňovaného výčtu umělců a personálu - tabulka 24. Základní rozdíl ve mzdách byl již vysvětlen, neboť personál je placen každý den, oproti umělcům, kteří jsou placeni za hrací den.

Tabulka 24: Mzdové a honorářové náklady v Kč (*Elefant*)

funkce	počet	obvyklý počet ¹⁸	mzda Kč /den	mzda Kč /hrací den	počet dnů	měsíčně Kč	obvyklé měsíční náklady Kč
principál	1	1		2 000	22	44 000	44 000
pokladník	1	0	500		30		0
artisté	8	6		1 000	22	132 000	176 000
klaun	2	1		1 000	22	22 000	44 000
drezér	3	1		1 000	22	22 000	66 000
ošetřovatel	3	1	500		30	15 000	45 000
stavební dělník	7	4	500		30	60 000	105 000
řidič	4	0	500		30	60 000	0
zvukař	2	0		300	22	13 200	0
konferenciér	1	0		800	22	17 600	0

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá, že v cirkusu *Elefant* z důvodu snižování mzdových nákladů zastává jedna osoba více funkcí. Tím podnik ušetří finance, které může využít jiným způsobem. Za daných okolností snižuje počet zaměstnanců o 18 lidí, které představují finanční úsporu ve výši 2 482 200 Kč za sezónu. Bilance úspor je následující v tabulce 25.

Tabulka 25: Úspora mzdových a honorářových nákladů v Kč vyplývající z tabulky 24

	adekvátní počet	reálný počet	úspora
celkem zaměstnanců	32	14	18
měsíční mzdové náklady [Kč]	570 800	295 000	275 800
sezónní mzdové náklady [Kč]	5 137 200	2 655 000	2 482 200

Zdroj: vlastní zpracování

¹⁸ Z důvodu úspory podnik nahrazuje určité funkce tak, že jedna funkce může zastávat práci více funkcí, aby cirkus nemusel najímat a platit další lidi.

3.2.1 Daně a poplatky

Daně

Cirkus jako každý jiný podnik má povinnost vůči státu platit daně. Mezi základní daně, které cirkus odvádí, patří **daň z příjmů** [36], **daň silniční** [37] (přímé daně) a případně z nepřímých daní **daň z přidané hodnoty** [39]. Každý podnikatel, který získá povolení k podnikatelské činnosti je povinen do 30 dnů podat přihlášku k registraci u místně příslušného finančního úřadu. Místní příslušnost správce daně se řídí u PO místem jejich sídla a u FO bydlištěm. V přihlášce k registraci podnikatel vyplní základní údaje a druhy daní, vůči kterým pravděpodobně vznikne při jeho podnikatelských aktivitách daňová povinnost. Správce daně přidělí zaregistrovanému subjektu daňové identifikační číslo (DIČ) a o provedené registraci mu vydá osvědčení. Pokud v průběhu podnikatelské činnosti vzniknou nějaké změny, musí se správci daně nahlásit do 15 dnů ode dne, kdy nastaly.

Po uplynutí každého zdaňovacího období je daňový subjekt povinen podat daňové přiznání k jednotlivým druhům daní. Daňové přiznání se podává nejpozději do tří měsíců po uplynutí zdaňovacího období.

Povinné ručení

Další z nákladových položek, které se významně podílí na finančním zatížení cirkusu, je povinnost platit **pojištění odpovědnosti z provozu vozidel** (dále jen povinné ručení). Povinnost vychází ze zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla [38]. Podstata vychází z předpokladu, že každý, kdo se chce pohybovat svým vozidlem po pozemních komunikacích, je povinen platit pojištění. Z pojištění jsou hrazeny škody, které způsobí pojištěný jiné osobě při jízdě autem na majetku a zdraví. V praxi to znamená, že pokud řidič (majitel vozidla) způsobí havárii svým vozidlem, pojišťovna za něj uhradí náklady spojené s opravou např. auta, které poškodil. Pojištění se nevztahuje na náklady související s opravou vozu řidiče (majitele vozu), který havárii způsobil – to kryje další typ pojištění s názvem havarijní pojištění, které je nepovinné a jeho platba je závislá na benevolenci majitele vozidla. Problematika s tím spojená a návrh řešení je vysvětlen v subkapitole 4.1.

Místní poplatky

Jako další z poplatků musí cirkus hradit dle zákona o místních poplatcích [32] poplatky za **užívání veřejného prostranství**, ze **vstupného** a za **provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů**.

Při řízení ve věcech poplatků se postupuje podle zákona o správě daní a poplatků [35].

Poplatek za užívání veřejného prostranství je definován dle zákona o místních poplatcích následujícím způsobem:

„Poplatek za užívání veřejného prostranství se vybírá za zvláštní užívání veřejného prostranství, kterým se rozumí provádění výkopových prací, umístění dočasných staveb a zařízení sloužících pro poskytování prodeje a služeb, pro umístění stavebních nebo reklamních zařízení, zařízení cirkusů, lunaparků a jiných obdobných atrakcí, umístění skládek, vyhrazení trvalého parkovacího místa a užívání tohoto prostranství pro kulturní, sportovní a reklamní akce nebo potřeby tvorby filmových a televizních děl. Z akcí pořádaných na veřejném prostranství, jejichž výtěžek je určen na charitativní a veřejně prospěšné účely, se poplatek neplatí,“ [32].

Sazba poplatku za užívání veřejného prostranství činí až 10,- Kč na 1 m² za každý i započatý m² užívaného veřejného prostranství a za každý i započatý den. Za užívání veřejného prostranství k umístění prodejních nebo reklamních zařízení, lunaparků a jiných atrakcí může obec zvýšit sazbu až na její desetinásobek. Obec může stanovit poplatek týdenní, měsíční nebo roční paušální částkou [32].

Ilustrační příklad

Abychom si vyčíslili výši poplatku, které cirkus odvádí, využijeme opět příkladu cirkusu Elefant. Výše poplatku je následující, pokud budeme vycházet z nejvyšší možné sazby 10,- Kč/m² za den za užívání veřejného prostranství.

Uvažujeme:

<i>poplatek za m²/den</i>	<i>10 Kč</i>
<i>průměrná velikost záboru</i>	<i>600 m²</i>
<i>průměrná délka pobytu</i>	<i>10 dní</i>
<i>počet dní v sezóně</i>	<i>270 dní</i>

Výpočet poplatku za den: 10 * 600 = **6 000 Kč**

Výpočet poplatku za pobyt: 10 * 6 000 = **60 000 Kč**

Výpočet výše poplatků za sezónu: 6 000 * 270 = **1 620 000 Kč**

Poplatek ze vstupného se vybírá ze vstupného na kulturní, sportovní, prodejní nebo reklamní akce, sníženého o daň z přidané hodnoty, je-li v ceně vstupného obsažena. Vstupným se pro účely tohoto zákona rozumí peněžitá částka, kterou účastník akce zaplatí za to, že se jí může zúčastnit. Z akcí, jejichž celý výtěžek je určen na charitativní a veřejně prospěšné účely, se poplatek neplatí [32].

Poplatek ze vstupného platí fyzické i právnické osoby, které akci pořádají. Sazba poplatku ze vstupného činí až 20% z úhrnné částky vybraného vstupného. Obec může po dohodě s poplatníkem stanovit poplatek paušální částkou [32].

Ilustrační příklad

Pokračujeme v příkladu cirkusu Elefant z daných údajů. Výše poplatku je následující, pokud budeme vycházet z nejvyšší možné varianty 20% z prodané vstupenky.

Uvažujeme:

<i>sazba</i>	<i>20 %</i>
<i>průměrná tržba za představení</i>	<i>46 880 Kč</i>
<i>počet představení za pobyt</i>	<i>10 představení</i>
<i>počet dní v sezóně</i>	<i>270 dní</i>

*Výpočet poplatku za představení: 46 880 * 20% = 9 376 Kč*

*Výpočet poplatku za pobyt: 9 376 * 10 = 93 760 Kč*

*Výpočet výše poplatků za sezónu: 93 760 * (270/10) = 2 531 520 Kč*

Dále obec stanovuje výši **poplatku za umístění reklamního zařízení** (cirkusová tabla na sloupech veřejných komunikací), kde je sazba až 20 Kč za jedno reklamní zařízení na den [32].

Ilustrační příklad

Pokračujeme v příkladu cirkusu Elefant. Přejížděné místo hostování se vylepuje reklamou přibližně 10 dní před samotným hostováním, aby se obyvatelstvo s předstihem o cirkusu dozvědělo. Průměrně se vylepí a nainstaluje v obci okolo 40 reklamních zařízení. Výše poplatku je následující.

Uvažujeme:

<i>sazba na den za 1 ks reklamního zařízení</i>	<i>20 Kč</i>
<i>počet dní umístění reklamy</i>	<i>20 dní</i>
<i>počet reklamních zařízení</i>	<i>40 ks</i>
<i>počet dní v sezóně</i>	<i>270 dní</i>

*Výpočet poplatku za den: 20 * 40 = 800 Kč*

*Výpočet poplatku za dobu propagace: 20 * 20 * 40 = 16 000 Kč*

*Výpočet výše poplatků za sezónu: 16 000 * (270/20) = 216 000 Kč*

Dále cirkusy odvádí obcím **poplatky za svoz komunálních odpadů**, kde se sazby výrazně liší [32].

Ilustrační příklad

Pokračujme v příkladu cirkusu Elefant. Obvyklá sazba za svoz komunálního odpadu cirkusů se pohybuje okolo 2 400,- Kč za týden.

Uvažujeme:

<i>sazba týdně</i>	<i>2 400 Kč</i>
<i>počet dní pobytu</i>	<i>10 dní</i>
<i>počet dní v sezóně</i>	<i>270 dní</i>

<i>Výpočet poplatku za den:</i>	$2\,400 / 7$	<i>= 343 Kč</i>
<i>Výpočet poplatku za pobyt:</i>	$2\,400 * (10/7)$	<i>= 3 429 Kč</i>
<i>Výpočet výše poplatků za sezónu:</i>	$3\,429 * (270/10)$	<i>= 92 583 Kč</i>

Při rekapitulaci veškerých odvodů, které cirkus Elefant odvádí na místních poplatcích obcím, sumarizace je následující:

poplatky za den:

<i>za užívání veřejného prostranství</i>	<i>6 000 Kč</i>
<i>ze vstupného</i>	<i>9 376 Kč</i>
<i>za umístění reklamního zařízení</i>	<i>800 Kč</i>
<i>za svoz komunálního odpadu</i>	<i>343 Kč</i>

poplatky za pobyt:

<i>za užívání veřejného prostranství</i>	<i>60 000 Kč</i>
<i>ze vstupného</i>	<i>93 760 Kč</i>
<i>za umístění reklamního zařízení</i>	<i>16 000 Kč</i>
<i>za svoz komunálního odpadu</i>	<i>3 429 Kč</i>

poplatky za sezónu:

<i>za užívání veřejného prostranství</i>	<i>1 620 000 Kč</i>
<i>ze vstupného</i>	<i>2 531 520 Kč</i>
<i>za umístění reklamního zařízení</i>	<i>216 000 Kč</i>
<i>za svoz komunálního odpadu</i>	<i>92 583 Kč</i>

<i>celkem poplatky za den</i>	<i>16 519 Kč</i>
<i>celkem poplatky za pobyt</i>	<i>173 189 Kč</i>
<i>celkem poplatky za sezónu</i>	<i>4 460 103 Kč</i>

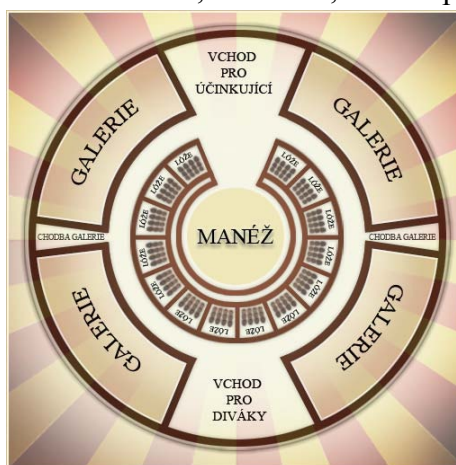
3.3 Výnosy

Hlavní částí výnosů podniku jsou obecně **tržby**, jak uvádí M. Buchta [2]. V našem případě se tržby odvíjejí od ceny vstupného a počtu návštěvníků. V dalším textu se budeme zabývat jak cenami, tak i návštěvností.

3.3.1 Ceny vstupenek a další příjmy

Základní sazba ceníku dělí ceny vstupného dle diváka na:

- **základní vstupné** – dospělí,
- **zlevněné vstupné** - děti do 15 let, důchodci, tělesně postižení.

Obrázek 16: Rozdělení cirkusového hlediště

Zdroj: vlastní archiv

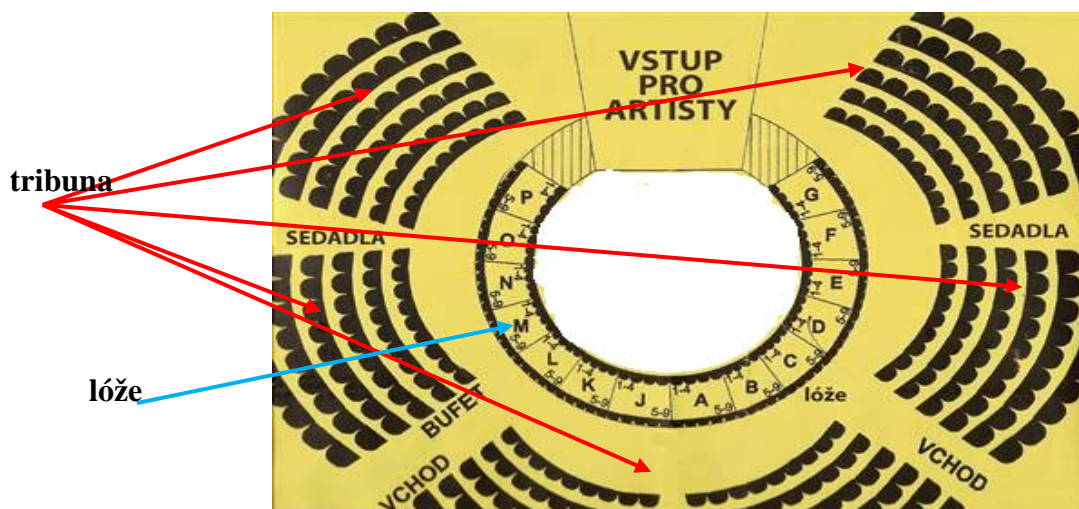
Ceny vstupenek do lóže jsou obvykle nejdražší a ceny galerií mohou být dále cenově odstupňovány dle blízkosti k manéži na centrální a boční (obrázek 16).

Srovnání cen vstupenek českých cirkusů

Cirkus jako kterýkoliv jiný zábavní podnik má tržby z prodeje vstupenek na svou produkci. Cena vstupenek, jak již bylo vysvětleno, není jednotná. Liší se dle povahy a umístění diváka. Pro pochopení diferenciací cen vstupenek reálných cirkusů je zařazen obrázek 17, kde je ilustrované rozdělení cen dle umístění diváka. Dále se ceny vstupenek liší mezipodnikově podle přístupu jednotlivých cirkusů.

Cenové hladiny se mezipodnikově liší pouze mírně. Všichni používají téměř stejnou cenovou politiku orientovanou na konkurenci. V následujících tabulkách a obrázcích můžete vidět vývoj cen v roce 2011 (tabulka 26) podle umístění sedadla (obrázek 17), dále srovnání cen v roce 2009 a 2011 (tabulka 27), grafické znázornění srovnání cen (obrázek 18) a nakonec

ukázka procentuální změny cen na vzorku cirkusů (tabulka 28), z něhož je patrné, že až na výjimku, kterou tvoří cirkus Alex, všechny cirkusy podražily.

Obrázek 17: Rozložení sedadel

Zdroj: vlastní archiv

Tabulka 26: Srovnání cen vstupného za rok 2011 v Kč¹⁹

název cirkusu	lůžka				tribuna			
	základní		sleva		základní		sleva	
	Kč	€	Kč	€	Kč	€	Kč	€
Humberto	247	10	198	8	198	8	148	6
Alex	247	10	124	5	223	9	49	2
Aleš Barlay	300		250		200		180	
Originál Berousek	350		200		250		150	
Jo-Joo	310		230		270		190	
Andres	250		X		200		160	
Bernes	280		X		240		170	

Zdroj: vlastní zpracování

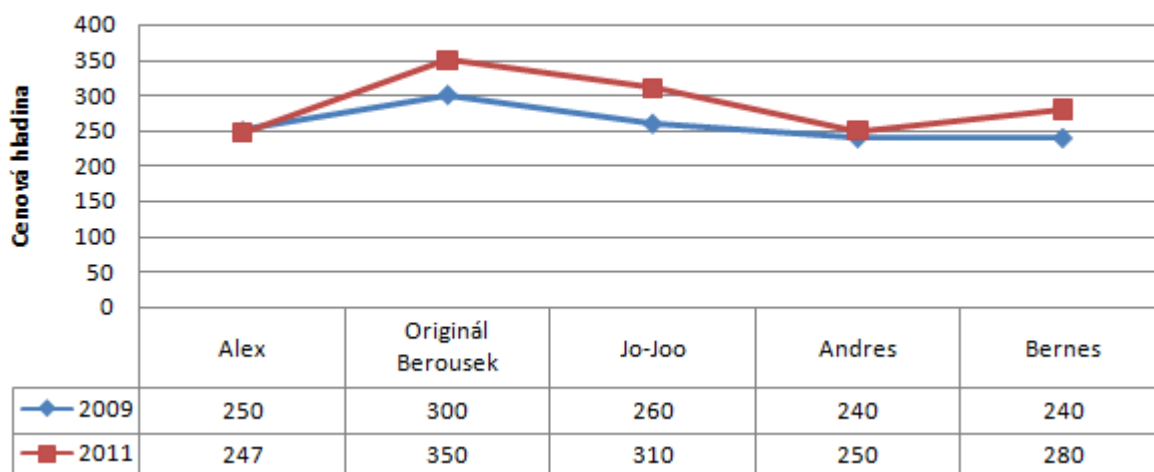
Tabulka 27: Srovnání cen vstupenek vybraných cirkusů v letech 2009 a 2011 v Kč

cirkus	2009				2011			
	lůžka		galerie		lůžka		galerie	
	zákl.	sleva	zákl.	sleva	zákl.	sleva	zákl.	sleva
Alex	250	200	200	150	247	124	223	49
Originál Berousek	300	200	200	120	350	200	250	150
Jo-Joo	260	200	200	200	310	230	270	190
Andres	240	240	200	160	250	250	200	160
Bernes	240	240	200	140	280	280	240	170

Zdroj: vlastní zpracování

¹⁹ Pro přepočítání cen v eurech vycházíme z kurzu 24,73 CZK/EUR k 23. 3. 2012 vyhlášený ČNB.

Vývoj cen vstupného v letech 2009 a 2011 v Kč

Obrázek 18: Grafické znázornění vývoje cen vstupenek 2009 a 2011

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 28: Procentuální změna cen vstupného vybraných cirkusů v roce 2011 oproti roku 2009

procentuální nárůst cen vstupného 2011	
cirkus	změna v %
Alex	- 1
Originál Berousek	17
Jo-Joo	19
Andres	4
Bernes	17

Zdroj: vlastní zpracování

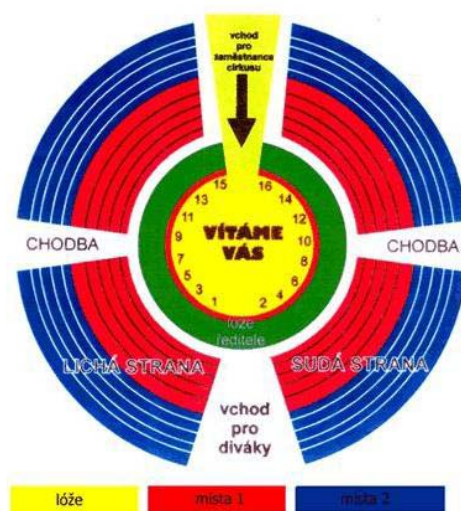
Ilustrační příklad

Pro lepší představu ekonomických výsledků cirkusu budeme demonstrovat souvislosti na příkladu smyšleného cirkusu Elefant. Potřebné informace jsou uvedeny v následujících obrázcích a tabulkách.

Tabulka 29: Ceny vstupenek v Kč (Elefant)

typ sedadla	cena		
	dospělí	sleva	průměr
lůžka	230	200	215
místa 1	180	160	170
místa 2	150	130	140

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 19: Rozložení sedadel cirkusu (Elefant)

Zdroj: vlastní archiv

Sloupec průměr (tabulka 29) vyjadřuje průměrnou cenu za dané obsazení sedadel (obrázek 19) bez ohledu na povahu diváka (dítě, dospělí). Průměrnou cenu vstupenky využijeme v dalších matematických kalkulacích.

Tabulka 30: Kapacita sedadel dle druhu místa a tržby za sedadla v Kč (Elefant)

lůžka		místo 1		místo 2	
počet lůžek/stan	16	počet tribun	4	počet tribun	4
počet křesel/lůžka	8	počet lavic/tribuna	4	počet lavic/tribuna	5
		počet míst/lavice	20	počet míst/lavice	20
		počet míst/tribuna	80	počet míst/tribuna	100
		celková kapacita	320	celková kapacita	400
průměrné obsazení [%]	50	průměrné obsazení [%]	30	průměrné obsazení [%]	30
celková tržba [Kč]	27 520	celková tržba [Kč]	54 400	celková tržba [Kč]	56 000
průměrná tržba [Kč]	13 760	průměrná tržba [Kč]	16 320	průměrná tržba [Kč]	16 800

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 31: Obsazenost – počet diváků (Elefant)

využití kapacity	počet diváků
plné	848
<i>průměrné</i>	280

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 32: Tržby za jedno vystoupení v Kč (Elefant)

celková tržba	Kč
plně obsazená kapacita	137 920
<i>průměrně obsazená kapacita</i>	46 880

Zdroj: vlastní zpracování

Z předchozích údajů (tabulka 30) vychází, že při průměrně obsazeném cirkusu, kdy průměr je odhadován ze skutečné návštěvnosti na území ČR, se návštěvnost pohybuje okolo 280 diváků (tabulka 31). Tržba ze vstupného za jedno vystoupení bez vedlejších příjmů činí v průměru **46 880,- Kč** (tabulka 32). Budeme vycházet z počtu představení uvedených v tabulce 20 a tabulce 21.

Tabulka 33: Bilance představení (Elefant)

počet hracích měsíců	(duben - prosinec)	9
přibližný počet hracích dnů za rok		180
přibližný počet technických dnů za rok		90
přibližný počet představení za rok		252

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 34: Tržby za představení v Kč (Elefant)

měsíčně v Kč	
tržby z představení při plně obsazené kapacitě	3 861 760
tržby z představení při průměrně obsazené kapacitě	1 312 640
ročně v Kč	
tržby z představení při plně obsazené kapacitě	34 755 840
tržby z představení při průměrně obsazené kapacitě	11 813 760

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky 33 vyplývá, že přibližný počet odehraných představení za cirkusovou sezónu by měl být **252**. Pokud budeme z tohoto předpokladu vycházet, pak by měly roční tržby při stanovených cenách vstupenek a průměrně obsazené kapacitě činit **11 813 760,- Kč** (jednotlivé propočty znázorňuje tabulka 34).

Tím jsme se matematicky dostali k závěru, díky kterému jsme získali představu o výnosech cirkusu z jeho představení. Výsledky jsou pouze informačního charakteru a ve skutečnosti se mohou výrazně lišit. Dále čtenář musí mít na paměti, že v rámci hostování je rozdáno velké množství „volných vstupenek“²⁰, se kterými se v předchozích kalkulacích nepočítá a které by taktéž významně zkreslily výsledky.

3.3.2 Cirkus a jeho návštěvnost

Následující text je názorem autorky, který vychází z jejího pozorování vývoje návštěvnosti na vlastních představeních, ve kterých účinkovala, nebo na představeních, které navštívila jako divák. Jedná se o všeobecné vysvětlení stávající situace autorkou a jejich kolegů z umělecké a cirkusové branže.

²⁰ Vstupenky, za které se neplatí a darují se významným osobám (např. starosta obce).

Díky stále se rozrůstajícímu sortimentu zábavy se pro diváka cirkus stává archaickou záležitostí. Český divák se změnil a díky moderním technologiím zpohodlněl. Kvůli jednoduchému přístupu k informacím, který umožnil rozmach internetu, se stává divák zhýčkaným. Jen tak nic ho neohromí, pokud pomíne výkony sportovců, nedokáže ocenit umění a kulturu v míře, v jaké by měl. Důkazem toho jsou prázdná kina, nenaplněná divadla a koncerty. Celkový trend se začíná vyvíjet směrem „vše z pohodlí domova“. A tento důkaz můžeme vidět v každém z koutů běžného života. Člověk využívá možnosti televize a internetu, aby minimalizoval svůj pohyb mimo domov, respektive práci. Využívá těchto výhod jak z hlediska nákupu běžného zboží, tak i jídla a dalších věcí denní potřeby. Nutnost vyjít do ulic se zmenšuje a výsledek? Pokud zrovna nemá český člověk děti, nepřinutí se navštívit cirkus i přes to, že hostuje třeba přímo na jeho sídlišti s odůvodněním, že internet mu v teple domova nabídne stejně kvalitní show. Toto není problém jen cirkusů. Stejný problém mají i kina, která bojují s filmovým pirátstvím. Pokud se podíváte na strukturu publika divadla, zjistíte, že věková hranice diváků je čím dál vyšší a tak začnete uvažovat, kde se stala chyba? Ve výchově dnešní mládeže? Nedokážeme dostatečně ocenit herecké umění a autentičnost? Začíná nad námi vítězit virtuální realita?

Pro získání objektivních informací k návštěvnosti a důvodům poklesu jsem realizovala průzkum, o němž pojednává následující subkapitola 3.3.3.

3.3.3 Průzkum názorů formou dotazníkového šetření

Oslovila jsem 100 respondentů²¹ v rámci třech cílových skupin, kteří se na výsledcích dotazníků podílejí následujícím způsobem:

1. cílová skupina: studenti Univerzity Pardubice (20 respondentů),
2. cílová skupina: široká veřejnost (50 respondentů),
3. cílová skupina: pracovníci z cirkusového prostředí (30 respondentů).

Formou dotazníku, viz příloha F a G, jsem chtěla zmonitorovat převládající názory veřejnosti (1. a 2. skupina) a konfrontovat je s názory lidí přímo od cirkusů (3. skupina). Jednalo se o respondenty různých věkových skupin a různého stupně vzdělání. Po vyhodnocení dotazníkové šetření jsem dospěla k následujícím skutečnostem.

²¹ *Způsob získání dat nebyl statisticky správně proveden, neboť vzorek respondentů nebyl reprezentativním vzorkem populace ČR (náhodný výběr). Dotazníkem byli oslovováni lidé v blízkém okolí autorky.*

Názor veřejnosti

Na dotazník odpovídalo 70% bezdětných jedinců a 30% rodičů. 5% z dotazovaných nikdy nenavštívilo cirkus.

40% lidí uvádí, že nemají důvod k návštěvě, 30%, že nemá k návštěvě čas, a ostatní ignorují cirkus z důvodu týrání zvířat či strachu napadení diváka zvířetem. Zajímavé však je, že téměř 90% lidí si myslí, že zvířata do cirkusu patří.

Jeden ze zajímavých názorů byl ten, že cirkus je pro rodinu drahá záležitost, neboť stojí rodinu více peněz než jen vstupné, a proto se vyhýbají návštěvám cirkusu. Jejich děti požadují občerstvení, focení, hipodromy a suvenýry. V průměru rodina utratí v cirkuse 1600 až 2000 Kč.

80% respondentů si názvy cirkusů nepamatuje nebo je nezohledňují. Ze všech cirkusů, které po ČR cestují, se do paměti divákům nejvíce vryly cirkusy Originál Berousek a Jo-Joo. 40% diváků si myslí, že Originál Berousek a Jo-Joo patří k neznámějším českým cirkusům.

Téměř 90% respondentů nikdy nenavštívilo program zahraničního cirkusu, tudíž nemůže srovnávat český a zahraniční cirkus.

40% respondentů si myslí, že do cirkusu chodí pouze rodiče s dětmi. Téměř 50% respondentů odradí od návštěvy cirkusu vysoká cena vstupného. 30% přiznává, že nechce nikam chodit, když mají doma internet a zbytek respondentů to považuje za podřadné umění. Nejvíce si lidé stěžují na zimu v cirkuse a nepohodlné sezení.

Téměř 90% respondentů si spojuje značku cirkusu s tradicí, ale převážně to jejich rozhodování o návštěvě neovlivní.

70% lidí by chtělo zachovat cirkus pro další generace. 80% lidí by za vstupenku zaplatilo maximálně 150 Kč, zbytek by přistoupilo i na 250 Kč. 70% lidí nemá představu, kolik stojí vstupenky do cirkusu.

Nejvíce lidi oslovuje k návštěvě cirkusu „volná vstupenka“ (30%), dále pojízdný rozhlas (20%) a „paráda“²². 40% lidí ovlivní k návštěvě cirkusu vystoupení artistů v TV.

Největší shoda, za jakých okolností by lidé navštěvovali cirkus, je za předpokladu, že by si byli jisti kvalitou programu. Téměř 75% bere za měřítko kvality cirkusu reference od známých, 40% atraktivní šapito, plakáty a vozový park.

²² Historicky téměř zaniklá forma propagace, která spočívá v tom, že artisté, klauni a zvířata procházejí v průvodu městem a zvou obyvatele na cirkusové představení. Často za hudebního doprovodu. V dnešní době se u nás již nepoužívá. Výjimečně se s „parádou“ můžeme setkat v zahraničí.

Téměř 95% lidí nemá vůbec představu, kolik se na našem území pohybuje cirkusů. Největší odhad bylo deset cirkusů.

75% lidí si vyhledává informace o cirkusu na internetu. Nejvíce by lidé šli do cirkusu s dětmi nebo s přáteli.

Názor pracovníků z cirkusového prostředí

V otázce adekvátní výše vstupného se názory dělí na polovinu, kdy jedna polovina by se spokojila s cenou okolo 200 Kč, druhá s cenou okolo 400 Kč tak, aby pokryly své dosavadní náklady. 60% respondentů tvrdí, že jim dosavadní výše vstupného nestačí pokrýt náklady.

25% dotazovaných si myslí, že největší vliv na návštěvnost má cirkusový plakát, dále reklama v TV nebo paráda. Obecně si myslí, že by jejich návštěvnost zvedla lepší reklama nebo účast v TV. Nejvíce se shodují na tom, že podle jejich názoru divákův zájem přitáhne velké množství různých artistických disciplín. 25% respondentů je toho názoru, že pokles návštěvnosti způsobuje skutečnost, že veřejnost považuje cirkusy za podřadné umění, kolem 20% tvrdí, že je to zapříčiněno všeobecnou kulturní zaostalostí nebo tím, že do cirkusu směřují pouze rodiče s dětmi.

Největší procento dotázaných by za měřítko kvality cirkusu považovalo rozmanitý program, častou účast v TV či kvalitní zvěřinec. Téměř 75% vidí jako všeobecný problém nezájem veřejnosti a 13% viní legislativu, která komplikuje jejich podnikání.

80% přiznává, že pokud by byl uzákoněn zákaz vystupování zvířat v cirkuse, mělo by to na jejich podnikání ničující dopad. 70% respondentů říká, že ve všech ostatních státech Evropy jsou podmínky pro cirkusy lepší než v ČR. Jako největší finanční zátěž vidí silniční daň, místní poplatky a povinné ručení. Na zlepšení situace respondenti v podstatě navrhují změny v legislativě, zvýšit publicitu cirkusů a celkově povědomí, reklamní kampaně a větší spolupráci a domluvu mezi cirkusy samotnými.

3.4 Finanční podpora českých cirkusů

Velký rozdíl můžeme spatřit ve financování tradičních a novocirkusových projektů. „Nový cirkus“, jak již bylo vysvětleno, stojí na pomezí cirkusu a divadla. Realitou je, že „nové cirkusy“ na sebe dokázaly strhnout více pozornosti než tradiční a jsou ze strany státu (Ministerstvo kultury) či regionálními složkami dotované z jejich zdrojů. Tradiční cirkusy tyto výhody nečerpají.

Podle názoru autorky může být důvodů mnoho. Jeden z nich je, že vedení tradičních cirkusů nevěnuje dostatek pozornosti a času, aby si zjistilo možnosti financování a pokusilo se podporu získat. Další problém vidí autorka v tom, že společnost nechápe tradiční cirkusy jako divadla. Pokud může být finančně pomáháno divadlům a novodobým cirkusům, nevidí důvod, proč by tradiční cirkus, jehož postavení v oblasti nákladů je daleko komplikovanější, měl být výjimkou. K divadlům a všem formacím cirkusů by se mělo přistupovat rovnocenně. Pro představu, jak velkou finanční podporu dostávaly novocirkusové projekty, slouží následující tabulky 35 a 36.

Tabulka 35: Přehled finanční podpory Ministerstva kultury pro vybrané novocirkusové projekty v Kč

název	2008	2009	2010	2011
La Putyka	0	0	150 000	300 000
Décalages - divadlo v pohybu	0	115 000	0	85 000
Cirqueon - Centrum pro nový cirkus	150 000	50 000	140 000	228 000 ²³
Festival Letní Letná	500 000	325 000	300 000	500 000

Zdroj: upraveno podle [62]

Tabulka 36: Přehled finanční podpory Magistrátu hlavního města Prahy pro vybrané novocirkusové projekty v Kč

název	2008	2009	2010	2011
La Putyka	80 000	0	900 000	700 000 ²⁴
Décalages - divadlo v pohybu	80 000	120 000	100 000	250 000
Cirqueon - Centrum pro nový cirkus	70 000	200 000	180 000	280 000 ²⁵
Festival Letní Letná	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000

Zdroj: upraveno podle [62]

Jedná se o státní dotace na novocirkusové soubory nebo novocirkusové festivaly. Více informací nalezneme ve výročních zprávách Ministerstva kultury [62].

²³ Zahrnuje také příspěvek na Cirkforum 2011, na celoroční činnost získali dotaci 118 000 Kč.

²⁴ Dále získali příspěvek 300 000 Kč na prezentaci La Putyka v Edinburghu.

²⁵ Zahrnuje také příspěvek na Cirkforum 2011, na celoroční činnost získali dotaci 140 000 Kč.

3.5 Shrnutí kapitoly

V této kapitole byly probrány některé ekonomické faktory, které ovlivňují ekonomiku cirkusu. Nejvíce jsme se zaměřili na:

- mzdové náklady,
- daně a vybrané druhy poplatků,
- skladbu ceny a vývoj mezi reálnými cirkusy,
- kapacitu šapita a obsazenost cirkusu Elefant,
- tržby cirkusu Elefant,
- pokles návštěvnosti,
- průzkum názorů veřejnosti a pracovníků z cirkusového prostředí,
- finanční podpory.

4. PROBLÉMY CIRKUSU A NÁVRHY NA ŘEŠENÍ

Na základě informací v kapitolách 2. a 3. můžeme přistoupit k rekapitulaci problémů a návrhů řešení.

4.1 Rekapitulace problémů

Následuje výčet problémů, který vyplynul z předchozího textu nebo z vlastního pozorování autorky:

- pokles návštěvnosti cirkusů,
- zvyšující se konkurence,
- finanční nerentabilita,
- vzdělávání dětí z cirkusového prostředí,
- měřítko kvality programu cirkusu,
- hrozba ve formě legislativního zákazu vystupování zvířat v cirkuse,
- zásahy a demonstrace ochránců zvířat,
- velké finanční zatížení v podobě:
 - povinného ručení,
 - silniční daně,
 - místních poplatků,
- vysoké finanční náklady na elektrické přípojky.

Jedná se o problémy, na které autorka narazila při vlastním průzkumu. Nelze vyloučit, že existují i další problémy.

4.2 Návrhy řešení

V dalším textu navrhneme alternativní řešení v problematice povinného ručení, silniční daně, místních poplatků a elektrických přípojek.

4.2.1 Povinné ručení

V subkapitole 3.2.1 jsme si stručně vysvětlili jednu z nákladových položek a nyní se dostáváme k tomu, proč je tato oblast pro cirkusy problematická. Podstata povinnosti vyplývá z toho, že stát má ve své legislativě pevně zakotvenou ochranu osob a institucí proti způsobení škody na jejich majetku vozidlem jiné osoby na pozemní komunikaci. Nyní se pokusím vysvětlit, v čem je povinné ručení kritizováno ze stran cirkusů. Již jsme si vysvětlili,

že vozový park cirkusů se skládá z: osobních vozidel, nákladních vozidel, tahačů, návěsů, vleků, obytných přívěsů, maringotek atd.

Osobní a nákladní vozidla se pohybují po pozemních komunikacích samostatně jako celek. Maringotky, obytné přívěsy a jiná nemotorová vozidla musí přetáhnout z místa A do místa B motorové vozidlo (automobil, traktor). Vleky a návěsy musí přetáhnout tahač (popř. traktor). Z každého vozidla (motorového i nemotorového) musí být zapláceno povinné ručení. Budeme pokračovat na následujícím příkladu.

Ilustrační příklad

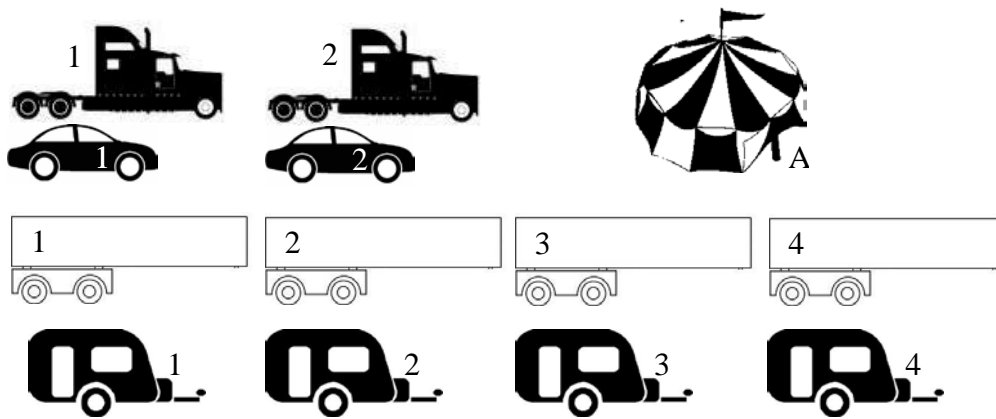
Budeme uvažovat zjednodušený příklad, že cirkus Elefant má následující vozový park:

- 2 tahače,
- 2 osobní automobily,
- 4 vleky,
- 4 obytné přívěsy.

Aby se celý podnik mohl přesunout z místa A do místa B musí každý tahač přetáhnout 2 vleky a každý automobil 2 obytné přívěsy. Z toho vyplývá, že se každý tahač i automobil musí jednou vrátit na předchozí místo, aby převezly celý vozový park. Celý proces přesunu bychom mohli rozdělit do tří fází:

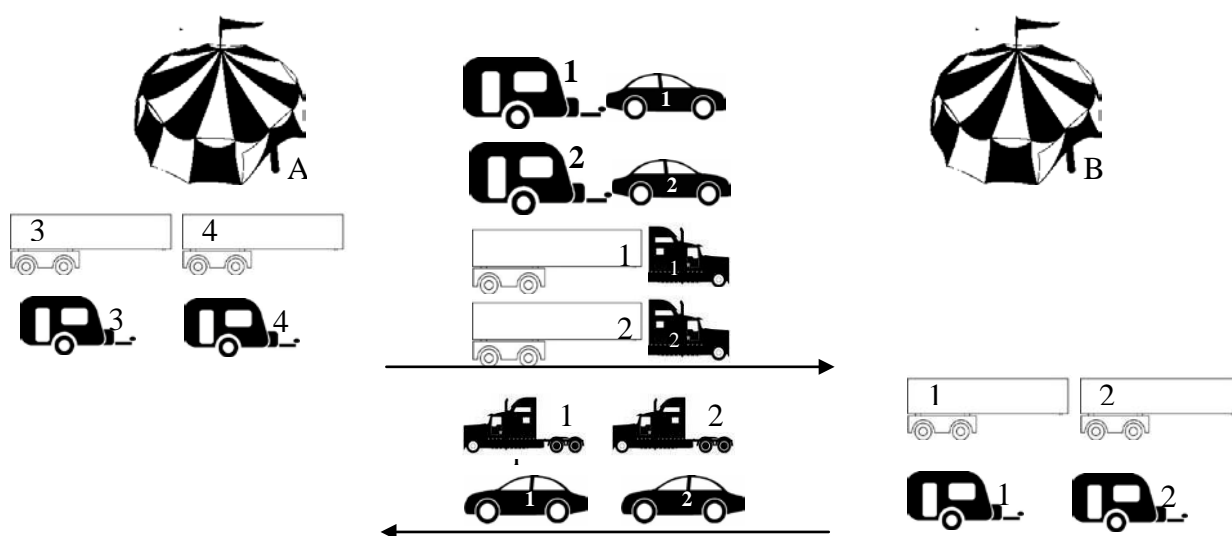
- 1. fáze = přesun poloviny vozového parku do místa B a návrat tahačů a osobních automobilů zpět na místo A.*
- 2. fáze = přesun zbytku vozového parku z místa A do místa B.*
- 3. fáze (závěrečná) = celý vozový park je přesunut na místo B a stav je stejný jako na začátku (obrázek 20). Poté se koloběh po určitém intervalu opakuje na další místo přesunu.*

Nyní si celou situaci pokusíme znázornit graficky. Obrázek 20 znázorňuje počáteční stav před přesunem celého cirkusu v místě A. Obrázek 21 znázorňuje 1. fázi přesunu z místa A do místa B. Obrázek 22 znázorňuje 2. fázi přesunu z místa A do místa B.

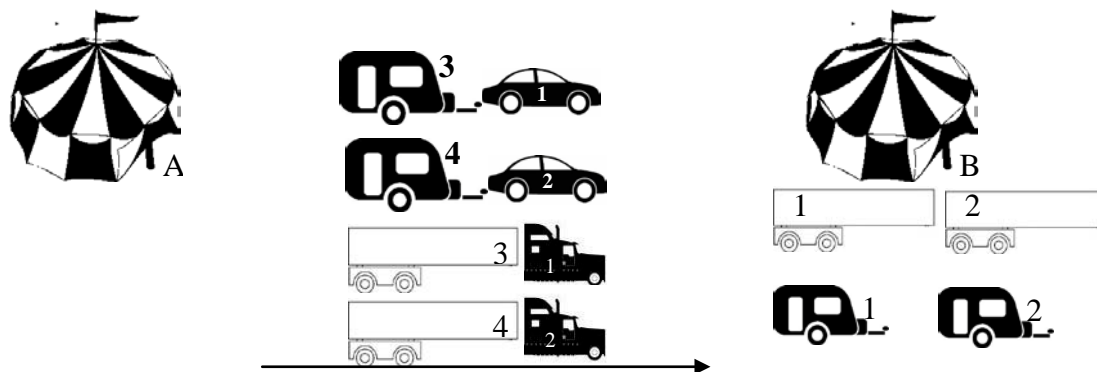
Obrázek 20: Přesun vozového parku (Elefant)

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 21: 1. fáze přesunu (Elefant)

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 22: 2. fáze přesunu (Elefant)

Zdroj: vlastní zpracování

Právě jsme si ukázali stále se opakující zjednodušený cyklus pohybu cirkusu. A nyní se dostáváme k jádru problému. Z předchozích obrázků je zřejmé, že v **jeden okamžik se na pozemních komunikacích nikdy nenachází celý vozový park**. Pochopitelně, cirkus si z ekonomických důvodů nemůže dovolit ke každému nemotorovému vozidlu vlastní motorové vozidlo. Proto tahači a osobní automobily převáží větší počet nemotorových vozidel (vleků a obytných přívěsů) z jednoho místa na druhé.

Návrh řešení

Jak již bylo řečeno, za každé vozidlo (motorové i nemotorové) musí být zaplaceno povinné ručení. Podstata povinného ručení vychází z rizika vzniku škody při provozu na pozemních komunikacích. Ale ve stejnou chvíli nebude nikdy celý vozový park v pohybu, tudíž nemůžou nikdy všechna vozidla teoreticky způsobit škodu.

Tento fakt v souvislosti s výše popsáním inspiroval autorku k návrhu, že by **cirkusová nemotorová vozidla měla přenosné státní poznávací značky (dále jen SPZ)**. Tato nemotorová vozidla by měla legislativní výjimku, která by spočívala v **placení povinného ručení vztaheného k určité SPZ**. Tato SPZ by se **individuálně přesouvala z vozidla na vozidlo (nemotorové) podle toho, které je zrovna využíváno na pozemních komunikacích**.

V praxi by zůstalo placené povinné ručení za motorová vozidla (tahače, osobní automobily atd.) ve formě finančního zatížení nezměněné, neboť se pohybují po pozemních komunikacích. Vleky, návěsy, maringotky či obytné přívěsy jsou závislé na počtu tahačů a osobních automobilů (motorových vozidel). Proto navrhuji, aby bylo **placeno pojistné z tolika SPZ, kolik se jich může maximálně nacházet v jeden okamžik na pozemní komunikaci**. SPZ, které by měla nemotorová vozidla závislá na motorových vozidlech, by byly přenosné a mohlo by se s nimi manipulovat podle pohybu podniku. **Důsledkem toho by byla velká finanční úspora peněz cirkusu, které by ušetřil na povinném ručení za nemotorová vozidla**.

Na zjednodušeném příkladu, který jsme uvedli, by to vypadalo tak, že by bylo odvedeno adekvátní povinné ručení za 2 tahače a 2 osobní automobily. Dále by bylo placeno povinné ručení za 2 vleky a 2 obytné přívěsy. Tato nemotorová vozidla by měla přenosné SPZ. V první fázi by měly SPZ vlek 1, 2 a obytné přívěsy 1, 2. V druhé fázi by se SPZ přemístily z těchto vozidel na vleky 3, 4 a obytné přívěsy 3, 4.

Základní předpoklad vyplývající z povinnosti platit povinné ručení by nebyl narušen – odpovědnost za škodu způsobenou vozidlem je zaručena a veřejnost je chráněna. Zároveň by došlo k finanční úspoře u cirkusu. Kvantitativní vyjádření úspory by se lišilo podle rozsáhlosti vozového parku jednotlivého cirkusu.

4.2.2 Silniční daň

Tato daň se týká motorových vozidel a jejich přípojných vozidel, která jsou používána k podnikání nebo k jiné samostatné výdělečné činnosti. Bez ohledu na to, zda jsou používána k podnikání, jsou předmětem daně vozidla s největší povolenou hmotností alespoň 12 tun určená výhradně k přepravě nákladů a registrovaná v ČR. Povinnost platit daň vyplývá cirkusům ze zákona o dani silniční [37].

Silniční daň se stalá velkou zátěží pro cirkusy v roce **2010**, kdy bylo cirkusům zakázáno užívat výjimky na daň silniční, tak jak tomu je standardně v SRN nebo v Rakousku. Cirkusový transport je brán na stejnou úroveň jako autodopravce i přesto, že užije silnici v průměru čtyřikrát v měsíci a ujede maximální vzdálenost 100 km. Vzdálenosti přejezdů a intervaly byly již vysvětleny v subkapitole 2.4. To, co ujede autodopravce za týden, ujede cirkus za rok.

Z pohledu autorky je velká nespravedlnost, aby byly cirkusy (ale i lunaparky) zatíženy stejně vysokou daní jako autodopravci, kteří využívají pozemní komunikace bez přestávky po celý rok. Cirkus používá pozemní komunikace pro přesun celého podniku z místa A do místa B. Tato vzdálenost není velká a převážně se jedná o pondělí nebo úterý. Vozový park jede malou rychlostí vzhledem k objemným nákladům nebo zvířatům, která převáží. Přitom samotný přesun pro něj není výdělečnou činností, nýbrž nutností. Jak velké zatížení pozemních komunikací je cirkusovými vozidly oproti vozidlům autodopravců? Jsou si cirkusy a autodopravci v opotřebení pozemních komunikací, z jejichž využívání je tato daň vybírána, rovnocenní?

Podle názoru autorky by měl stát přijmout fakt, že cirkus je kulturní zařízení, kterému by se mělo pomáhat, aby přežil a ne mu házet „klacky pod nohy“. Když už mu nemůže pomoci formou příspěvku nebo dotace, ať mu alespoň sníží daňovou zátěž na nejnížší možnou úroveň. Forma této pomoci není nic neobvyklého, neboť důkazem jsou naši sousedé jako Rakousko nebo Německo.

V Rakousku jsou osvobozená vozidla označená jako speciální pro přepravu cirkusů a lunaparků podle zákona [41].

V Německu jsou podle zákona [42] SPZ cirkusových vozů označené zelenými registračními značkami. Takto označená vozidla jsou osvobozená od silniční daně – ukázka je na obrázku 23. Takto označená auta nesmí být použita pro jiné účely. Pokud dojde k porušení, může dojít k trestnímu stíhání majitele SPZ.

Obrázek 23: Registrační značka osvobozeného vozidla od silniční daně v Německu

Zdroj: [53]

Pro cirkusy (ale i lunaparky) by měla být v naší legislativě nastavená výjimka, která je bude za určitých předpokladů osvobozovat od silniční daně nebo jim snižovat daňovou zátěž. Pokud mohou být od daně osvobozeny zemědělská vozidla, která svá vozidla používají k podnikání, ačkoliv příjmy jim neplynou z přepravy po minimálním užití pozemních komunikací (stejně jako cirkusům), proč by nemohl být osvobozen vozový park určený k přepravě cirkusu?

Návrh na řešení

Cirkus a jeho přeprava není výdělečná činnost, nýbrž nutnost s minimálním zatížením dopravní infrastruktury. Stejně tak jako traktor se pohybuje z pole na pole nebo z pole na statek. Cirkusový vozový park by neměl být zahrnut do předmětu daně a jejich vozidlům by měly být přiděleny zvláštní registrační značky.

Výjimka v zákoně by měla být zachycena tak (podobně jako je tomu v Německu), že by **vozidla sloužící k transportu cirkusu byla opatřena speciálními registračními značkami**, tak jak je tomu u zvláštních motorových vozidel, zemědělských a lesnických traktorů včetně jejich přípojných vozidel. Tyto registrační značky by se řídily vyhláškou o registraci vozidel [45]. Grafické řešení by bylo totožné – **černá písmena na žluté značce**. Označení a kategorie byla takto zvolena proto, že cirkus při přepravě zvířat a těžké techniky je nejbližší příbuzný zemědělským vozidlům. Příklad možné registrační značky znázorňuje obrázek 24.

Takto označená vozidla nesmějí být využívána k jiným účelům, než ke kterým jim byla značka přidělena. Sankce za porušení by byly ve formě trestního stíhání, kde by se jednalo o daňový podvod.

Obrázek 24: Návrh registrační značky osvobozeného vozidla od silniční daně pro cirkusy

Zdroj: vlastní archiv

4.2.3 Místní poplatky

V subkapitole 3.2.1 jsme si vysvětlili na příkladech, jak zatěžují místní poplatky cirkus. Největší problém autorka spatřuje v netransparentnosti a neunifikovanosti vyhlášek jednotlivých měst. Liší se ve výši sazeb a úprava těchto vyhlášek je v kompetenci obce. Přičemž každá vyhláška je doplněna magickou větou: „*Obec, která poplatky spravuje, může na žádost poplatníka z důvodu odstranění tvrdosti poplatků zcela nebo částečně prominout.*“. Obava je taková, že v praxi tato věta již tak často naplněna nebyla. Je zřejmé, že obec jako taková musí mít příjmy do svého rozpočtu. Poplatky ze vstupného, za umístění reklamního zařízení a za svoz komunálního odpadu obecně autorka neschvaluje, ale nechce je zpochybňovat. Jediný poplatek, kterým se budeme dál zabývat, je poplatek za užívání veřejného prostranství. Částka, která plyne z tohoto poplatku, je pro cirkusy velkou zátěží.

Pokud se zaměříme na poplatek z užívání veřejného prostranství, má se za to, že by mělo být v zájmu obce, aby do jejich města zavítal cirkus. Tak, jako si obec považuje divadla, stejným způsobem by si měla považovat cirkusu. Opomeneme fakt, že oproti cizině nemáme reprezentativní vyhraněné prostory pro cirkusy²⁶. V zahraničí se běžně setkáváme s tím, že města poskytují prostory zdarma a tím vyjadřují svou podporu cirkusům. V subkapitole 2.5 jsme objasňovali problém s nedostatkem volných míst.

²⁶ V němčině se ustálil pojem „Zirkusplatz“.

Návrh řešení

Pro cirkusy by autorka stanovila v otázce poplatků za veřejné prostranství zvláštní výsadu. Nyní představíme dva návrhy.

1. alternativa

Cirkusy by musely před začátkem hostování **složit obci vratnou kauci** ve výši, kterou si obec stanoví. Tato kauce by v sobě zahrnovala zajištění proti poškození plochy (např. najíždění těžkou technikou) nebo neuvedení plochy do původního stavu po skončení hostování. Pokud by pronajatý pozemek nebyl vrácen v původním stavu, kauce by propadla městu a sloužila by na uvedení do původního stavu.

2. alternativa

Symbolickou výši nájemného za m² na den, která by byla sjednocena ve vyhláškách všech měst.

4.2.4 Elektrické přípojky

Další významnou nákladovou položkou jsou platby za připojení k elektrické síti. Náklady spojené s odběrem elektrické energie jsou různé a liší se podle velikosti jednotlivých cirkusů. Problém spatřujeme v ceně za připojení k elektrické síti. Některé cirkusy využívají i elektrické agregáty jako samostatný zdroj elektrické energie.

Výhoda elektrických agregátů spočívá v nezávislosti na připojení k síti elektrického vedení. Nevýhodou je spotřeba nafty, která se liší podle jednotlivých druhů agregátů. Ceny jednotlivých agregátů jsou též různorodé. Vše se odvíjí od výkonu jednotlivého agregátu.

Jak již bylo mnohokrát v práci zmíněno, cirkus během sezóny navštíví určitý počet míst hostování, který je různý pro každý podnik. S každým novým místem je spojena nutnost odborného připojení k elektrické síti a následně zase odpojení. Oba tyto úkony jsou zpoplatněny a provádí je elektrikář. Ceny jsou různé a v průměru se pohybují okolo **4 tisíc Kč za přípoj/odpoj**. Tyto ceny se mají do budoucna sjednotit a činit **10 tisíc Kč za přípoj/odpoj**. Což by celkově ještě zvýšilo zatížení cirkusu. Můžeme to považovat za značné znevýhodnění, že je podnik mobilní. Kdyby byl stabilní, tento poplatek zaplatí jednorázově a využívá elektrickou energii (i vodu) po celou dobu.

Návrh řešení

1. alternativa

Jako první řešení by autorka navrhovala to, že by čeští dodavatelé elektrické energie pro cirkusy stanovili **pevný paušál, který by vycházel z průměrného počtu míst hostování**. Tento poplatek by každý cirkus zaplatil jednorázově a tím by měl zajištěno, že bez ohledu na počet míst hostování, by byl vždy odborně zapojen. Jednalo by se o formu předplacení této služby. Pro cirkusy by to v konečném důsledku znamenalo úsporu peněžní i časovou.

2. alternativa

Další možnost, která by mohla vést ke snížení této zátěže, by mohla vzniknout z iniciativy samotných obcí. **Obce by vybudovaly „cirkusová místa“** stejně jako tomu je v zahraničí. Tato **místa by byla vybavena přípojkami (elektrická energie, voda a kanalizace) včetně elektroměru a vodoměru**. Cirkus by v každé obci po ukončení hostování zaplatil za odběr vody a elektrické energie podle stavu měřidel před a po hostování. Cirkusům by tím odpadla velká část nákladů ve formě poplatků za odborné připojení/odpojení. Obec by si pak mohla za tato „cirkusová místa“ vybírat adekvátní výši nájemného v rámci místních poplatků.

ZÁVĚR

Český cirkus patří ke kulturnímu bohatství našeho národa a já jsem se ve své DP pokusila čtenáři přiblížit oblast, která je divákům „skryta za oponou“. Skutečnost, že v českých podmínkách doposud nebyla napsána studie, která by se zabývala problematikou cirkusového podnikání, mě inspirovala k potřebě sdělit a předat své názory dalším zájemcům touto formou.

Na základě této DP a jí předcházející BP na téma „Problematika dnešních cirkusů v ČR“ jsme se dostali k závěru, kdy čtenář získal základní, ale poměrně široké znalosti z problematiky cirkusu a měl by být schopen posoudit cirkus z hlediska kvality, velikosti, druhu a také umět sledovat jeho další vývoj.

Problematika cirkusů je velmi rozsáhlá a proto, abych čtenáři pomohla vytvořit základní představu o jeho fungování, pokusila jsem se popsat jednoduché mechanismy, které se ho týkají, a vysvětlit základní terminologii. Konkrétní informace jsem vysvětlovala na smyšleném příkladu cirkusu Elefant, který alespoň z části dopomohl k lepšímu vykreslení situace. Při tvorbě díla jsem využila teoretické znalosti z oblasti ekonomiky a managementu, které jsem získala při studiu a následně aplikovala na cirkusy. Základ DP pramení z informací, které jsem nabyla v praxi nebo které mi předaly cirkusy samotné. Během psaní jsem spolupracovala s mnoha odborníky, čímž jsem získala cenné poznatky a zkušenosti.

Fakultě ekonomicko – správní jsem chtěla svou prací přispět k odhalení principu fungování cirkusů různých žánrů jako podniků. Ústavu podnikové ekonomiky a managementu jsem chtěla přispět rozbořem cirkusu jako systému, identifikovat prvky a vazby, které se týkají cestovního cirkusu a doposud nebyly nikde souhrnně publikovány. Doufám, že moje práce pomůže vystihnout onu závažnost situace, upozornit na ni a třeba se stane podnětem pro změny vedoucí ke zlepšení dnešního stavu. Tímto bych chtěla zakončit ucelenou část mého díla „Problematika dnešních cirkusů v ČR“ a „Český cirkus v 21. století“, které na sebe navazují a hloubkově se zaměřují na tradiční cestovní cirkus.

POUŽITÁ LITERATURA

Knihy

- [1] ALBRECHT, Ernest J. The new American circus. Florida: University Press of Florida, 1995. ISBN 0-8130-1364-X.
- [2] BUCHTA, Miroslav. Manažerská ekonomika. 4., přeprac. Univerzita Pardubice, 2008. ISBN 978-80-7395-072-9.
- [3] BUCHTA, Miroslav. Nauka o podniku. 2. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2011. ISBN 978-80-7395-384-3.
- [4] BUCHTA, Miroslav. Organizace provozu podniku [distanční opora na CD]. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2011 [cit. 2012-03-24]. ISBN 978-80-7395-417-8.
- [5] CEJTHAMR, Václav. Management a organizační chování. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 8024713004.
- [6] CIHLÁŘ, Ondřej. Nový cirkus. Praha: Pražská scéna, 2006. ISBN 80-86302-55-6.
- [7] DEGELDÈRE, Charles. Dompteurs et Dompteuses de le Belle Époque. Aulnay sous Bois: Arts des 2 Mondes, 2005. ISBN 2915189102.
- [8] FOGARTY, Jim. The Wonder of Wirths. Wirths Australian Circus 1880 – 1963. Douglas Park: Parker Pattison Publishing, 2005. ISBN 0-646-43272-9.
- [9] HAMILTON, Laurell K. Zirkus der Verdammten. Ein Anita-Blake-Roman. Bergisch Gladbach: Verlagsgruppe Lübbe GmbH & Co. KG, 2005. ISBN 3-404-15371-5.
- [10] HANČL, Antonín. Ejhle, cirkusy a varieté. 1. vyd. Brno: ROVNOST, a. s., 1995. 164 s. ISBN 80-85826-09-7.
- [11] HILL, J. Dee. Freaks & Fire. The underground reinvention of circus. New York: Soft Skull Press, 2004. ISBN 1-932360-52-2.
- [12] HIVERNAT, Pierre a Véronique KLEIN. Panorama contemporain des Arts du Cirque. Paris: Editions Textuel, 2010. ISBN 978-2-8459-363-6.
- [13] JORDAN, Hanuš. Cirkusy, menažerie, panoptika. - In: Bláhová, K. - Petrboš, V. (ed.): Cizí, jiné a exotické v české kultuře 19. století. Praha: nakladatelství Akademia a nakl. KLP, 2008. ISBN 978-80-200-1584-6.

- [14] KELLNEROVÁ, Květoslava. Problematika dnešních cirkusů v České republice. Pardubice, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Vedoucí práce Doc. Ing. Miroslav Buchta, CSc.
- [15] KLUDSKÝ, Karel; CIBULA, Václav. Život v manéži. Praha: Orbis, 1970. 184 s.
- [16] POPESKO, Boris. Moderní metody řízení nákladů. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 8024729741.
- [17] RŮČKOVÁ, Petra. Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 8024724812.
- [18] SYNEK, Miloslav. Manažerská ekonomika. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 8024719924.
- [19] VAN DEN BERG, Henk. Circustransport 1950 – 1970. Oss: Selbstverlag, 2005. ISBN 10-90-9019-7516.
- [20] VEBER, Jaromír. Podnikání malé a střední firmy. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2409-6.
- [21] ZOLAROVÁ, Irena. Artistický slovník. Praha: Divadelní ústav Praha, 1964. 110 s.

Časopisy, periodika

- [22] Bednářová, Veronika. 2010. „Cirkus bude!“ Lidové noviny 23 (286): 36 – 40. ISSN 1213-1385.
- [23] Cihlář, Ondřej. 2010. „Cirkus bez přívlastku.“ Divadelní noviny 19 (21): 4. ISSN 1802-3592.
- [24] Circus Journal. Herten: GIO Verlag, 2010, roč. 05, č. 42. ISSN 1611-3187.
- [25] Circhi & Luna Park IN CAMMINO. Roma: Migranti-press, 2011, roč. 2. ISSN 2039-0378.
- [26] KOMRSKOVÁ, Michala. Cirkus jede!. Proč ne?!. Hospodářské noviny. 2009, 2/2009. ISSN 1213-7693.
- [27] Le Magazine du cirque et de l'illusion. Paris: Mediacirquemag, 2008, roč. 2. ISSN 1959-4658.
- [28] MAŠEK, Jaroslav a Jan BROŽ. Světští: Silniční daň nás poškozuj. V Německu není. Hospodářské noviny. 19. 3. 2012. ISSN 0862-9597.

- [29] ST LEON, Mark, et al. Educational practice in Australian circus, 1847–1930 . International Journal of Educational Research. 2000. ISSN 0883-035.
- [30] Vlákem na festivaly. ČD Cargo Bulletin. 2008, roč. 2008, č. 1. ISSN MK ČR E 10010.
- [31] Zirkolika. Barcelona: Apartado de correos, 2011, č. 31. ISSN 1679-8678.

Právní předpisy

- [32] zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.
- [33] zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.
- [34] zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.
- [35] zákon č.337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.
- [36] zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.
- [37] zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční.
- [38] zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.
- [39] zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.
- [40] zákon č. 77/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.
- [41] Bundesgesetz über die Erhebung einer Kraftfahrzeugsteuer KFzStG 1992.
- [42] Kraftfahrzeugsteuergesetz(BGBl. I S. 3818), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 27. Mai 2010 (BGBl. I S. 668).
- [43] spolková sbírka zákonů I č. 118/2004 ve znění zákona Spolkovém věstníku I č. 80/2010.118/2004 BGBl. I Nr. 118/2004 zuletzt geändert durch BGBl. I Nr. 80/2010.
- [44] nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97.
- [45] vyhláška č. 243/2001 Sb., o registraci vozidel.
- [46] vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě.
- [47] vyhláška č. 5/2009 Sb., o ochraně zvířat při veřejném vystoupení a při chovu.
- [48] doporučení Ústřední komise pro ochranu zvířat „Podmínky chovu savců v cirkusech“ vydané Ministerstvem zemědělství ČR dne 1. 12. 2001.

Internetové odkazy

- [49] Cirkus Cirkus [online]. 2002 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: www.cirkuscirkus.cz
- [50] European Circus Association. [online]. 2012 [cit. 2012-03-06].
Dostupné z: www.europeancircus.info
- [51] Geografický portál [online]. [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: www.zemepis.com
- [52] Kde platí zákaz cirkusů se zvířaty. In: Cirkusy bez zvířat [online]. [cit. 2012-03-06].
Dostupné z: <http://www.cirkusybezzvirat.cz/cirkusy/kde-plati-zakaz-cirkusu-se-zviraty/>
- [53] Kfz-Kennzeichen (Deutschland). In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-03-06].
Dostupné z: [http://de.wikipedia.org/wiki/Kfz-Kennzeichen_\(Deutschland\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Kfz-Kennzeichen_(Deutschland))
- [54] KROTKÝ, Milan. Rozpad českých cirkusových rodin. In: Czech Circus Web [online]. 9. 4. 2011 [cit. 2012-03-06].
Dostupné z: <http://www.cirkusland.estranky.cz/clanky/reportaze/rozpad-ceskych-cirkusovych-rodin.html>
- [55] La Putyka [online]. 2009 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: www.laputyka.cz
- [56] Počty obyvatel v obcích. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2012 [cit. 2012-03-24].
Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>
- [57] Průměrné ceny pohonných hmot. In: Businesscenter.cz [online]. 2012 [cit. 2012-03-24]. ISSN 1213-7235.
Dostupné z: <http://business.center.cz/business/finance/cestnahr/benzin.aspx>
- [58] Přijíždí Cirque du Soleil, veze unikátní show s 11,5 milionu diváků na kontě. In: Idnes.cz [online]. 17.8.2010 [cit. 2012-02-14].
Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/prijizdi-cirque-du-soleil-veze-unikatni-show-s-11-5-milionu-divaku-na-konte-1qy-/divadlo.aspx?c=A100817_133019_divadlo_jaz
- [59] SPÁČILOVÁ, Tereza. S artisty z Cirque du Soleil jezdí po světě i švadleny a pračky. In: Idnes.cz [online]. 13.11.2011 [cit. 2012-02-14].
Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/reportaz-s-artisty-z-cirque-du-soleil-jezdi-po-svete-i-svadleny-a-pracky-1ab-/divadlo.aspx?c=A101112_203538_divadlo_tt
- [60] Statistická ročenka ČR 2011. In: ČSÚ [online]. 23.11. 2011 [cit. 2012-03-06].
Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/0001-11-2010-2900>

- [61] VACULÍK, Pavel. Ochránci zvířat a cirkusy. In: Cirkusy a varieté [online]. 8.11.2008 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://cirkusy.xrs.cz/clanky/ochranci-zvirat-a-cirkusy/>
- [62] Výroční zprávy a rozpočty. In: Ministerstvo kultury [online]. 2011 [cit. 2012-03-24]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=204>

Podnikové zdroje

- [63] KELLNEROVÁ, Květoslava. Interview s Artuerem Kaiserem [elektronický]. Pardubice, 2011.
- [64] KELLNEROVÁ, Květoslava. Interview s Ludvíkem Berouskem, majitelem Zooparku Bášť [diktafon]. Pardubice, 2012.
- [65] KELLNEROVÁ, Květoslava. Interview s Jiřím Výškou, koordinátorem České cirkusové asociace [elektronický]. Pardubice, 2012.
- [66] Zdroje z osobních kontaktů.

SEZNAM PŘÍLOH

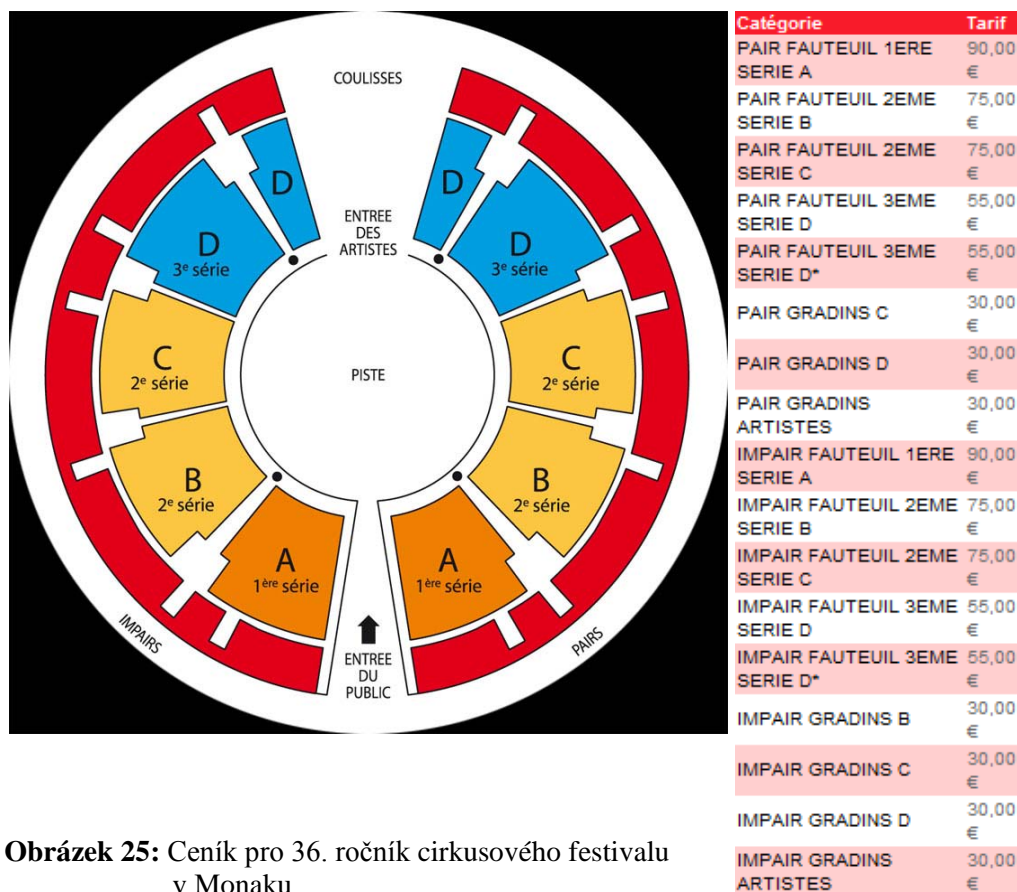
Příloha A	Zahraníční cirkusové festivaly
Příloha B	Český cirkusový festival
Příloha C	ČCA a ECA
Příloha D	Skladba reálných cirkusových programů
Příloha E	Zákaz cirkusů se zvířaty ve světě
Příloha F	Dotazník pro veřejnost
Příloha G	Dotazník pro pracovníky z cirkusového prostředí

Příloha A

Zahraníční cirkusové festivaly

Festival International du Cirque de Monte-Carlo (Monako)

Mezinárodní cirkusový festival je jedním ze symbolů Monaka a jedna z jeho hlavních společenských událostí. V roce 2012 se uskutečnil již 36. ročník. Francouzský název festivalu v originále zní Festival International du Cirque de Monte Carlo. Festival založil monacký kníže Ranier III. a dnes je festivalové ocenění Zlatý klaun považováno za nejrespektovanější v cirkusovém světě. Úplně první festival byl uspořádán v roce 1974 a historicky prvními oceněnými Zlatým klaunem se stali španělský klaun Charlie Rivel a francouzský krotitel Alfred Court. V roce 2004 získal bronzového klauna žonglér Alan Šulc. Další bronzové ocenění získalo duo Dany a Denisa Štipkovi v roce 2012. Ceník vstupného pro 36. ročník cirkusového festivalu a rozkreslení hlediště můžete vidět na obrázku 25.

Obrázek 25: Ceník pro 36. ročník cirkusového festivalu v Monaku

Zdroj: www.montecarlofestival.mc

Významné světové festivaly

Zahranických festivalů je celá řada, z nichž nejznámější je Monako a ve váze získaného ocenění bychom jej mohli přirovnat k udílení cen Oskara ve filmovém průmyslu. Zde můžete vidět výčet světově proslulých festivalů:

- Festival Cirque de Demain (Francie),
- Festival Cirque de Massy (Francie),
- Festival Cirque de Grenoble (Francie),
- Festival Cirque du Loiret (Francie),
- Festival v Lille (Francie),
- Festival du Cirque d'Automne, Saint Paul Les Dax (Francie),
- Festival du Cirque de Grenoble (Francie),
- Festival Européen des artistes de cirque (Francie),
- Avant Scene France - Festival des Arts du Cirque (Francie),
- Feux de la Rampe - Festival du Music Hall (Francie),
- Festival du Cirque du Val d'Oise (Francie),
- Flic Flac Circus Festival (Německo),
- Boblinger Circus Festival (Německo),
- European Youth Circus festival (Německo),
- Sol Y Circo-Artistenpreis-Circus Mignon, Hamburg (Německo),
- Festival du Cirque de Bayeux (Francie),
- Festival du Cirque de Numur (Belgie),
- Cirkusový festival v Liege (Belgie),
- Festival "La piste aux espoirs", Tournai (Belgie),
- Festival Circo di Latina (Itálie),
- Festival Circo "Città di Latina" (Itálie),
- Golden Circus Festival by Liana Orfei (Itálie),
- Festa del Circo Contemporaneo di Brescia (Itálie),
- Sul Filo del Circo (Itálie),
- National Circus Festival of Australia (Austrálie),
- Western Australian Circus Festival (Austrálie),
- Festival del Clown, Barcellona (Španělsko),
- Festival del Circo "Ciudad de Albacete" (Španělsko),
- Festival "Castell del Figueres" (Španělsko),
- Lithuania Circus Festival (Litva),

- Festival Talentów (Polsko),
- Festival China Wuqiao (Čína),
- Moscow International Youth Circus Festival (Rusko),
- Festival cirkusového umění v Bukurešti (Rumunsko),
- Enschede Circus Festival (Nizozemí),
- Schweizer Circus Festival (Švýcarsko),
- Fővárosi Nagycirkusz show Nosztalgia (Maďarsko).

Příloha B

Český cirkusový festival

Zakladatelem festivalu je Artur Kaiser (obrázek 26), který se myšlenkou českého festivalu zabývá už od roku 1998. Artur Kaiser, prezident festivalu, svou velkou část života věnoval artistickému umění, díky tomu mohl využít vlastních zkušeností, neboť znal chod zahraničních festivalů „ze zákulisí“. O pár let později se začal věnovat marketingu a reklamě. To všechno vedlo k ideální kombinaci pro pokus realizovat svůj záměr. Původní plán realizace se ovšem vůbec netýkal festivalu, mělo to být pouhé galapředstavení, které se mělo odehrát v basketbalové hale.

Obrázek 26: Prezident českého cirkusového festivalu Artur Kaiser

Zdroj: [49]

Následující text vznikl po rozhovoru s panem Arturem Kaiserem – prezidentem cirkusového festivalu. Cirkusový festival, oproti hudebním festivalům, je specialita. V porovnání s hudebními festivaly je v mnoha směrech jednodušší. Hlavní rozdíl shledávám v tom, že pokud realizuji hudební festival, který má okolo 100 tisíc návštěvníků po dobu tří dnů, musím být součinný s policií, se záchrannou službou, s hasiči a dalšími institucemi. Cirkusový festival je akce, která trvá pár hodin a končí. V tomto směru je pořádání této akce snadnější.

Při realizaci jsme se setkali s mnoha komplikacemi. Jedna z nich byla ze strany zákonných opatření. Limity EU a ČR se značně liší a často nastává zmatek v tom, čím se máme jako pořadatelé řídit. Všechny cirkusy pocítí úlevu, pokud se podaří tyto opatření zharmonizovat.

Mimo prvního ročníku, se další ročníky konaly a budou konat pod šapitem. Šapito jsme pořídili z Itálie a je majetkem agentury. Ne vše je ovšem našim majetkem. Hodně majetku máme pronajatého jako např. světelnou aparaturu. Pronájem má svůj důvod. Konkrétně u světelné aparatury je servis dražší než náklady na pořízení, nehledě k tomu, že s pronájmem mám zaručenou i péči o tuto techniku. Technika jako taková rychle stárne a má velkou poruchovost. Pronájmem mi odpadla starost o tyto záležitosti. Pokud by cirkus nebyl z části vybaven pronajatým majetkem, odhadoval bych náklady na pořízení kompletního majetku na částku okolo 13 milionů Kč. Samotný festival majetek jako takový nevlastní. V oblasti nákladů vyšel festival na 11 milionů Kč. Český cirkusový festival Circus Circus je pouze ochranná známka.

Na festivalu se podílí okolo 200 lidí (technici, účinkující, orchestr, balet, produkce, pokladní, ochranka, televizní štáb). Televizní štáb je v naší režii, máme vlastní zvukaře i osvětlovače. Management festivalu se skládá z pěti lidí a každý má na starost svůj daný úsek, za který zodpovídá.

To, co dělá z každého festivalu show, představují účinkující, kteří se vybírají v průběhu léta po celé Evropě. Osobně projíždíme několik států. Nabídky nám přicházejí i e-mailem nebo odkazem na videa, která se nacházejí na stránkách youtube.com. Pokud nás něco prostřednictvím internetu zaujme a nejsme si jisti natolik kvalitou, abychom je ihned pozvali, jedeme navštívit vystoupení osobně. Všichni účinkující jsou honorováni a troufnu si říci, že jako jedni z mála festivalů, dokážeme své umělce velmi solidně ocenit.

Podstatným rozdílem oproti zahraničním festivalům, které jsme již zmiňovali, je skladba poroty. Skladbu poroty vybírám sám. Poroty jsem úmyslně rozdělil do více kategorií, neboť jsem shledával velkým nedostatkem u zahraničních festivalů, kterých jsem se v minulosti sám účastnil, že o výsledcích rozhodovala porota o čtyřech - pěti lidech. Bohužel jsem tím i zavínil to, že například účinkující, kteří vyhráli na jiných zahraničních festivalech v Evropě, se bojí účastnit českého festivalu z důvodu rozsáhlosti poroty a případného neúspěchu. Dalším z důvodů rozmanitosti poroty je i to, že některá vystoupení jsou velmi náročná a přitom konečný dojem na diváka tak nemusí působit. Často se setkáváme s jednoduchým vystoupením, které je pro diváka velmi efektní, ale na druhou stranu není umělecky tolik náročné. K tomu všemu přihlíží porota.

Pokud bych měl srovnávat úroveň českého festivalu oproti zahraničním, myslím si, že např. v oblasti produkce jsme na daleko vyšší úrovni než festival v Monte Carlu. Ovšem musíme mít na paměti, že Monte Carlo má za sebou 35 ročníků, kdežto my pouhé dva.

Celková návštěvnost prvního ročníku byla šest tisíc lidí. Druhý ročník měl sedm představení a navštívilo jej 13 tisíc diváků. Předpokládaný zájem diváků o třetí ročník festivalu odhaduji na stejný jako byl u druhého ročníku.

Ceny vstupenek se u druhého ročníku pohybovali 800 Kč za osobu do lóže. Vzhledem k tomu, že lóže byly ihned vyprodány a snažíme se zvyšovat kvalitu celkového festivalu, máme v plánu zdražení vstupného na 1 000 Kč za osobu. Celkový nárůst vstupného očekáváme o 20 až 30%. Celkovou návštěvnost předpokládám menší z důvodu menšího stanu, ve kterém se bude další ročník festivalu odehrávat. Nicméně tržby by klesnout z důvodu zdražení neměly.

Protože je český festival teprve v rozkvětu, i nás zaskočily problémy, se kterými „se nepočítalo“. Konkrétně v 1. ročníku, který se konal v Incheba aréně, se celý festival odehrával na ledě. Proto, aby se zde mohl festival realizovat, překryli jsme ledovou plochu gumovou podlahou. Bohužel jsme už nepočítali s tím, že pokud bude podlaha ležet na ledě dva až tři dny, promrzne a vytvoří se na ní jinovatka. Výsledkem toho bylo, že v momentě, kdy do manéže vběhli koně, se začali klouzat. Problém jsme naštěstí rychle vyřešili a festival mohl pokračovat.

Závěrem by se dalo říci, že český cirkusový festival je na dobré cestě si vybudovat jméno a prestiž mezi zahraničními festivaly a doufáme, že i do budoucna se bude těšit návštěvnosti, jako tomu bylo v předchozích ročnících.

Zdroj: předchozí text vznikl po rozhovoru s Arturem Kaiserem [63]

Příloha C

ČCA

Česká cirkusová asociace, občanské sdružení, bylo založeno ustanovující valnou hromadou v únoru roku 2007 a je registrováno u Ministerstva vnitra ČR. Od roku 2010 vede exekutivu Ludvík Berousek ve spolupráci s Jiřím Výškou.

V současné době je v ČCA 10 cirkusů, a to: Bernes, Berossini, Bob Navarro King, Prince, Cramer, Humberto, Jo-Joo, Kellner, Original Berousek, Sultán.

Od roku 2007 ČCA spravuje za členy poplatky OSA a od roku 2011 pak i Intergram. V obou případech se podařilo ČCA vyjednat dostupné podmínky pro členy. ČCA připomínkovala několik zákonů a novel k Ochráně a chovu zvířat – většinou byly připomínky akceptovány a zaneseny do návrhů.

Velkým tématem je od roku 2010 silniční daň, kde zatím i přes spojení s asociacemi **Lidově technické zábavy (LTZ)** nebyla ČCA úspěšná a nepomohlo ani jednání na ředitelství Ministerstva financí ČR ve spolupráci s panem Jose Vereyns, představitelem Europe Schausteller association Belgie, ze dne 22. 3. 2011.

Zdroj: informace poskytnul pan Jiří Výška [65]

ECA

Následující text byl převzat a přeložen z internetových stránek cirkusové asociace **European Circus Association**. Členové asociace jsou:

1 Austrálie	11 Indie	21 Rumunsko
2 Rakousko	12 Irsko	22 Ruská federace
3 Belgie	13 Itálie	23 Jižní Afrika
4 Kanada	14 Japonsko	24 Španělsko
5 Čína	15 Lotyšsko	25 Švédsko
6 Dánsko	16 Litva	26 Švýcarsko
7 Finsko	17 Monako	27 Nizozemí
8 Francie	18 Norsko	28 Ukrajina
9 Německo	19 Polsko	29 USA
10 Maďarsko	20 Portugalsko	30 Velká Británie

Zdroj: přeloženo podle [50]

Vize ECA

Tradiční cirkus je pod rostoucím tlakem ze strany nejrůznějších právních a regulačních požadavků, konkurence, televize, kina, zábavních parků a dalších forem zábavy a neoblomných praktik dobře financovaných aktivistů. V roce 2002 deset předních evropských cirkusů založily ECA s myšlenkou, že kolektivní a vytrvalé úsilí by mohlo zajistit budoucnost tradičnímu cirkusu. ECA chce, aby tradiční cirkus včetně zvířat, okouznil a vzdělával děti všech věkových kategorií.

Priority ECA

Asociace usiluje o dosažení cílů v pěti klíčových oblastech činnosti:

- dosažení vyššího uznání cirkusu jako kulturního dědictví,
- zlepšení přístupu k umělcům prostřednictvím zjednodušení vydávání víz a požadavků na pracovní povolení,
- podpora mobility cirkusů po standardizaci technických požadavků,
- stanovení vysokých standardů pro péči o zvířata a jejich prezentaci,
- zajištění kvalitního vzdělávání pro cirkusové děti a začínající umělce.

Úspěchy ECA

- Rostoucí počet členů, který se skládá z více než 85 cirkusů, festivalů a podniků zabývajících se trénováním zvířat ve více než 20 členských zemích.
- Vytvoření silné společenské sítě, která zastřešuje Evropu, Severní Ameriku, Afriku a Oceánii.
- Vynikající pracovní vztahy se všemi příslušnými útvary Evropské komise.
- Uznání ECA v Evropském parlamentu jako oficiální obchodní organizaci cirkusů.
- Lepší porozumění zájmům cirkusů a výzvam politiků a vládních úředníků.
- Periodicky se dovolává podpory nových právních předpisů jak na vnitrostátní, tak na evropské úrovni, které se týkají cirkusů.
- Úspěšné přijetí rezoluce s žádostí vyzívající k větší podpoře cirkusů jako součásti evropské kultury v roce 2005 Evropským parlamentem.
- Zavedení účinných informačních služeb, které poskytují svým členům aktuální informace o právním a politickém vývoji.

Organizace ECA

ECA je nezisková organizace, kterou řídí rada tvořená ze slavných evropských cirkusových jmen. Členství zahrnuje více než osmdesát cirkusů, festivalů a podniků, zabývajících se drezúrou zvířat ve více než 20 zemích. Sdružení zastřešuje partnery z Afriky, Oceánie a Severní Ameriky. Činnost ECA je podporována z příspěvků členů stejně jako dary od příznivců cirkusů a fanoušků. Činnosti jsou plánovány a realizovány zvolenými jednatelemi představenstva za podpory generálního ředitele a zástupce v Bruselu.

Členství ECA

ECA je otevřena pro členství cirkusovým organizacím, producentům, agentům, festivalům a podnikům zabývajícím se drezúrou zvířat. Členství se obnovuje každý rok po zaplacení příslušných poplatků. Kromě každoročního setkání, mají členové každoročně symposium organizované ve spolupráci s Mezinárodním festivalem v Monte Carlu, na kterém jsou prezentována a diskutována aktuální témata. Ukázka programu ze symposia z 5. 12. 2011 je uvedena níže.

Členové dostávají pravidelné zprávy, upozornění na důležité obchodní otázky a možnosti se podílet na regionálním setkání při řešení konkrétních problémů v jednotlivých zemích. Členové ECA musí dodržovat podmínky ECA, včetně těch, které se týkají zvířat – kodex ECA chování ve vztahu ke zvířatům (popsán dále).

Zasedání Evropské cirkusové asociace v Paříži

Datum:	5. 12. 2011
Čas:	14:00 – 17:00
Místo:	<i>Cirque Arlette Gruss (malý stan) vedle Grand Chapiteau (hlavní šapito) Pelouse de Reuilly 75012 Paříž</i>
Program:	
14:00	<i>Privítání od předsedy ECA (Urs Pilz)</i>
14:15	<i>Nové předpisy pro cirkusová zvířata ve Francii (Jean-Clade Bosq) - diskuze</i>
15:00	<i>Světový den cirkusu – 21. dubna 2012 (Laura van der Meer) – zkušenosti z loňského roku a co by se mohlo v příštím roce změnit</i>
15:20	<i>Používání Facebooku jako propagačního nástroje pro cirkus (Ingo Stiebner)</i>
15:45	<i>Přestávka</i>
16:00	<i>Cestovatelské zážitky z Cirque du Soleil (Franck Hanselman)</i>
17:00	<i>Ukončení setkání</i>

ECA kodex chování ke zvířatům²⁷ - Společenství evropských cirkusů:

- zaručuje svobodu poskytování služeb v rámci EU a právo prezentovat zvířata jako součást své umělecké tvorby a kulturní tradice,
- zohledňuje, že Evropský parlament uznal tradiční cirkus, včetně drezúry zvířat, jako součást evropské kultury,
- prosazuje, že drezúra zvířat v cirkusu má zábavné i vzdělávací prvky a pomáhá široké veřejnosti k poznávání zvířat, jejich potřeb a schopností,
- podporuje vytváření příslušných zákonů, které se pojí s péčí o všechna zvířata a domnívá se, že jakákoli forma týrání zvířat nebo špatného zacházení je chybou a měla by být trestně stíhána,
- povzbuzuje snahy o ochranu a zachování ohrožených druhů, včetně veřejného vzdělávání a účast v chovných programech a vědeckých studiích, které podporují přežití těchto druhů v přírodě. Usnesení ECA na tomto kodexu má přispět k nejvyšším možným životním podmínkám všech zvířat v cirkusech a vyzývá tím všechny osoby odpovědné za zvířata v cirkusech, aby jej dodržovaly.

Zdroj: přeloženo podle [50]

²⁷ Revize v roce 2007 [50].

Příloha D

Skladba reálných cirkusových programů z pohledu vlastních a cizích personálních zdrojů

První národní český cirkus Jo-Joo

Vlastní zdroj zajišťuje deset členů rodiny Joových. Angažovaných jsou čtyři až pět artistů.

1. Úvod – kombinace vlastních zdrojů a angažovaných artistů
2. Akrobacie na visuté hrazdě – dlouholeté angažmá
3. Western show – kombinace vlastních zdrojů a angažovaných artistů
4. Akrobacie na visutých kurtách – vlastní zdroj
5. Fakírské hry – kombinace vlastních zdrojů a angažovaných artistů
6. Klauni – dlouhodobě angažovaní 2 artisté
7. Drezúra dalmatinů – vlastní zdroj
8. Drezúra leoparda – vlastní zdroj
9. Akrobacie s obručemi – vlastní zdroj
10. Výcvik malého a velkého koně – vlastní zdroj
11. Akrobacie na stožárech - kombinace vlastních zdrojů a angažovaných artistů
12. Výcvik sibiřských tygrů – vlastní zdroj
13. Quick Change - kombinace vlastních zdrojů a angažovaných artistů
14. Malý ninja – vlastní zdroj
15. Akrobacie na visutých šálách – vlastní zdroj
16. Finále

Národní cirkus originál Berousek

Vlastní zdroj zajišťují čtyři členové rodiny Berouskových. Angažovaných je 14 artistů.

1. Vzdušná akrobacie – angažovaní artisté
2. Akrobacie s krychlí – angažovaný artista
3. Vertikální lano – angažovaná artistka
4. Trio Marazov – angažovaní artisté
5. Drezúra velbloudů – vlastní zdroj
6. Skákači – trupové angažované číslo
7. Drezúra zeber – vlastní zdroj
8. Vzdušné šály – angažovaná artistka
9. Vysoká jezdecká škola – vlastní zdroj
10. Skákači - kombinace vlastních zdrojů a angažovaných artistů
11. Drezúra koní – vlastní zdroj
12. Žonglér – vlastní zdroj
13. Drezúra medvědů – vlastní zdroj
14. Klauni – angažovaní umělci

Cirkus Prince

Celý program zajišťuje šest členů rodiny Lagronových. Angažovaní nejsou žádní artisté.

1. Úvod
2. Hula-Hop – vlastní zdroj
3. Vzdušná akrobacie – vlastní zdroj
4. Klaun – vlastní zdroj
5. Drezúra lam a koz – vlastní zdroj
6. Drezúra velbloudů – vlastní zdroj
7. Ekvilibristika – vlastní zdroj
8. Bungee Jumping – vlastní zdroj
9. Magic Show – vlastní zdroj
10. Visutá hrazda – vlastní zdroj
11. Drezúra holubů – vlastní zdroj
12. Žonglér – vlastní zdroj
13. Finále

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha E

Zákaz cirkusů se zvířaty ve světě

Pro účely dalšího textu je na místě čtenáři vysvětlit pojem „volně žijící zvířata“. Zákaz týkající se volně žijících zvířat znamená zákaz pro opice, slony a velké medvědy, sviňuchy obecné, delfíny, dravce, plameňáky a tučňáky.

Právní řády, které obsahují **zákazy** nebo **přísná omezení** týkající se **volně žijících zvířat**:

Anglie – zvažuje omezení používání volně žijících zvířat.

Austrálie

Západní Austrálie: zákazy ve 14 městských právních úpravách: Armadale, Bayswater, Cambridge, Cockburn, Denmark, Fremantle, Kalamunda, Mosman Park, Nedlands, Peppermint Grove, South Perth, Swan, Victoria Park, Vincent.

Jižní Austrálie: velké množství zákazů v tomto státě bylo redukováno pouze na jeden, a to v Tea Tree Gully, díky sloučení místních rad.

Nový jižní Wales: zákazy v osmi městských právních úpravách: Blue Mountains, Hornsby, Liverpool, Manly, Newcastle, Pittwater, Warringah, Woollahra.

Severní teritorium: celé území je podrobena zakazu.

Victoria: V současné době nejsou vzhledem k nedávno proběhlému sloučení rad k dispozici žádné informace; některá předměstí již zavedla zákazy, avšak státní právo má vyšší právní sílu a může tak nad těmito zákazy převážet.

Belgie – zákaz určitých volně žijících zvířat z přírody.

Bolívie – zákaz používání zvířat od r. 2009.

Brazílie - zákaz využívání divokých zvířat v cirkusech schválený městem Rio de Janeiro (květen 2002) a Ubatuba (listopad 2002).

Bulharsko - zákaz používání volně žijících zvířat v cirkusech, přechodné období do r. 2015 pro již používaná zvířata.

Česká republika – platí zákaz používání nově narozených primátů, ploutvonožců, kytovců (vyjma delfinovitých), nosorožců, hrochů nebo žiraf.

Čína – zákaz představení se zvířaty v cirkusech a zoo od r. 2010.

Dánsko – federální zákaz předvádění a využívání všech divokých zvířat v představeních platí od roku 1962 (na základě zákona na ochranu zvířat). Výjimky pro individuální posouzení jsou sloni, lachtani, medvídkovití, zebry, divoké ovce a ptáci.

Estonsko – zákaz určitých volně žijících zvířat z přírody.

Finsko - federální zákaz cirkusů nebo obdobných představení využívajících slony, opice, šelmy, zvířata patřící do řádu ploutvonožců, nosorožce, hrochy, divoké přežvýkavce, vačnatce, dravce, pštrosi a krokodýli nebo kopytnatce (na základě zákona na ochranu zvířat ze dne 27. ledna 1971, obnoveného dne 30. září 1985).

Chorvatsko – zákaz používání volně žijících zvířat v cirkusech v těchto městech: Ludbreg, Mursko Središće, Varazdin, Donji Miholjac, Rovinj, Velika Gorica, Split, Delnice, Gospić, Kraljevica, Čakovec, Prelog, Ploče, Požega, Ozalj, Bjelovar, Klanjec, Zabok, Novi Marof, Nin, Varazdinske Toplice, Dugo Selo, Krizevci, Lepoglava, Vukovar, Novigrad, Sisak, Karlovac, Senj, Dubrovnik, Mali Lošinj, Samobor (zákaz během let 2005-2009).

Indie - federální vláda vydala v roce 1991 nařízení zakazující předvádění a drezúru pěti druhů zvířat vystupujících pro zábavu: tygrů, opic, medvědů, panterů a lvů. Indická asociace cirkusů vznesla proti tomuto nařízení námitky a vrchní soud v Delhi nařídil prozatímní přerušování aplikace tohoto zákazu (na základě zákona na ochranu zvířat proti krutostem z roku 1960). Toto přerušování bylo zrušeno sdělením G.S.R. 619 (E) ze dne 14. října 1998. Zákaz týkající se pěti výše uvedených druhů je nyní účinný.

Irsko - zákaz ve městě Belfast.

Izrael - zákaz používání volně žijících zvířat v cirkusech.

Kanada

Britská Kolumbie: zákazy v 19 městských právních úpravách: Burnaby, Chilliwack, Coquitlam (městská aglomerace), Cowichan, Delta (město), Kamloops, Kelowna, Langley (město), Maple Ridge (kraj), Nanaimo (městská aglomerace), Nanaimo (kraj), New Westminster (město), North Cowichan, North Vancouver, Parksville, Saanich (okresy), Salmon Arm, Surrey (městská aglomerace), Vancouver (městská aglomerace) a Victoria.

Newfoundland: zákazy ve dvou městských právních úpravách: městská aglomerace St. John's, Mount Pearl.

Nové Skotsko: zákazy v pěti městských právních úpravách: Argyle (město), Bridgewater (město), Digby (město), Shelburne (město) a Yarmouth (město).

V roce 1999 došlo k přijetí regionálních standardů pro předvádění cirkusových zvířat v Novém Skotsku. Cirkusy nesmí chovat primáty, medvědy, ploutvonožce, kytovce, obojživelníky nebo ryby, a pro ostatní druhy zvířat musí dodržovat zvláštní standardy.

Ontario: zákazy ve dvou městských právních úpravách: Cobourg, Windsor.

Quebec: zákazy ve dvou městských právních úpravách: Mont Royal, St. Laurent.

Kostarika – federální zákaz využívání divokých zvířat v cirkusech.

Lucembursko – ve městě Lucemburk platí zákaz používání volně žijících zvířat v cirkusech.

Maďarsko – zákaz určitých volně žijících zvířat (nosorožci, sloni, primáty).

Malta – zákaz druhů, které jsou uvedeny v CITES.

Německo – zákaz či omezení v určitých městech.

Norsko – federální zákaz předvádění divokých zvířat na veřejnosti (na základě zákona na ochranu zvířat z roku 1974).

Polsko – zákaz určitých volně žijících zvířat.

Portugalsko – zákaz určitých volně žijících zvířat.

Rakousko – zákaz všech volně žijících zvířat v cirkusech [43].

Řecko – zvažuje omezení používání volně žijících zvířat.

Singapur - zákaz využívání divokých zvířat v cirkusech a pojízdných show.

Skotsko – zvažuje omezení používání volně žijících zvířat.

Slovensko - zákaz druhů, které jsou uvedeny v CITES.

Švédsko - federální zákaz putovních show a cirkusů předvádějících opice, predátory s výjimkou domestikovaných psů a koček, ploutvonožců s výjimkou lvouna hřivnatého, nosorožce, hrochy, jeleny, žirafy, klokany, dravce, ptáky běžce a krokodýli (na základě nařízení na ochranu zvířat z roku 1988).

Spojené státy americké

Lokality, které zakázaly cirkusy, rodea a další vystupování se zvířaty:

California - Encinitas, Pasadena, Rohnert Park,

Colorado – Boulder,

Connecticut – Stamford,

Florida - Hollywood,

Lauderdale Lakes,

Maryland - Takoma Park,

Massachusetts - Braintree,

Provincetown (nezávazné usnesení),

Quincy,

Revere Missouri – Richmond,

New York – Greenburgh,

Washington - Port Townsend, Redmond,

Všechny ostatní zákazy a omezení najdete na webu PETA.

Velká Británie – více než 220 měst nebo hrabství přijalo zákazy týkající se buď pouze divokých zvířat, nebo všech zvířat nucených vystupovat v představeních. Jedná se např. o Barnsley, Blackpool, Birmingham City, Bournemouth, Cardiff (Wales), Cambridge, Coventry, Derby, Dover, Dunbarton (Skotsko), Eastbourne, Exeter, Lancaster, Liverpool, Maidenhead, Nottingham, Oxford, Portsmouth, Yeomouth, York.

Venezuela – zákaz ve městě Naguanagua.

Wales – zvažuje omezení používání volně žijících zvířat.

Zdroj: [52]

Příloha F

Průzkum názorů v oblasti cirkusů Dotazník pro veřejnost

Dobrý den,

dostal se Vám do rukou dotazník, který má zmapovat všeobecný názor a přispět tím do mé diplomové práce „Český cirkus v 21. století“. Dotazník je anonymní a na jeho vyplnění Vám bude stačit 10 minut. Děkuji Vám za Váš čas.

Bc. Květoslava Kellnerová

studentka 5. ročníku Univerzity Pardubice

fakulta ekonomicko-správní

1. Vaše pohlaví?

- muž
- žena

2. Vaše věková kategorie

- 15 – 25
- 25 - 35
- 35 - 45
- 45 a více

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní
- středoškolské/učňovské
- vysokoškolské bakalářské
- vysokoškolské magisterské
- vysokoškolské doktorské a více

4. Jste rodičem?

- ne
- v brzké době se stanu
- ano (počet dětí):

5. Navštívili jste někdy cirkus? Pokud ano, kdy?

- Ano, nedávno. (pokračujte na otázku 6)
- Ano, je to už déle. (pokračujte na otázku 6)
- Ne, nikdy. (pokračujte na otázku 5)

6. Proč nenavštěvujete cirkus? (důvody)

- Nemám důvod k návštěvě.
- Navštívil/a bych, ale nemám čas (příležitost).
- Důvody:

7. Jak se Vám program cirkusu líbil? (1= špatný/nejméně/ne, 5 = nejlepší/nejvíce/ano)

---	1	2	3	4	5
Jaký jste měl/a celkový dojem z navštíveného cirkusu?	☐	☐	☐	☐	☐
Jak jste byl/a spokojen/a s kvalitou?	☐	☐	☐	☐	☐
Navštívili/a byste ten samý cirkus znova?	☐	☐	☐	☐	☐

8. Jaký cirkus se vám líbil nejvíce, který jste kdy viděli? Vzpomenete si na název?

- Nevzpomenu si.
- Neřeším názvy, navštívím ten, který přijede.
- Název:

9. Jaký cirkus si myslíte, že je v ČR neznámější?

- Nemám přehled v názvech.
- Myslím si, že žádný nemá významné postavení.
- Název:

10. Navštívili jste někdy cirkus v zahraničí?

- Ano a program se mi zdál na vyšší úrovni.
- Ano, ale program se mi nezdál tak kvalitní.
- Ano a program se mi zdál srovnatelný s českými cirkusy.
- Ne.

11. Proč si myslíte, že je všeobecná návštěvnost cirkusu malá?

- Do cirkusu chodí jen rodiče s dětmi.
- Lidé nepodporují cirkusy, které chovají zvířata.
- Vysoká cena vstupného.
- Lidé cirkus považují za podřadné umění.
- Kulturní všeobecná zaostalost.
- Lidé nechtějí nikam chodit, když mají doma internet.

12. Spojujete si značku cirkusu s tradicí? (např. Humberto od Eduarda Basse)

- Ano a upřednostňuji v návštěvě tyto tradiční názvy.
- Ano, ale v rozhodování mě to neovlivní.
- Neznám tyto názvy.

13. Chtěli byste cirkus zachovat pro další generace?

- Ano.
- Je mi to jedno.
- Ne, důvod:

14. Existuje něco, co Vám v českém cirkuse chybí?

- Nechybí mi nic.
- Některé cirkusy jsou na tom hůře, ale v podstatě bych nic neměnil/a.
- Nedostatky:

15. Jakou maximální cenu vstupného byste byli ochotni zaplatit, abyste navštívili cirkus?

- 150 Kč
- 250 Kč
- 350 Kč

16. Jaký prostředek reklamy, který cirkus využívá, Vás nejvíce osloví?

- cirkusový plakát
- volná vstupenka pro děti zdarma
- reklamní spot v rádiu
- pojízdný rozhlas
- žádný, reklamu neregistruju
- jiný:

17. Máte představu, kolik stojí vstupenka do cirkusu?

- Ne, cena neovlivňuje mé rozhodnutí.
- Ne, zjišťuju tehdy, pokud se rozhodnu k návštěvě.
- Ano (stačí odhad):

18. Myslíte, že zvířata patří do cirkusu?

- ano
- jen některé druhy
- ne, důvod:

19. Pokud jste spatřili artisty v TV (soutěž, pořad), ovlivní Vás to v rozhodování k návštěvě tohoto cirkusu?

- Budu chtít navštívit cirkus a vidět artisty na živo.
- Nijak mě to neovlivní.

20. Za jakých podmínek byste chodili do cirkusu?

- levnější vstupné
- lepší dostupnost, bývají umístěny daleko od mého bydliště
- kdybych si byl/a jistý/a kvalitou programu
- jiné:

21. Co je pro Vás měřítkem kvality cirkusů?

- reference od známých
- televizní reklama (soutěže, hosté v pořadech)
- výše ceny vstupného
- atraktivní plakáty, vozový park a šapito

22. Kolik odhadujete na území ČR cirkusů?

- 10
- 25
- 35

23. Kde byste hledali konkrétní informace o cirkusu?

- na internetu
- na cirkusovém plakátu na sloupu veřejného osvětlení
- v cirkusové pokladně

24. S kým byste navštívili cirkus?

- s přáteli
- s dětmi
- klidně sami
- nikdy bych jej nenavštívil/a

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha G

Průzkum názorů v oblasti cirkusů

Dotazník pro pracovníky z cirkusového prostředí

Dobrý den,

dostala se Vám do rukou ***zvláštní verze dotazníku***, která je zaměřena na ***lidi od cirkusu***. Dotazník je koncipován zvláště pro **širokou veřejnost** a zvláště pro **cirkusy**. Dotazník má zmapovat všeobecný názor a přispět tím do mé diplomové práce „**Český cirkus v 21. století**“. Dotazník je anonymní a na jeho vyplnění Vám bude stačit 10 minut. Děkuji Vám za Váš čas.

Bc. Květoslava Kellnerová

studentka 5. ročníku Univerzity Pardubice

fakulta ekonomicko-správní

1. Vaše pohlaví?

- muž
- žena

2. Jste z cirkusového prostředí?

- Ano, jsem.
- Nejsem přímo, ale vyznám se v něm.
- Nejsem a nemám přehled.

3. Vaše věková kategorie

- 15 – 25
- 25 - 35
- 35 - 45
- 45 a více

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní
- středoškolské/učňovské
- vysokoškolské bakalářské
- vysokoškolské magisterské
- vysokoškolské doktorské a více

5. Proč si myslíte, že je všeobecná návštěvnost cirkusu malá?

- Do cirkusu chodí jen rodiče s dětmi.
- Lidé nepodporují cirkusy, které chovají zvířata.
- Vysoká cena vstupného.
- Lidé cirkus považují za podřadné umění.
- Kulturní všeobecná zaostalost.
- Lidé nechtějí nikam chodit, když mají doma internet.
- Jiný důvod:

6. Pracovali jste u cirkusu v zahraničí?

- Ano a program se mi zdál na vyšší úrovni.
- Ano, ale program se mi nezdál tak kvalitní.
- Ano a program se mi zdál srovnatelný s českými cirkusy.
- Ne.

7. Jaká by byla adekvátní výše vstupného, aby byl cirkus spokojený? (přibližně)

- 200 Kč
- 400 Kč
- 600 Kč
- nevím, nejsem od cirkusu
- jiná:

8. Jaký prostředek reklamy je podle Vás nejefektivnější? (přítáhne největší pozornost)

- cirkusový plakát
- volná vstupenka pro děti zdarma
- reklamní spot v rádiu
- pojízdný rozhlas
- žádný není nejefektivnější
- jiný:

9. Co je pro Vás měřítkem kvality cirkusů?

- reference od známých
- televizní reklama (soutěže, hosté v pořadech)
- výše ceny vstupného
- atraktivní plakáty, vozový park a šapito
- kvalitní a rozmanitý program
- rozsáhlý zvěřinec (různé druhy)
- jiné:

10. Kolik odhadujete na území ČR cirkusů?

- 10
- 25
- 35

11. Kde byste hledali konkrétní informace o cirkusu?

- na internetu
- na cirkusovém plakátu na sloupu veřejného osvětlení
- v cirkusové pokladně
- jinde:

12. Co by mohlo zvednout podle vašeho názoru návštěvnost?

- lepší reklama
- nižší vstupné
- zviditelnění cirkusu v TV
- netradiční artistické disciplíny
- zajímavé drezúry zvířat
- další:

13. Co podle vás činí cirkus atraktivní? (přitáhne zájem diváků)

- velké množství různých artistických disciplín
- velké množství drezúr a bohatý cirkusový zvěřinec
- nové velké šapito a reprezentativní vozový park
- velké množství angažovaných artistů
- dobře zaměřená a široká reklama
- jiný:

14. Co vidíte v dnešní době jako největší problém pro cirkusy obecně?

- velká konkurence
- nezájem veřejnosti
- legislativa, která komplikuje podnikání (zákony, vyhlášky)
- nedostatek reprezentativních míst pro hostování cirkusu ("Zirkusplatz")
- nevím, nejsem od cirkusu
- jiný:

15. Stačí vám dosavadní výše vstupného k pokrytí veškeré režie?

- Ano.
- Ne.
- Nevím, nejsem od cirkusu.

16. Zasáhl by Váš podnik zákaz vystupování zvířat v cirkusech v ČR?

- Ano, měl by zničující dopad. (krach)
- Ano, museli bychom se kompletně přeorientovat na artistiku.
- Ne, to nás netíží.
- Nevím, nejsem od cirkusu.

17. Kde jsou lepší podmínky pro cirkusy?

- v ČR
- v Evropě
- v Asii
- v Americe
- v Austrálii
- nevím

18. Co považujete za největší finanční zátěž cirkusu?

- povinné ručení
- silniční daň
- místní poplatky - poplatek ze vstupného, poplatek za reklamu, pronájem místa
- elektrický přípoj/odpoj
- nevím, nejsem od cirkusu
- jiný:

19. Co byste navrhli na zlepšení situace?

- Nic, situace je dobrá.
- Nic, situace je neřešitelná.
- Návrh: